

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Petr Rozsival

Postoje hlavních aktérů k přijetí eura v České republice

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Postoje hlavních aktérů k přijetí eura v České republice* vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 228 000 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 5. 7. 2022

.....

Petr Rozsival

Poděkování

Touto cestou bych chtěl velmi poděkovat své vedoucí diplomové práce, paní Mgr. Petra Měšťánková, Ph. D., za ochotu, za čas věnovaný kontrole práce a za poskytnutí věcných připomínek a rad, které mi značně pomohly ke zvýšení kvality a úrovně práce.

Obsah

Úvod.....	7
1. Diskurzivní analýza.....	10
1. 1 Kritická diskurzivní analýza.....	11
1. 2 Politický diskurz.....	15
1. 2 Stručné shrnutí.....	16
2. Historie evropské měnové integrace	18
2. 1 Brettonwoodský systém a dominance amerického dolaru	18
2. 2 Měnová integrace v západní Evropě	20
2. 3 Evropský měnový systém.....	23
2. 4 Hospodářská a měnová unie.....	25
2. 5 Stručné shrnutí.....	27
3. Fungování hospodářské a měnové unie.....	29
3. 1 Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí	29
3. 2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	31
3. 3 Kritérium cenové stability	31
3. 4 Kritérium stability měnového kurzu.....	33
3. 5 Pakt Stability a růstu.....	36
3. 6 Přibližování české ekonomiky k eurozóně	39
3. 7 Stručné shrnutí.....	41
4. Postoje aktérů k přijetí eura.....	43
4. 1 Období let 2004 až 2009	44
4. 1. 1 Vláda ČSSD 2002 – 2006.....	46
4. 1. 2 Vláda ODS 2006 – 2009.....	49
4. 1. 3 Postoj prezidenta Václava Klause – 1. funkční období	53
4. 1. 4 Postoj guvernéra ČNB Zdeňka Tůmy	55
4. 2 Období let 2010 až 2017	57
4. 2. 1 Vláda ODS 2010 – 2013.....	60
4. 2. 2 Vláda ČSSD 2014 – 2017.....	63
4. 2. 3 Postoj prezidenta Václava Klause – 2. funkční období	67
4. 2. 4 Postoj guvernéra ČNB Miroslava Singera – 1. července 2010 až 30. června 2016	70
4. 3 Období let 2017 až 2022 (1. čtvrtletí)	72
4. 3. 1 Vláda ANO 2017 – 2021	74
4. 3. 2 Vláda ODS 2021 – 2025?.....	78

4. 3. 3 Postoj prezidenta Miloše Zemana 2013 – 1. čtvrtletí 2022	81
4. 3. 4 Postoj guvernéra ČNB Jiřího Rusnoka.....	84
Závěr.....	88
Seznam použitých zdrojů	90
Primární zdroje	90
Právní předpisy.....	90
Internetové odkazy – primární zdroj	91
Internetové odkazy – sekundární zdroj.....	93
Shrnutí	99
Summary	99
Seznam klíčových slov	101
Seznam tabulek a Grafů	102

Seznam použitých zkratk

Česká republika	ČR
Evropská unie	EU
Kritická diskurzivní analýza	KDA
Hospodářská a měnová unie	HMU
Evropský měnový systém	EMS
Evropská Komise	EK
Hrubý domácí produkt	HDP
Mechanismus směnných kurzů	ERM
Evropská centrální banka	ECB
Evropský systém centrálních bank	ECSB
Pakt Stability a růstu	Pakt
Česká národní banka	ČNB
Ministerstvo financí ČR	MF
Česká strana sociálně demokratická	ČSSD
Občanská demokratická strana	ODS
Otázky Václava Moravce	OVM
Česká televize	ČT

Úvod

Problematika zavedení eura je stará jako členství České republiky v Evropské unii. Vstupem do EU jsme se totiž k přijetí měny zavázali v přístupové smlouvě. Ačkoliv v ní nebylo stanoveno přesné datum, po neúspěšném prvním termínu v roce 2010 nedošlo ke stanovení dalšího. Česká republika nemá vyjednanou výjimku v nepřijetí měny jako například Dánsko, proto by euro měla, pokud chce dodržovat smlouvy a závazky, v budoucnu zavést. To však záleží pouze na politické reprezentaci a relevantních a/politických osobnostech, zda najdou shodu a odvalu učinit takový krok. Téma diplomové práce proto sleduje a analyzuje postoje a názory těchto a/politických aktérů, kteří ve svém funkčním období měli tu pravomoc a možnost ve větší či menší míře ovlivnit přijetí nebo nepřijetí měny.

Cílem diplomové práce je tedy analyzovat postoje osobností z politického spektra, ale i postoje apolitických guvernérů České národní banky od vstupu Česka do EU, tj. kdy vznikl závazek k přijetí eura. Výzkumné otázky jsem si pro diplomovou práci stanovil tři. Jaké jsou postoje exekutivních aktérů na pozici předsedy vlády, ministra financí nebo prezidenta republiky k přijetí společné měny? Jak se postoje těchto aktérů mění v čase během výkonu jejich funkčního období? Názorový vývoj lze logicky jednodušeji pozorovat u těch aktérů, jejichž funkční období bylo celé. V případě obou prezidentů se jejich funkční období opakovalo. A poslední výzkumná otázka zní, jaké jsou postoje guvernérů České národní banky? Jde totiž o instituci v českém politickém systému nezávislou, která by však zavedením společné měny byla dotčena ve svých pravomocích ve prospěch jejich přenosu na Evropskou centrální banku, zejména přenosu pravomoci v oblasti měnové politiky. Pro rozbor postojů aktérů jsem zvolil diskurzivní analýzu, která na základě studia textů, projevů či různých prohlášení a vyjádření umožňuje pochopit mocenské vztahy a jejich projevy ve společnosti. Analýza umožňuje pomoci rozumět sociálnímu či politickému kontextu, a jak jsou prezentovány názory, prohlášení či motivace konkrétních osob k nim. Zároveň je použita i tzv. diachronní komparace, tedy sledování proměny a vývoje konkrétního tématu v čase.

Aby postoje a názory osobností byly relevantní a odůvodněné v otázce měny, jsou analyzovány během výkonu jejich funkce předsedy vlády, ministra financí, prezidenta republiky a guvernéra ČNB. Výjimečně jsou zařazeny do jejich funkčního období i ty podstatné názory, kdy se jednalo o kandidáty na daný post buď před volbami, nebo jmenováním. Období, po které analyzuji výše definované osobnosti je od vstupu Česka do EU až po současnost a nejaktuálnější informace, tj. první čtvrtletí roku 2022. Dané období je rozděleno do tří užších časových úseků pro lepší přehlednost, od roku 2004 do roku 2009, od 2010 do 2017 a od tohoto roku až po první čtvrtletí roku 2022.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol, přičemž jsou zakončené stručným shrnutím vystihující to nejpodstatnější. Úvodní kapitola popisuje diskurzivní analýzu a konkrétně kritickou diskurzivní analýzu následně aplikovanou na relevantní aktéry v otázce přijetí eura v poslední kapitole. Přiblížený je také politický diskurz, který vyjadřuje například skupinové ideologie ve formě textu a řeči, což jsou například politické programy stran a hnutí. Tento diskurz je jinak samozřejmě tvořen jednotlivými osobnostmi a mluvčími. Ve druhé kapitole je sepsána historie evropské měnové integrace. Její vývoj od Brettonwoodského systému po druhé světové válce až po hospodářskou a měnovou unii, která vyústila v zavedení společné evropské měny euro. To se později stalo i světovou měnou díky vysokému počtu vyspělých zemí, jež ji používají. Následující kapitola pak navazuje konkrétně popsány kritérii – podmínkami, které jsou nutné plnit před samotným členstvím v eurozóně. Bez ohledu na to, zda stát tyto podmínky splňuje, je především na každé politické reprezentaci dané země, zda do eurozóny, potažmo nejdříve do Mechanismu směnných kurzů na dobu nejméně dvou let, vstoupí. Třetí kapitola pak částečně vychází z té druhé a obě obecně pak souvisí s celým tématem diplomové práce, tedy zavedením eura. Závěrečná kapitola se pak zabývá analyzováním diskurzů a politických osobností během výkonu jejich funkce. Na začátku každého ze tří období je stručně sepsán kontext doby, který do jisté míry ovlivnil rozhodování těchto osobností.

V prvních třech kapitolách jsou stěžejními zdroji hlavně odborné publikace a cizojazyčné i české odborné články. Tyto odborné anglické články se týkají hlavně úvodní diskurzivní analýzy a konkrétně pak kritické diskurzivní analýzy zaměřené na politický diskurz. Jejimi autory jsou významní profesori na zahraničních univerzitách, například Teun A. Van Dijk, Ruth Wodak nebo Norman Fairclough. Jejich odbornost a zaměření se soustředí právě na jazyk, jeho funkci a zkoumání jeho používání ve společnosti. V dalších dvou kapitolách týkajících se historie měnové integrace a konvergenčních maastrichtských kritérií jsou pak zdrojem české publikace, české odborné články a doplňkově také anglické internetové zdroje. Jedním z hlavních autorů použitých publikací je také pan Oldřich Dědek, ekonom a bývalý národní koordinátor pro zavedení eura v ČR v letech 2007 až 2017. Dalšími autory jsou například ekonomové Zdeněk Sychra či Lubor Lacina, jejichž bližší zaměření spočívá právě hospodářské a zejména měnové oblasti unie. Odborné články se pak týkají například cenové konvergence nebo maastrichtských kritérií. Dále jsou pak použité internetové zdroje zejména pro doplnění informací anebo aktuálního stavu. Výzkum se v dané otázce v ČR zaměřuje převážně na veřejné mínění v přijetí eura, ačkoliv rozhodující slovo v jeho přijetí bude mít právě politická reprezentace. Vzhledem k povaze diplomové práce a

zkoumání diskurzů osobností jsou hlavními prameny v závěrečné kapitole internetové zdroje. Na základě primárních zdrojů v této kapitole analyzují jejich projevy například v televizních debatách či debatách s odborníky, na konferencích, na půdě Parlamentu ČR nebo jejich různé projevy týkající se přijetí eura. Součástí primárních zdrojů jsou také programová prohlášení vlád včetně příslušných volebních programů stran a hnutí. Sekundární zdroje významně rozšiřují a doplňují ty primární. V prvním výše vymezeném období bylo obtížné primární zdroje vyhledat, proto v porovnání s dalšími dvěma obdobími je jich více. Součástí této kapitoly je také analyzování volebních programů stran a hnutí a programových prohlášení vlád, jejichž členy v daném období osobnosti byli. Pro lepší přehlednost diskurzů je na začátku čtvrté kapitoly tabulka.

Možným návrhem na další a hlubší analyzování postojů by mohl rozhodně být bližší politický a odborný okruh spolupracovníků té osobnosti, a samozřejmě jí samotné, která by politicky zaštitila přijetí eura nalezením dostatečné odvahy a politické shody k takovému kroku. Do jaké míry by se tedy jednalo o samostatné rozhodnutí nebo do jaké míry by šlo o roli daného okruhu. Ačkoliv to po téměř dvou dekadách od daného závazku vypadá velmi nejistě i v případě nové vlády, pro další výzkumnou práci by bylo možné sledovat zkrátka každý krok, který by Česko přiblížil k zavedení společné měny a prohloubení integrace směrem do EU a eurozóny.

1. Diskurzivní analýza

Komplexní analýza celého politického diskurzu je vzhledem k omezenému rozsahu diplomové práce a velmi vysokému počtu v úvahu připadajících zejména politických, a dále apolitických osobností v časovém horizontu téměř 20 let vztahujících se k otázce přijetí eura v České republice (dále jen „ČR“) téměř nemožná. Proto se v práci zaměřím na osobnosti s rozhodovací odpovědností v dané otázce, kteří by svým vrcholným postavením zaštitili kladné či záporné stanovisko. Během výše zmíněného období, počínaje rokem 2004 a konče prvním čtvrtletím roku 2022, se proto budu soustředit na osoby předsedů vlád ČR¹, ministrů financí ČR², prezidentů republiky³ a guvernérů České národní banky⁴ (dále jen „ČNB“). V průběhu těchto téměř dvou dekad byly jmenovány i dvě úřednické vlády, od dubna 2009 do července 2010 a od června 2013 do ledna 2014. Druhou z nich vedl Jiří Rusnok, nynější guvernér ČNB, a pozici tehdejšího ministra financí zastával Jan Fischer (předseda první úřednické vlády z daného období).

V této kapitole vymezím diskurzivní analýzu, kterou poté aplikuji na postoje politických aktérů, konkrétně tedy na osoby výše definované. Použití této analýzy se bude vztahovat konkrétně na jejich projevy, diskuse, rozhovory a motivaci k nim a na celkový kontext situace a období. Součástí analýzy budou také politické programy a programová prohlášení vlád vztahující se k otázce přijetí eura v ČR. Kromě politických aktérů se zaměřím také na guvernéry ČNB, jakožto apolitické osobnosti a banku jako takovou, neboť má důležité slovo v otázce přijetí eura ve smyslu spolu-stanovení cílového data pro vstup ČR do eurozóny spolu s MF a vypracovávání příslušných analýz a dokumentů. Sledované období pro aplikaci analýzy bude od počátku vstupu ČR do Evropské unie (dále jen „EU“), tedy od roku 2004 až po první čtvrtletí roku 2022. Na takto stanoveném období se zaměřím na vývoj diskurzu, jak se během těchto téměř dvou dekad měnil a jaké události ho ovlivnily.

Diskurzivní analýza patří mezi kvalitativní metody sběru dat. Stěžejními zdroji dat v této oblasti nejsou čísla nebo statistiky, jako je tomu u kvantitativní metody, ale slova, věty a lidské interakce. Někdy mohou být zahrnuta také videa či obrázky. Jinak řečeno, kvalitativní analýza se neomezuje pouze na data založená na slově mluveném či psaném. Obecně je tato metoda o analyzování jazyka uvnitř různých kontextů. K bližšímu porozumění konverzace nebo proslovů daných osob je nutné pochopení zmíněných kontextů zúčastněných. Minulost,

¹ Stanislav Gross, Jiří Paroubek, Mirek Topolánek, Petr Nečas, Bohuslav Sobotka, Andrej Babiš a Petr Fiala.

² Bohuslav Sobotka, Vlastimil Tlustý, Miroslav Kalousek, Andrej Babiš, Ivan Pilný, Alena Schillerová, Zbyněk Stanjura.

³ Václav Klaus a Miloš Zeman.

⁴ Zdeněk Tůma, Miroslav Singer a Jiří Rusnok.

kultura, postoje nebo moc a další faktory hrají důležitou roli v identifikování toho, jak tyto osoby vystupují a prezentují sebe a své názory.⁵ Diskurz můžeme chápat jako verbální či psanou komunikaci mezi lidmi, a který přesahuje význam každé jedné věty. Diskurz je zkrátka více než jen jazyk, zohledňuje kontextové pozadí proslovu či diskuse a je důležité porozumět jejich hlubšímu významu vyjádřeným pouze písmem či slovem. Kontextem v této věci rozumíme například kontext společenského, historického, politického, kulturního nebo náboženského pozadí, kterému musíme rozumět z širšího hlediska právě skrze slova či písmo. Účelem diskurzivní analýzy je pochopení funkce jazyka, a jak je jeho význam postavený v různých kontextech různých projevů a diskusí.⁶

1. 1 Kritická diskurzivní analýza

Existují dva hlavní přístupy v diskurzivní analýze. První z nich se zabývá strukturou a fonologií, tedy gramatikou a zvukovou stránkou vět a slov. Mimo literaturu a lingvistiku se tento velmi popisný přístup používá zřídka. Zatímco druhý typ se zabývá sociologicko-politickým přístupem. Z tohoto hlediska je aplikování druhého přístupu na další část práce logickou možností. Druhý přístup diskurzivní analýzy se totiž soustředí na vliv jazyka v jeho různých kontextech. Jedním z hlavních „pod“ přístupů sociologicko-politického je tzv. *Kritická diskurzivní analýza* (dále jen „KDA“), která se soustředí na mocenské struktury a jak je tento diskurz ovlivněn právě společností, kulturou či politikou. Tato KDA vznikla z raného období práce Michela Foucaulta. Z pohledu KDA je jazyk moc, a pokud chceme porozumět dynamice této moci a strukturám ve společnosti, musíme hledat odpovědi právě v jazyce. Jinak řečeno, analyzování používání jazyka nám může pomoci rozumět sociálnímu kontextu a jak jsou prezentovány názory, postoje a vystupování konkrétních osob.⁷

Teun Adrianus Van Dijk, narozen v Nizozemsku 1943, byl profesorem Diskurzivních studií na Univerzitě v Amsterdamu a od roku 1999 působí jako hostující profesor na univerzitě Pompeu Fabra v Barceloně. Jeho práce se zejména v 80. letech soustředila na studium struktur a chápání zpráv v tisku, analýzu projevů a etnických předsudků v různých typech diskurzu (například učebnice, konverzace, zpravodajství nebo parlamentní diskurz). V 90. letech se zaměřil spíše na obecnější studii role moci a ideologie v diskurzu a na šíření

⁵ WARREN, Kerryn. *Qualitative Data Analysis Methods 101: The „Big 6“ Methods + Examples* [online]. gradcoach.com, Květen 2020 [cit. 26. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://gradcoach.com/qualitative-data-analysis-methods/>

⁶ CROSLEY, Jenna. *What (Exactly) Is Discourse Analysis? A Plain-Language Explanation & Definition (With Examples)* [online]. gradcoach.com, Červen 2021 [cit. 27. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://gradcoach.com/discourse-analysis-101/>

⁷ Tamtéž.

sociologicko-politických přesvědčení ve společnosti. Jeho současné projekty jsou ohledně diskurzu, kontextu a znalostech.⁸

Podle van Dijka se KDA stala obecným označením pro speciální přístup ke studiu textu a řeči, který vychází ze sociálně-politického způsobu zkoumání jazyka, diskurzu a komunikace. Van Dijkův přístup zahrnuje tři dimenze ideologické analýzy – diskurz, sociokognici (tj. to, co člověk díky vnímání, intuici nebo usuzování poznal, a prostřednictvím čeho si uvědomuje a poznává svět i sebe samého⁹) a sociální analýzu (analýzu sociálních struktur). Aby KDA byla efektivní, pracuje typicky interdisciplinárně a zaměřuje se především na vztahy mezi diskurzem a společností (to zahrnuje sociální poznatky, politiku nebo kulturu). Z historického a systematického hlediska je KDA součástí širšího spektra kritických studií v humanitních a sociálních vědách, konkrétně sociologie, psychologie, výzkumu v oblasti masmédií, práva, literatury nebo politické vědy. Na základě výše zmíněných oblastí, KDA klade důraz na všechny roviny diskurzu, počínaje gramatikou, sémantikou (významem výrazů a jejich změn), syntaxem, rétorikou, proslovy, atp., včetně interakcemi mezi těmito prvky. KDA se neomezuje jen na verbální přístupy v diskurzu, ale umožňuje použití obrázků, filmů, zvuků, hudby či gest. Kromě vysvětlujících a praktických cílů studií o KDA k nim patří také snaha o odhalení toho, co je nepřímou vyjádřené nebo rovnou skryté. Tato kritická diskurzivní analýza se specificky zaměřuje na strategie manipulace, legitimizaci nebo na proces konsensu a další diskurzivní způsoby ovlivňující mysl, které může nepřímou ovlivnit i samotné jednání, běžných lidí v zájmu těch mocných. Tato diskurzivní snaha o odhalení nepřímou vyjádřených či skrytých informací v sobě zahrnuje kritický a opoziční postoj zejména vůči těm mocným zneužívajících svého postavení a vlivu.¹⁰

Ruth Wodak, narozena v Londýně 1950, je emeritní významná profesorka na univerzitě v Lancasteru a je také členem Vídeňské univerzity. Její zaměření a výzkumy se zabývají kritickými diskurzivními studii, konkrétně pak historicko-diskurzivními přístupy. Během aktuální pandemie covid-19 analyzuje charakteristiky krizové komunikace a při zkoumání těchto témat systematicky rozebírá širokou škálu psaných, mluvených a vizuálních projevů.¹¹ Z jejího pohledu je KDA jazyk vnímán jako společenská praxe a považuje tolik

⁸ *Brief Vita of Teun A van Dijk* [online]. discourses.org, 2021 [cit. 1. ledna 2022]. Dostupné z: <http://www.discourses.org/Minivita%20Teun%20A%20van%20Dijk.html>

⁹ *Pojem kognice* [online]. slovník-cizich-slov.abz.cz, 2022 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kognice>

¹⁰ VAN DIJK, Teun Adrianus. *Aims of critical discourse analysis*. Japanese discourse 1995. s. 17-19

¹¹ *Professor Ruth Wodak* [online]. research.lancs.ac.uk, 2016 [cit. 1. ledna 2022]. Dostupné z: [https://www.research.lancs.ac.uk/portal/en/people/ruth-wodak\(71b5650a-f48c-4c2e-8b71-6896e291dc2b\).html](https://www.research.lancs.ac.uk/portal/en/people/ruth-wodak(71b5650a-f48c-4c2e-8b71-6896e291dc2b).html)

důležitý kontext jeho používání za zásadní. Rozdílnost metodologických a teoretických přístupů v této oblasti potvrzuje podle Ruth Wodak názor van Dijka, že KDA je sdíleným pohledem na provádění lingvistické nebo diskurzivní analýzy. KDA vidí samotný diskurz jako jazyk použitý v řeči i písmu, jako způsob „sociální praxe.“ KDA zdůrazňuje potřebu interdisciplinární spolupráce za účelem správného pochopení, jak jazyk funguje ve vytváření a předávání znalostí nebo při výkonu moci. Důležitým pohledem KDA souvisejícím s pojmem „moc“ je to, že je poněkud vzácné, aby text či řeč byly prací pouze jednoho člověka. Texty jako takové jsou zdrojem vyjednávání a řídí se rozdíly v moci, vykazují znaky různých diskurzů, ideologií a dominancí. Základním rysem KDA je zájem o moc a snaha vytvořit teorii jazyka, která to zahrnuje jako hlavní předpoklad. Moc se neodvozuje z jazyka, ten může být ale použit ke zpochybnění moci nebo stávající moc změnit v krátkodobém nebo dlouhodobém horizontu. KDA může definovat také zásadní zájem o analyzování neprůhledných i transparentních vztahů dominance, diskriminace, moci a kontroly, pokud se projevují právě v jazyce. Jazyk je také prostředkem dominance a sociální síly. I samotný jazyk můžeme za jistých okolností považovat za ideologický.¹²

Norman Fairclough se narodil v roce 1941 a je emeritním profesorem lingvistiky na univerzitě v Lancasteru. Je považován za jednoho ze zakladatelů Kritické diskurzivní analýzy. KDA se zabývá hlavně tím, jak se moc vykonává prostřednictvím jazyka, a to především z textů, rozhovorů nebo videí. Faircloughova studie, nazývána *Textově orientovaná analýza diskurzu*, se odlišuje od filozofických dotazů, které nezahrnují použití lingvistické metodologie, a speciálně se zabývá vzájemnými účinky lingvistických vlastností, projevů a také formálně sociologických praktik.¹³ KDA je akceptovaná poměrně různorodou a volně přidruženou skupinou přístupů k jazyku, a v širším pojetí také včetně vizuálních představ, řeči těla a podobně. Práce, která spadá do KDA, je velice různorodá, od širokého spektra vědeckých a sociálních teorií přes přímé politické intervence, až po detailní analýzu textů a interakcí, včetně jejich kombinací. Rozsah řešených problémů je široký, například zahrnuje rasismus, pohlaví, byrokracii, jazyk ve vztahu ke vzdělání nebo média. KDA čerpá z různých teoretických a analytických tradic a různé pozice v rámci KDA se vyznačují také různými uspořádáními vlivů. KDA analyzuje texty, proslovy a interakce, ale nezačíná jimi. Vychází spíše ze sociálních problémů, se kterými se lidé potýkají ve svém společenském životě. Vychází tak konkrétně z problémů, kterými se zabývá sociologie nebo politologie. KDA na

¹² WODAK, Ruth. *Critical linguistics and critical discourse analysis*. Discursive pragmatics 8, 2011, s. 50-53.

¹³ Norman Fairclough [online]. peoplepill.com, 2021 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://peoplepill.com/people/norman-fairclough>

tyto záležitosti a problémy nahlíží z hlediska jejich sémiotických (tj. teorie znaků a symbolů zabývající se zvláště jejich funkcí, zahrnuje syntaktiku, sémantiku a pragmatiku¹⁴) rozměrů.

KDA je ze své podstaty interdisciplinární, neboť sémiotika je jedním z prvků sociálního života ve spojení s dalšími prvky. Společenský život můžeme vidět jako propojené sítě sociální praxe různých druhů, ekonomických, rodinných, politických, nebo kulturních a dalších. Důvodem konceptu sociální praxe je to, že umožňuje kolísat mezi perspektivou sociální struktury a perspektivou sociálního jednání – obě nezbytné perspektivy v sociálním výzkumu a analýze. Sociální praxí má Fairclough na mysli relativně stabilizovanou formu společenské aktivity, například vyučování ve třídě, televizní zprávy, společné rodinné stravování nebo i lékařské konzultace. Každá praxe je totiž artikulací různých sociálních prvků v relativně stabilním uspořádání. Každá taková praxe obsahuje následující element – produktivní činnost, výrobní prostředky, sociální vztahy, sociální identitu, kulturní hodnoty, vědomí a sémiotiku. Jedná se o různé prvky, které jsou ale dialekticky příbuzné.¹⁵ V přístupu k KDA podle Fairclougha existují tři analytická zaměření při analýze jakékoli komunikativní události – interakce. Je to text (zpravodajství), diskurzivní praxe (proces výroby a spotřeby) a sociokulturní praxe (společenské a kulturní struktury, které umožňují vznik komunikační události). Hlavním rozdílem mezi přístupy van Dijka a Fairclougha je v druhé dimenzi. Zatímco van Dijk vnímá sociokognici jako prostředek mezi diskurzem a sociální analýzou, tedy mezi první a třetí dimenzí, Fairclough naopak věří, že tento úkol je převzat diskurzivní praxí, tedy tvorbou a spotřebou textu. Tyto dva přístupy k KDA jsou si ovšem ve svém pojetí podobné.¹⁶

Principy KDA mohou být shrnuty následujícím způsobem. Jazyk je společenská praxe, prostřednictvím které je reprezentován svět. Jazykové rysy a struktury nejsou libovolné, jsou účelové. Mocenské vztahy jsou utvářeny a uplatňovány prostřednictvím diskurzu. Diskurz považujeme za historický v tom smyslu, že texty získávají svůj význam tím, že jsou soustředěny ve specifických společenských, kulturních, ideologických či politických kontextech, v čase a v prostoru. KDA texty pouze nevykládá, ale také je vysvětluje.¹⁷ KDA je zvláštní přístup, kterým můžeme podrobněji studovat text, řeč a jejich kontext, a včetně jejich autorů.

¹⁴ *Pojem sémiotika* [online]. slovník-cizich-slov.abz.cz, 2022 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/semiotika>

¹⁵ FAIRCLOUGH, Norman. *How to Analyse Talk in Institutional Settings: A Casebook of Methods Critical Discourse Analysis*. Continuum, 2001, s. 25-28.

¹⁶ SHEYHOLISLAMI, Jaffer. *Critical discourse analysis*. ACADEMIA, 2001, s. 6-7.

¹⁷ Tamtéž, s. 13.

1. 2 Politický diskurz

S ohledem na následující kapitolu práce dále vymezím, co je politický diskurz. Ten může vyjadřovat skupinové ideologie a jiná přesvědčení, zejména ve formách textu a řeči, jako jsou například politické programy. Ale mnoho způsobů politického diskurzu je tvořeno jednotlivými mluvčími a způsoby, jakými sami „personalizují“ tato skupinová přesvědčení, která jsou základem pro konkrétní vlastnosti politického diskurzu jako takového. To znamená, že mezi sociálním přesvědčením a tímto diskurzem potřebujeme kognitivní rozmezí, které představují osobní přesvědčení, názory či zkušenosti jednotlivců. Kontext může být také ideologicky ovlivněný nebo zaujatý. Například, když spolu komunikují členové z jiných politických stran nebo hnutí, které si svou podstatou a politickým zaměřením nejsou příliš podobné. Je také možné, že ideologicky zaujaté kontextové modely jednotlivých politiků a politických stran ovlivňují politický diskurz mnoha způsoby.¹⁸

Politický diskurz je identifikován přirozeně podle svých aktérů – politiků. Ve skutečnosti je velká většina studií o politickém diskurzu o komunikaci ústní a písemné profesionálních politiků a politických institucí.¹⁹ Politici jsou skupinou lidí, kteří jsou buď jmenováni, nebo voleni jako hlavní aktéři v oblasti politiky. Přestože mají značný vliv v rozhodování, nejsou jedinými účastníky v politice. Z interakčního hlediska diskurzu bychom měli zahrnout i další účastníky politické komunikace, zejména občany, veřejnost a další skupiny obyvatel objevující se na scéně. Stejně například jako mediální, právní, vzdělávací či lékařský diskurz se zaměřuje na své čtenáře, obžalované, studenty či pacienty. Do politiky nejsou zapojeni jen profesionálové, ale zahrnuje mnohem širší spektrum osob, od voličů, členů nátlakových skupin, demonstrantů, lobbistů, veřejných a soukromých organizací a institucí a dalších skupin, kteří se mohou zúčastnit politických procesů, a zapojit se tak do politického diskurzu. Ovšem tyto skupiny jsou politicky angažované jen v situacích, když jsou například právě aktivní u volebních uren nebo na demonstracích. Stejně tak i politici jsou zapojení do politického diskurzu, jen pokud je jejich řeč kontextualizována během komunikačních událostí, jako je kabinetní či výborová schůze, přijímání legislativy, volební kampaně, rozhovory s novináři, demonstrace nebo zasedání komory Parlamentu.²⁰ Politický diskurz se týká hlavně politiků samotných, a tím je politický diskurz jako takový omezen na profesionální oblast aktivit politických aktérů. Tento diskurz můžeme považovat i za tzv.

¹⁸ VAN DIJK, Teun Adrianus. *Political Discourse and Ideology*. University of Amsterdam, 2003, s. 17-19.

¹⁹ Profesionálními politiky jsou například prezident, předseda vlády a ostatní členové, řadoví poslanci, europoslanci nebo zastupitelé krajů, měst a obcí. Z politických institucí to jsou kupříkladu poslanecká sněmovna či senát, orgány EU, politické strany nebo zastupitelstva. Z výčtu politiků a institucí tedy vyplývá úroveň místní, národní či mezinárodní.

²⁰ VAN DIJK, Teun Adrianus. *What is political discourse analysis*. *Belgian Journal of linguistics*, 1997, s 11-15.

institucionální diskurz, neboť se berou v potaz ty diskurzy politiků, které vzniknou v takovém prostředí. Konkrétně to je typicky prostředí vlády, komor Parlamentu nebo politických stran. Takové vymezení znamená, že například neformální konverzace politika se svými blízkými nebo ve věcech soukromých, se nepovažují za politický diskurz. Jinak řečeno, za politický diskurz se považují taková vyjádření, která aktér pronese v profesionální rovině jako politik v institucionálním prostředí či na veřejném místě souvisejícím s politickou aktivitou.²¹

Ideologie hraje podstatnou roli nejen v oblasti politiky. Pokud však existuje nějaká oblast či sféra společnosti, kde je hojný počet ideologií, je to bezpochyby právě politika. Často je obecně myšlená ideologie identifikována z hlediska politiky jako politická ideologie, například socialismus, kapitalismus, komunismus, (neo) liberalismus nebo stále častější tzv. zelená politika. Ovšem kromě přímo s politikou spjatých ideologií, existují i ideologie v obecnější rovině, které mohou být taktéž vyjádřeny v politickém diskurzu, jako například ekologická, rasistická či migrační ideologie. Z tohoto důvodu jsou ideologie definovány jako základní přesvědčení nebo myšlení členů dané skupiny, a to také znamená, že politický diskurz je místem, kde se uplatňuje mnoho těchto ideologických identit politiků.²² Ideologie jsou z velké většiny vyjádřeny a získány z diskurzu, tedy z ústní či písemné interakce. Když například členové vysvětlují, motivují nebo legitimují své (skupinové) jednání, typicky tak činí z hlediska ideologického diskurzu. Diskurz není vždy ideologicky transparentní, a diskurzivní analýza nám ne vždy dovolí posoudit a poznat jaké je ideologické přesvědčení lidí. To vždy záleží na rozpoznání komunikační situace účastníků, na jejich kontextu. Jinými slovy můžeme říci, že lidé nemusí nezbytně a vždy vyjádřit a uplatňovat přesvědčení skupin, se kterou se identifikují nebo jejichž členy jsou. Samozřejmě i ideologický diskurz je osobnostně a kontextuálně nestálý, proměnlivý. Ideologie mohou ovlivnit pouze kontextově variabilní struktury diskurzu. Tedy ty, které se mohou změnit, neboť gramatické struktury změnit nelze, a vůbec ne ideologicky, protože ty jsou pro všechny stejné a v tomto duchu ideologicky neutrální.²³

1. 2 Stručné shrnutí

Ve sledovaném období se zaměřím na výše definované relevantní aktéry v otázce přijetí eura a na vývoj diskurzu jako takového. Jak se celkově diskurz ve vytyčeném časovém

²¹ Konkrétně to může uskutečněný politický akt ve zmíněném institucionálním prostředí jako je vládnutí, přijímání legislativy, hlasování a diskuse o návrzích zákonů, volební kampaně nebo poskytnutí rozhovoru s novináři. VAN DIJK, Teun Adrianus. *Political Discourse and Ideology*. University of Amsterdam, 2003, s. 19-21.

²² VAN DIJK, Teun Adrianus. *Political Discourse and Ideology*. University of Amsterdam, 2003, s. 22-24.

²³ VAN DIJK, Teun Adrianus. *Ideology and discourse analysis*. Universitat Pompeu Fabra, 2006, s. 124-127.

období proměnil a které události ho mohly ovlivnit. Pro lepší pochopení přiblížím kontextové pozadí událostí, které se odehrály na území ČR a EU, a které tak mohly mít vliv na další vývoj diskurzu. Události zejména politické, ekonomické či sociální, jež mohly ovlivnit politický diskurz, resp. postoje a názory politiků.

Stručně shrnuto, diskurzivní analýza se zabývá textem mluveným či psaným, obrázky, slogany, videi nebo lidskými interakcemi. Vedle samotného analyzování jazyka je podstatné vnímat i jeho kontext a také kontext osob vystupujících právě v těchto lidských interakcích a jejich motivaci v nich. Kontextem osob může být například jejich postavení, vliv, moc, historie nebo politická příslušnost a zastávaná ideologie. U diskurzivní analýzy je nutné brát v potaz právě toto kontextové pozadí osob včetně hlubšího významu dané komunikace či daného prohlášení. Jejím účelem je pochopení funkce jazyka, jeho významu v projevech, názorech, diskusích a různých kontextech. Ze dvou hlavních přístupů diskurzivní analýzy je pro účely této práce použitelný ten sociologicko-politický, neboť se soustředí na vliv jazyka v jeho různých kontextech. Kritická diskurzivní analýza je jedním z „pod“ přístupů sociologicko-politického přístupu, a jako taková umožňuje pomoci rozumět sociálnímu nebo politickému kontextu a jak jsou prezentovány názory, prohlášení či motivace konkrétních osob k nim. Na základě poměrně vysokého počtu politických osobností, jejichž proslovy, rozhovory, názory a postoje budou předmětem KDA, je důležité také definovat samotný politický diskurz. Ten se v hlavní míře a z užšího hlediska logicky odvíjí od profesionálních politiků na místní, národní i mezinárodní úrovni. Politický diskurz jako takový se soustředí zejména na prostředí vlády, komory parlamentu nebo politické strany, tedy profesionální a oficiální oblasti aktivit politických aktérů. Politický diskurz je kromě politiků utvářen z širšího pohledu také dalšími aktéry, jakými jsou občané, nátlakové skupiny, demonstranti, lobbisti nebo soukromé a veřejné organizace. Je také vyjádřen ideologií strany nebo hnutí, jíž je politik členem.

2. Historie evropské měnové integrace

V počátcích samotného procesu integrace po druhé světové válce byla integrace v měnové oblasti na okraji zájmu zakládajících členských států. Ovšem během svého trnitého vývoje se stala jednou z výlučných legislativních pravomocí Unie s konečným výsledkem zavedení společné měny, čímž došlo k ukončení integrace v této oblasti.²⁴

2. 1 Brettonwoodský systém a dominance amerického dolaru

Ještě během druhé světové války Velká Británie a USA společně nastínily možný poválečný peněžní systém. Jejich plán postupně podpořilo na 44 států během konference v americkém Bretton Woods. Tento nový měnový řád měl za cíl napravit meziválečné nedostatky v oblasti zlatého standardu. Konkrétně *kolísavost plovoucích* a nízkou *pružnost pevných* směnných kurzů. Brettonwoodský systém do jisté míry postavil tržní ekonomiky na dolarový standard. To znamená, že americká měna měla výsadní postavení světové měny, což jí umožnilo mimo jiné, že byla ostatními zeměmi držena jako rezerva v úročených dolarových cenných papírech. Dolar se používal i v obchodu mezi třetími zeměmi, podle něj země vyjadřovaly svůj směnný kurz a držely jej jako rezervní měnu. Pro USA bylo stále obtížnější držet pevnou cenu zlata, protože ostatní země zhodnocovaly, či znehodnocovaly své měny, včetně velkých zemí jako Spojené království, Německo nebo Francie. Praxe byla taková, že USA neměly svobodu měnit svůj směnný kurz jako jiné země. Centrální banky mohly měnit dolary za zlato, což hlavně zpočátku fungování systému dělaly, a tak se americké zásoby zlata ztenčovaly, a nemohly tudíž dostát svému závazku konvertibility.²⁵

Tento měnový řád je také reakcí na meziválečné selhání hospodářských politik. Dále meziválečné a poválečné trauma umožnilo založení institucí²⁶ vybavených pravomocemi pečovat o celosvětové prostředí tak, aby dokázaly zamezit dalšímu selhání hospodářských politik a naopak aby přispěly k fungování systému. K podpisu dohod, kterými se zakládaly tyto instituce, včetně systému jako takového, došlo právě v roce 1944 v Bretton Woods. Také bylo nutné vnést srozumitelná pravidla do kurzových oblastí, jejichž dřívější špatné uspořádání pomohlo k prohloubení výše zmíněných selhání v oblastech hospodářských politik.²⁷ Jádrem tohoto systému se stal způsob pevných, ale přizpůsobitelných kurzů. Pevná

²⁴ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s.

²⁵ The Bretton Woods system [online]. britannica.com, 2020 [cit. 11. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/money/The-decline-of-gold#ref247599>

²⁶ Mezinárodní měnový fond (MMF, IMF) a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (Světová banka, IBRD)

²⁷ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha: C. H. Beck, 2008, 260 s.

část kurzu se opírala o tehdejší dominantní postavení amerického dolaru, který byl navázaný na zlato. V této souvislosti byly členské měny (včetně měn šesti států podílejících se na počátcích evropské integrace) na dolar pevným kurzem a s úzkým flukтуаčním pásmem napojeny. *Přizpůsobitelná složka nabízela možnost přestavování centrálních parit, avšak pouze v situaci tzv. fundamentální nerovnováhy platební bilance.*²⁸ Pro dohled nad plynulým fungováním kurzového systému byl zřízen Mezinárodní měnový fond. Avšak důvěryhodnost amerického dolaru, jakožto stabilní a světové měny, která může být směnitelná za zlato, podkopávala domácí expanzivní politická situace²⁹. Do problémů se tímto dostal i samotný bretonwoodský systém na přelomu 60. a 70. let.³⁰

Pád systému uspíšila i vnitropolitická situace v USA. Brettonwoodský systém (systém pevných, ale přizpůsobitelných kurzů) a zejména jeho část pevných kurzů (ty měly hlavně chránit před vysokou kolísavostí) se stala atraktivní pro kapitál spekulantů, neboť pravidla byla nastavena významně přísně – flukтуаční pásma byla pouhé $\pm 1\%$ (evropské země si to navíc zúžily o dalších 0,25%). To znamená, že dobře odhadnutá a načasovaná změna kurzu vynesla spekulantům vysoké zisky, v opačném případě minimální ztráty. Kromě tohoto důvodu to byla americká hospodářská politika, která snižovala hodnověrnost pevného kurzu. Dalším, významným způsobem k pádu systému bylo americké angažování se v dlouhotrvající vietnamské válce, která si vyžádala jak lidské, tak obrovské finanční zdroje. Rostoucí výpůjční požadavky se odrážely v rostoucí inflaci na americkém trhu. Zvyšující se inflace pak zhoršovala cenovou konkurenceschopnost amerického exportu. Všechny tyto na sebe navazující souvislosti způsobily významný pokles důvěryhodnosti v americký dolar a horší schopnost v garanci mezinárodní měnové stability. Jelikož byl dolar stále směnitelný za zlato, rostoucí zájem o přechod z dolarových pohledávek na tento drahý kov způsobilo snižování zásob zlata USA, neboť dolarová aktiva za výpůjční požadavky byla vlastněna zahraničními subjekty. Důsledkem hubenějších zásob zlata byla opět nižší důvěryhodnost dolaru.³¹

Americká administrativa, za vlády prezidenta Richarda Nixona, v roce 1971 pozastavila zlatý standard – směnitelnost dolaru za zlato. Toto se stalo podstatným krokem ke

²⁸ DĚDEK, Oldřich. *Brettonwoodský řád* [online]. zavedenieura.cz, 1. ledna 2014 [cit. 25 října 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/brettonwoodsky-rad>

²⁹ Domácí hospodářská politika vyústila v prudké snižování amerických zásob zlata, na které byl dolar právě v rámci pevné složky kurzového uspořádání navázán, a kvůli tomu přestal být postupně dominantní měnou. Nízké flukтуаční pásmo měn navázaných na dolar kontraproduktivně vytvořilo prostředí výhodné a vcelku bezpečné pro spekulaci příležitosti. Tento neutichající spekulativní nápor na zlaté rezervy způsobil, že americká administrativa v roce 1971 pozastavila směnitelnost dolaru za zlato.

³⁰ The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Richard Nixon: president of United States* [online]. britannica.com, 2021 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Richard-Nixon>

³¹ DĚDEK: *Historie evropské měnové integrace...*, s. 26-32.

zhroucení brettonwoodského systému, a mělo to závažné následky i pro ekonomiky dalších zemí. Jelikož byl tento krok podniknut bez konzultace s dalšími dotčenými členy systému, mezinárodní společenství proto označilo tuto americkou politiku za tzv. Nixonův šok.³² Ani podniknuté kroky v rámci tzv. Washingtonské dohody z prosince roku 1971 nezabránily zhroucení systému. Dohoda navrhovala rozšíření flukтуаčního pásma na $\pm 2, 25\%$ bodu (původně bylo 1 %) a provedení devalvace dolarové parity oproti zlatu o téměř 8 %, tj. zvýšení ceny zlata z 35 na 38 amerických dolarů za trojskou unci.³³ V roce 1973 a po další 10% devalvaci přešel dolar na tzv. volné plování. Tímto krokem se brettonwoodský systém zhroutil. Ještě před pádem samotného systému, pracovaly evropské země na dalších a konkrétních integračních procesech, neboť stále měly zájem na pokračování finančních systémů a taktéž pokračování v prohlubování integrace v měnové oblasti. Z tohoto důvodu se intenzivněji pracovalo na vlastním měnovém řádu v evropském měřítku. Nejprve byl vytvořen systém „had v tunelu.“ následně byl vytvořen Evropský měnový systém.³⁴

2. 2 Měnová integrace v západní Evropě

Mezi členskými státy docházelo k napětí kvůli rozdílným prioritám střednědobých makroekonomických cílů a také kvůli spekulacím proti národním měnám, což ohrožovalo budoucí rozvoj společného trhu a fungování společné zemědělské politiky. To vyvolalo potřebu koordinace hospodářských a měnových politik členských států. Proto se začaly objevovat různé úvahy o nutné užší integraci v těchto oblastech. Panovala shoda o harmonizaci, nikoliv však v způsobu, jak jí dosáhnout. Komise ES za tímto účelem předložila tzv. Barreho plán z roku 1969, který se zabýval úvodní fází užší měnové integrace ve smyslu společné snahy po měnové jednotě skrze fixaci kurzů. Ve stejné věci, v způsobu řešení měnové integrace, německá vláda předložila o rok později tzv. Schillerův plán. Ten naopak navrhoval přijetí efektivní koordinace hospodářské politiky před pokusy o fixaci měnových kurzů nebo zavedení společné měny. Zásadním dokumentem v dalším rozvoji měnové integrace z tohoto období je však tzv. Wernerova zpráva.³⁵

K vytvoření této zprávy vedly dva kroky – po dokončení celní unie ES hledalo nové možnosti jak prohloubit integrační proces ještě před historicky prvním rozšířením, a přes výrazně více se propojující trhy členských států stále existují samostatné hospodářské a

³² *The Nixon Administration* [online]. courses.lumenlearning.com, 2017 [cit. 8. ledna 2022]. Dostupné z: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/the-nixon-administration/>

³³ Dědek: *Historie evropské měnové integrace...*, s. 26-28.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Ta byla výsledkem summitu prezidentů a předsedů vlád členských zemí konaného v Haagu 1. a 2. prosince roku 1969.

měnové politiky každého státu, což způsobovalo problémy.³⁶ Motivací pro členské země pokročit v měnové politice byl i vzrůstající tlak v bretonwoodském systému, který narušoval měnovou stabilitu samotného ES. Podle Wernerovy zprávy se měnová unie měla kolem deseti let stát skutečností. Bylo nutné zřídit Evropskou centrální banku, na kterou by se převedly značné fiskální pravomoci. K dosažení měnové unie mělo postupně dojít ve třech etapách, kdy kurzy členských měn měly postupně podléhat nižšímu a nižšímu flukтуаčnímu rozpětí, čímž by ve finální fázi byla snadněji proveditelná již neodvolatelná fixace.³⁷ Zpráva, zveřejněna 7. října 1970, je první obsáhlý plán Společenství na zřízení hospodářské a měnové unie (dále jen „HMU“). Ustavení měnové unie na základě tří etap mělo pomoci k tomu, že přijetí další legislativy se bude odvíjet od zkušeností s fungováním předchozích opatření. Následně měla zpráva konkrétně analyzovat první dvě etapy, aby bylo dosaženo efektivnějších reforem v poslední etapě.³⁸ Začátek pro realizaci HMU byl komplikovaný. Pod tíhou dlouhotrvající a lidsky a finančně velmi nákladné válce ve Vietnamu rostly výpůjční požadavky ze strany zahraničních subjektů, což se odráželo v rostoucí inflaci v USA. Dolar byl stále směnitelný za zlato, proto rostoucí tlak na konvertibilitu dolaru za něj způsoboval tenčí a tenčí americké zásoby této komodity. Proto Nixonova administrativa nejdříve v roce 1971 pozastavila zlatý standard, a v roce 1973 po další devalvaci měny přešel dolar na volné plování.

Reakcí na tyto události bylo vytvoření systému vzájemného navázání evropských měn a zajištění jejich stability vazbou na americký dolar. Aby bylo zajištěno pokračování měnové spolupráce, došlo k podpisu Basilejské dohody³⁹ 10. dubna 1972, která se stala základem pro systém tzv. hada v tunelu. To znamená, že na sebe navázané evropské měny představovaly hada, kdežto tunel znázorňoval flukтуаční rozpětí vůči dolaru, ve kterém se pohybovaly. Kvůli devalvaci amerického dolaru se členské státy postupně rozhodovaly pro opuštění tzv. hada v tunelu. Schopnost udržet se v něm měly pouze silné měny, a to německá marka a dánská koruna. Tato situace však zapříčinila nezdar Wernerova plánu. I přes jeho neúspěch se jedná o významný milník a přijetí vize, že budoucí kroky integrace se mohou ubírat tímto směrem.⁴⁰ I přes finální neúspěch bretonwoodského systému a Wernerova plánu byla

³⁶ SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 48-50.

³⁷ DĚDEK, Oldřich. *Wernerův plán* [online]. zavedenieura.cz, 1. ledna 2014 [cit. 25 října 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-aura/werneruv-plan>

³⁸ *The Werner Report – Research corpora* [online]. cvce.eu.cz, 10. října 2012 [cit. 25 října 2021]. Dostupné z: <https://www.cvce.eu/en/collections/unit-content/-/unit/56d70f17-5054-49fc-bb9b-5d90735167d0/1e5c0e01-a5cc-4e35-afc9-33e36710776e>

³⁹ Centrálními bankami původních šesti států a navíc třemi kandidátskými zeměmi – Dánsko, Irsko a Velká Británie. Dohodu podepsalo také Norsko, to se ale součástí ES nestalo.

⁴⁰ SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 50-57.

převzata poučení do budoucna. Ruku v ruce šlo období kurzové stability a hospodářský růst členských zemí, zatímco nejistota kurzových režimů a turbulence měnových trhů přinesla spíše méně výrazný růst. Jak uvádí O. Dědek, kolísající stabilita amerického dolaru, tedy potíže vznikající mimo samotné Společenství, vyvolávají napětí právě uvnitř Společenství, pokud je složeno z kombinace silných a slabých měn. To způsobilo větší zájem států v měnové spolupráci. Ještě dlouhá doba byla zapotřebí ke zjištění, že nejefektivnější je přijetí společné měny, kterou bude chránit nezávislá monetární autorita, a že jejím cílem bude dbát zájmu ve prospěch celku.⁴¹

Podstatné je také zmínit světové události 70. let, které měly značný dopad na Společenství. Po pozastavení zlatého standardu a následného volného plování dolaru v témže roce, 1973, došlo ze strany Arabské koalice vedené Egyptem a Sýrií k útoku na Izrael, a započeti tzv. Jomkipurské války. Přes počáteční nečinnost, Nixonova administrativa zahájila letecky přesun zbraní a materiálu. Válka vyústila v ropnou krizi, neboť Arabské země odmítly prodat komoditu Spojeným státům jako odvetu za vyjádření podpory a poskytnutí pomoci Izraeli. V říjnu 1973 členové Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC) vyhlásili ropné embargo právě v reakci na podporu Izraele. Embargo trvalo do března následujícího roku. Ovšem dokázalo způsobit narušení dodávek, a tím i růst ceny. Ta ještě v roce 1973 významným způsobem vzrostla, a logicky tak zapříčinila negativní dopad na USA a státy západní Evropy. Způsobilo to také trhlinu v rámci vztahů členských států NATO.

V tomto důsledku se evropské země do jisté míry distancovaly od americké blízkovýchodní politiky. Nixonova administrativa zahájila jednání s Egyptem, Sýrií a Izraelem o stažení izraelských vojenských sil z poloostrova Sinaj a Golanských výšin. Přislíb urovnání konfliktu mezi Izraelem a Sýrií s Egyptem postačoval ke zrušení embargo v březnu 1974.⁴² Nepřátelské vztahy členů OPEC⁴³ vůči USA značně vzrostly již po pozastavení zlatého standardu, což udělala Nixonova administrativa na podporu mj. stagnující americké ekonomiky. Tento krok devalvace měny vedl k finančním ztrátám právě členských zemí OPEC, neboť jejich příjmy byly převážně v americkém dolaru, za kterou se obchodovala ropa. Po uvalení embargo cena za barel zčtyřnásobila, což vedlo k prvnímu nedostatku

⁴¹Dědek: *Historie evropské měnové integrace...*, s. 42-43.

⁴² *The Nixon Administration* [online]. courses.lumenlearning.com, 2017 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/the-nixon-administration/>

⁴³ Organizace zemí vyvážející ropu.

pohonných hmot a jejich rychlému nárůstu cen v USA od konce druhé světové války a také k prvnímu ropnému šoku.⁴⁴

Další významnější ropná krize nenechala na sebe dlouho čekat. Nastala totiž na konci 70. let v důsledku íránské revoluce. Nepokoje natolik poškodily íránský ropný průmysl, což vedlo ke snížení produkce, a to opět v růstu cen. Situace se zkomplikovala také po vypuknutí íránsko-irácké války, trvající většinu 80. let, která vedla k nestabilitě v daném regionu. Po první ropné krizi se však větší světové ekonomiky poučily a přijaly taková opatření, aby nedostatek ropy neohrozil jejich chod.⁴⁵

Ropná krize měla velký dopad vedle USA i na samotné státy západní Evropy. Ropa se v pomyslných rukou států OPEC, podporovaných Sovětským svazem, stala hlavní zbraní v boji proti Izraeli a jeho spojencům. Embargo a vyšší cena ropy však ve svém kontextu vyvolala hospodářskou krizi, která západní ekonomiky ovlivnila dvěma způsoby. Došlo k výraznému zvýšení trendu inflace a také ke vzniku nadměrných rozpočtových deficitů. Následkem této hospodářské krize byla recese, která tak ukončila poválečný třicetiletý slavný růst. Zpomalení průmyslové výroby mělo zase vliv na textilní odvětví, stavbu lodí nebo mezinárodní obchod. Kvůli úsporným finančním opatřením naopak rostla nezaměstnanost, ta postihla hlavně země založené na průmyslovém odvětví.⁴⁶

2. 3 Evropský měnový systém

Distancovanost evropských států od Nixonovy administrativy, konkrétně co se týče následků v souvislosti s ropnými šoky spojených s růstem nákladů a výzvami pro stabilitu národních ekonomik dotčených zemí na pozadí devalvace dolaru a následného ukončení zlatého standardu, vyústila měnová integrace projektem Evropského měnového systému (dále jen „EMS“). Distancovanost vůči USA se projevila také zhoršením vztahů v rámci Severoatlantické aliance. Evropské státy se ocitly ve svízelné situaci, neboť na jedné straně se snažily do určité míry distancovat od blízkovýchodní politiky USA, na straně druhé je stále potřebovaly k zabezpečení zdrojů energie⁴⁷. EMS měl hlavně podpořit myšlenku na další kroky v integraci po neúspěšném Wernerově plánu. Důvod pro jeho vytvoření byl spíše

⁴⁴ The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Arab oil embargo, international relations (1973)* [online]. britannica.com, 2020 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Arab-oil-embargo>

⁴⁵ KETTELL, Steven. *Oil crisis, economics* [online]. britannica.com, 2020 [cit. 10. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/oil-crisis>

⁴⁶ *Relations with the Middle East and the oil crises*[online]. cvce.eu, 2022 [cit. 24. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/548d2b44-a4f0-460e-a26d-999028832012>

⁴⁷ *Oil Embargo, 1973-1974* [online]. history.state.gov, 2017 [cit. 13. února 2022]. Dostupné z: <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/oil-embargo>

politický, než ekonomický. Předně vznikl ze společné iniciativy vrcholných politiků Francie a Německa,⁴⁸ nikoliv z iniciativy Evropské komise (dále jen „EK“) či sboru centrálních bankéřů a ekonomů. Další kolísání stability dolaru zapříčinilo projevení zájmů německé vlády o užší spolupráci s ekonomikami dalších členských zemí, stejně tak i francouzská vláda usilovala o bližší vztahy evropských zemí.⁴⁹ Návrh na zřízení EMS podal předseda EK (Roy Jenkins pod politickou záštitou francouzského prezidenta a německého kancléře). EMS začal fungovat od 13. března 1979. Hlavním úkolem systému bylo stát se stěžejním článkem trvalého růstu a stability, které vytvoří zónu měnové stability členských států. Složení EMS tvoří tři základní prvky:

- Evropská měnová jednotka,
- Mechanismus směnných kurzů a
- Úvěrový mechanismus.

Evropská měnová jednotka, též ECU, byla definována košem složeným ze všech členských měn ES. Podíl národních měn se aktualizoval jednou za pět let, aby přesněji reflektoval ekonomickou sílu a více odpovídal podílu členské země hrubému domácímu produktu (dále jen „HDP“) v celkovém HDP Společenství. ECU nebyla měna v běžném slova smyslu, zavedena byla pouze v bezhotovostní podobě proto, aby plnila úkol rezervní měny uvnitř Společenství, konkrétně platby mezi centrálními bankami, zemědělské platby a další druhy plateb.⁵⁰

Nejpodstatnější částí systému byl mechanismus směnných kurzů. Šlo o kompromisní řešení mezi Francií a Německem. Francie požadovala stanovení měnových pásem s vazbou na ECU, kdežto Německo požadovalo stanovení měnových pásem bilaterálně. Měny členských zemí byly pevně svázány ve dvojicích, a tak tvořily tzv. paritní mřížku, kde se dané kurzy mohly pohybovat v přesně vymezeném flukтуаčním rozpětí $\pm 2,25\%$ od centrální parity oběma směry. Pokud došlo k překročení limitů, musela centrální banka slabší i silnější měny zasáhnout, aby se kurz stabilizoval. Intervence ze strany centrálních bank se mohla provést i před samotným prolomením $2,25\%$ rozpětí, kurz ale musel překonat 75% hranici pásma – hranici divergence. Na základě hranice divergence a paritní mřížky mechanismus směnných kurzů fungoval. Tento systém byl pro hlubší integraci zásadní, neboť čím úžeji byly

⁴⁸ Za německou stranu to byl kancléř Helmut Schmidt, francouzským prezidentem byl Valéry Giscard d'Estaing.

⁴⁹ Dědek: *Historie evropské měnové integrace...*, s. 55-56.

⁵⁰ SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 57-59.

stanoveny hranice pásma, tím více museli členové EMS zaměřit své měnové, finanční a hospodářské politiky.⁵¹

Poslední základní kámen EMS je úvěrový mechanismus. Ten pracoval spolu s intervencemi centrálních bank ke stabilizaci směnného kurzu. Aby mohly centrální banky zasáhnout, dopomoci jim k tomu měly úvěrové mechanismy. Sloužily k překonání nedostatků platební bilance.⁵²

EMS byl projektem, který by hlavně zajistil měnovou stabilitu, což se mu do srpna roku 1993 dařilo a do tohoto období byl také považován za dosud nejúspěšnější systém. Přes počáteční poměrně časté upravování kurzů měn se čím dál později tyto úpravy staly sporadické, a EMS se tak ustálil a přiblížil k systému fixních kurzů. To z něj paradoxně udělalo málo flexibilní systém náchylný ke spekulativnímu obchodování. I přesto, že finanční trhy byly stabilní, měnové kurzy pevně fixovány v Mechanismu směnných kurzů (dále jen „ERM“) a členské země se nacházely v období po podpisu Maastrichtské smlouvy (mj. právní rámec HMU a zavedení společné evropské měny), došlo na konci roku 1992 a hlavně v roce 1993 ke krizi. Ještě před jejím samotným vyvrcholením se v srpnu 1992 stalo to, že i přes významné intervence centrálních bank musely ERM opustit britská libra a italská lira. Začátek roku 1993 se francouzské, dánské a belgické měny ocitly mimo flukтуаční pásmo. K dalšímu prohloubení krize přispěl rostoucí rozdíl mezi dolarem a německou markou v tom smyslu, že investoři přesouvali svá aktiva ze slabnoucího dolaru do posilujících a stabilitu zajišťujících markových rezerv. Logicky došlo k tomu, že marka výrazně posilovala vůči ostatním měnám v rámci ERM a nebylo možné udržet dané kurzy, proto se země uchýlily k výrazným devalvacím svých měn. Krize vyvrcholila v létě, konkrétně v srpnu 1993, kdy flukтуаční pásmo muselo být pro měny posunuto na $\pm 15\%$ s výjimkou silné německé marky a nizozemského guldeny, pro které zůstalo původní flukтуаční pásmo $\pm 2,25\%$.⁵³

2. 4 Hospodářská a měnová unie

Zásadního pokroku v oblasti měnové integrace došlo na zasedání Evropské rady v Hannoveru roku 1988, když pověřila předsedu Komise Jacquese Delorse, k předložení konkrétního návrhu vytvoření HMU. Návrh z 12. dubna 1989 je známý jako Delorsova zpráva a k jejímu schválení došlo v červnu v Madridu téhož roku. Pro důkladnější poučení se z minulých chyb a vyvarování se jejich opakování v budoucnu dokument obsahoval shrnutí

⁵¹ SYCHRA: Jednotná evropská měna..., s. 59-60.

⁵² Tamtéž, s. 60,

⁵³ LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C. H. Beck, 2007, 539 s. Dědek: *Historie evropské měnové integrace...*, s. 112-113.

dosavadního pokroku v této oblasti a dále konkrétní návrhy, kterých má být dosaženo pro úspěšnou realizaci HMU. Stejně jako Wernerova zpráva, i ta Delorsova navrhovala tři etapy. Neuváděla žádné bližší termíny, ale později mělo dojít k načasování finální etapy, jinak by se opakovala situace a krach Wernerova plánu. První fáze měla využít možností již z EMS, kdy všechny státy byly zapojeny do mechanismu směnných kurzů a také mělo dojít k posílení pozice guvernérů centrálních bank. Prostřední etapa měla cílem posílení koordinace hospodářské a rozpočtové politiky a institucionálně členské státy připravit na zavedení společné měny. Posledním krokem bylo zakončení měnové integrace v členských státech a úplné zavedení společné měny.⁵⁴

Maastrichtská smlouva hrála podstatnou roli v integračních procesech. Významným způsobem zreformovala zakládající smlouvy a vytvořila EU založenou na třech pilířích. Roli také hrála v institucionální rovině. Tato smlouva byla rovněž podstatným článkem v měnové integraci, respektive v celé HMU. V této oblasti vycházela z Delorovy zprávy zahrnující tři na sebe vzájemně navazující etapy⁵⁵:

- Přípravná a startovací fáze byla vzhledem k potřebné koordinaci méně náročná. Období úvodní fáze trvalo od 1. července 1990 do 31. prosince 1993. Došlo ke koordinaci rozpočtových politik členských států, k dokončení jednotného vnitřního trhu⁵⁶ a také měly být odstraněny překážky týkající se soukromého používání ECU (bankovní sektor s ní obchodoval jako s každou jinou měnou).
- Přečhodná a klíčová fáze byla na rozdíl od té první výrazně náročnější v přechodu k HMU. Zde byla konána hlavní rozhodnutí, přijímána opatření a bylo zapotřebí, aby členské země splňovaly tzv. konvergenční kritéria. Rozhodnutí o tom, jak dlouho tato fáze bude trvat, padlo až v jejím průběhu. Navázala na konec předchozí etapy, tedy od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1998. V této fázi byly vytvořeny ekonomické, právní a institucionální předpoklady k samému zavedení společné měny. V institucionální rovině a pouze pro tuto fázi byl vytvořen Evropský měnový institut, neboť se jednalo o předchůdce Evropské centrální banky (dále jen „ECB“). Měnový institut měl za cíl koordinovat měnovou politiku a připravit vznik Evropského systému centrálních bank (dále jen „ESCB“) a samotné ECB. Madridský summit Evropské rady stanovil název jednotné měny, tedy „Euro“ a zároveň došlo k určení data finální etapy. Na konci druhé etapy, 2. a 3. května 1998, bylo Radou EU rozhodnuto o jedenácti členech, kteří

⁵⁴ SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 68-70.

⁵⁵ LACINA: *Měnová integrace...*, s. 211-215.

⁵⁶ díky čemuž mohl být realizován volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.

splňují konvergenční kritéria, aby mohli vstoupit do HMU.

- Aby třetí fáze byla za každou cenu započata, Maastrichtská smlouva obsahovala tzv. pojistku pro automatické spuštění HMU. To znamenalo začátek fáze bez ohledu na počet zúčastněných zemí od 1. ledna 1999, a tímto také začala oficiálně HMU svou činnost. Z toho vyplývá, že pravomoci v měnové oblasti přešly na ESCB a ECB. Přesně o tři roky později došlo k nahrazení národních bankovek a mincí za euro, dokončení této výměny došlo posledním únorovým dnem téhož roku, tj. 2002. Proces měnové integrace stále pokračuje, neboť v EU jsou státy, které buď nesplňují konvergenční kritéria, nebo mají trvalou či dočasnou výjimku ze zavedení jednotné měny.⁵⁷

Po formálním dokončení třetí etapy HMU a fyzickém zavedení jednotné měny euro 1. ledna 2002, se k původním 11 členům⁵⁸ měnové unie přidalo Řecko 1. ledna 2001 po splnění konvergenčních kritérií⁵⁹, následovalo Slovinsko, Malta, Kypr, Slovensko, Estonsko, Lotyšsko a Litva.⁶⁰

Lisabonská smlouva je významná, i co se týče konkrétně měnové integrace. Neumožnila výraznější změny zasahující do konceptu HMU jako celku, přesto však představuje značný posun integrace od počátku celého projektu. Její význam spočívá spíše v ujasnění různých postupů s ohledem na další rozšiřování Eurozóny. Obecně se však více prohloubily rozdíly mezi zeměmi, které přijaly za svou národní měnu euro a těmi, které tak dosud neučinily. Smlouva více odděluje koordinaci v oblasti hospodářské politiky zemí Eurozóny od ostatních. Členské státy eurozóny⁶¹ tak mají širší prostor, kde mohou hlasovat nebo mohou vystupovat v rámci mezinárodních finančních a měnových institucí.⁶²

2. 5 Stručné shrnutí

Měnový systém, zejména pak konkrétně dolar, zažil v druhé polovině minulého století turbulentní období. Od zhruba 40. do poloviny 60. let byl dominantní světovou měnou. Ostatní státy dolar držely jako svou rezervní měnu a měny těchto států na něj byly navázány. Transakce zahraničních obchodů probíhaly většinou v této měně, a to i transakce třetích zemí. Výjimečné postavení mu zajišťoval tzv. zlatý standard, tedy to, že mohl být směněn za zlato.

⁵⁷ LACINA: *Měnová integrace...*, s. 214-221.

⁵⁸ Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.

⁵⁹ SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 79-80.

⁶⁰ *Které země používají euro* [online]. europa.eu, 29. července 2021 [cit. 1. listopadu 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/which-countries-use-euro_cs

⁶¹ Státy, jejichž národní měnou je Euro.

⁶² SYCHRA: *Jednotná evropská měna...*, s. 82-83.

Ten se paradoxně stal také koncem 60. a počátkem 70. let důvodem jeho postupného úpadku a ztráty výsadního postavení ve světě.

Významný mezinárodní měnový systém, založený roku 1944 v americkém Bretton Woods, sice napravil nedokonalosti meziválečného období zlatého standardu, ovšem s prohlubující se krizí a klesající významností dolaru dospěl i samotný systém ke svému zániku. Dopomohly mu k tomu dlouhotrvající enormní výdaje amerických vlád ve válce ve Vietnamu, a s tím související snižování zásob zlata v USA. Dalším pověstným hřebíkem do rakve dominanci dolaru byl rok 1971, kdy prezident USA Nixon pod tíhou výše zmíněných důvodů bez jakéhokoli upozornění pozastavil zlatý standard, a v roce 1973 přešel dolar na volné plování. Významný ropný šok, jakožto následek Jomkipurské války a podpory Izraele Spojenými státy, z konce roku 1973 poškodil USA, jeho dolar, státy západní Evropy a také vztahy uvnitř Severoatlantické aliance. Kvůli vyšší závislosti na ropě z arabských zemí čelily evropské země rozsáhlejšími problémům než Spojené státy, proto se do jisté míry od nich a jejich blízkovýchodní politiky distancovaly. Tyto události měly také vliv na zhoršení vztahů uvnitř Severoatlantické aliance. Hospodářská recese, rostoucí inflace, vyšší rozpočtové deficity a větší nezaměstnanost tak ukončily období třiceti let růstu evropských zemí. Ve stejném roce jako došlo k ropnému šoku, se zhroutil i Brettonwoodský systém. Všechny tyto události významným způsobem ovlivnily budoucí vývoj měnové integrace v Evropě.

Větší samostatnost evropských států vedla k pokračování vlastních integračních procesů v měnové oblasti. Po systému „had v tunelu“, Barreho a Schillerovu plánu a Wernerově zprávě, jakožto neúspěšných, ale významným způsobem posouvajících systémů správným směrem měnovou integraci evropských států vznikl projekt Evropský měnový systém, a to zejména z iniciativy hlavních představitelů Francie a Německa. Ani tento systém se však nevyhnul krizím. Ta zásadní přišla v roce 1993, které předcházelo opuštění britské libry a italské liry mechanismu směnných kurzů (ERM). Na začátku zmíněného roku se v krizi ocitly i další měny, proto muselo být značně rozšířeno flukтуаční pásmo. Předseda EK Delors byl pověřen k vypracování návrhu Hospodářské a měnové unie, včetně zpracování předchozích pokroků v oblasti měnové integrace. Následné přijetí Maastrichtské smlouvy bylo správným krokem vstříc HMU a společné evropské měně s odpovídajícím institucionálním rámcem. Společnou měnu euro od začátku přijalo 11 zemí a poté následovalo dalších 7. Měnová integrace stále není u konce, neboť některé země mají dočasnou výjimku ze zavedení měny, Dánsko má výjimku trvalou a některé země neplní konvergenční kritéria.

3. Fungování hospodářské a měnové unie

V aktuální kapitole budou rozebrány konkrétní podmínky pro vstup členského státu EU do Eurozóny. Kapitola je z hlediska práce potřebná v tom smyslu, že ČR jako člen EU stále není součástí Eurozóny, aniž by měla trvalou výjimku jako Dánsko, přestože se k přistoupení zavázala v přístupové smlouvě a daná kritéria z dlouhodobého hlediska navíc splňuje. Je potřebná také z toho důvodu, že se za dobu členství ČR v EU stále nenašla vážná politická shoda ve veřejné diskusi, natož v rýsování postupných kroků k přijetí měny. V další kapitole se proto zaměřím na postoje a/politických aktérů, zda jsou vyjadřovány racionálně či spíše emočně, ačkoliv kritéria tedy ČR dlouhodobě plní.

Stejně jako se Evropská rada na summitu v Kodani v roce 1993 dohodla na stanovení podmínek nezbytných ke vstupu přidruženého státu do samotné Unie v rámci tzv. Kodaňských kritérií, byla dohodnuta také konkrétní kritéria pro vstup do Eurozóny. Tyto podmínky jsou poprvé obsaženy v Maastrichtské smlouvě, od toho Maastrichtská kritéria, jinak jsou také nazývána jako tzv. Konvergenční kritéria.⁶³ Blíže jsou tyto podmínky vymezeny ve SFEU, konkrétně čl. 140 odst. 1 a v protokolech č. 12 a č. 13, kde jsou rozšiřující informace a které jsou součástí SFEU.⁶⁴

Na základě článku 140 odst. 1 SFEU alespoň jednou za dva roky, případně na žádost členského státu, který má výjimku, podá EK spolu s ECB Radě EU zprávy o pokrocích, kterých členské státy dosáhly v hlubší integraci hospodářské a měnové unie. Zprávy také zkoumají slučitelnost právních předpisů a statutů národních centrálních bank se statuty ESCB a ECB a s články 130 a 131⁶⁵ SFEU. Dále se na základě článku posuzuje, zda již bylo dosaženo potřebného stupně konvergence.⁶⁶ Jsou stanovena celkem čtyři kritéria vstupu do eurozóny.

3. 1 Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí

Kritérium pro *dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí* obsahuje dvě části:

⁶³ BRŮŽEK, Antonín a kol. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, Podnikání a Management, 2007, 197 s.

⁶⁴ *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteria-konvergence/

⁶⁵ První zmíněný článek hovoří o nezávislosti členů rozhodovacích orgánů ECB a národních centrálních bank při plnění svých úkolů a povinností svěřených jim Smlouvami a statuty ESCB a ECB. Členové těchto orgánů nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od orgánů, institucí nebo jiných subjektů Unie, stejně tak od žádné vlády členského státu ani od jiného subjektu. Druhý zmíněný článek hovoří o slučitelnosti vnitrostátních předpisů a statutu národní centrální banky se Smlouvami a statuty ESCB a ECB.

⁶⁶ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie*. Úř. Vest. C 202/ 1, 7. června 2016, čl. 130, 131, 140 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

- Poměr *veřejného dluhu*⁶⁷ v tržních cenách vzhledem k HDP nesmí překročit 60 %. To neplatí, pokud se tento poměr postupně a dostatečně snižuje k dané hodnotě.
- Částí *veřejného deficitu* se rozumí, že poměr plánovaného nebo již skutečného schodku veřejných financí k HDP v tržních cenách nepřekročí 3% limit. Výjimkou jsou případy, kdy překročení hodnoty bylo ojedinělé, dočasné a samotný poměr zůstává blízko této hodnotě.⁶⁸ Zdravé veřejné finance vytváří vhodné prostředí pro stabilitu a potenciální růst. Dle Brůžka a Smrčkové toto kritérium nesouvisí pouze s jednou z podmínek pro vstup do Eurozóny, ale ve větším měřítku znamená zvýšení životní úrovně obyvatel státu, úspěšnou konvergenci ekonomiky a větší šanci na úspěšnou adaptaci v měnové unii.⁶⁹ O postupu při nadměrném schodku konkrétně pojednává protokol č. 12 SFEU, kde ve svém prvním článku vymezuje referenční hodnoty veřejného dluhu a plánovaného či skutečného schodku veřejných financí.⁷⁰

Tabulka 1: Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí

saldo a dluh sektoru vládních institucí, v % HDP

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
									Predikce	Predikce
Hodnota kritéria salda	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-3,9	-1,3	-2,1	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	-6,4	-4,9
Hodnota kritéria dluhu	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	44,2	44,4	41,9	39,7	36,6	34,2	32,1	30,2	39,4	42,7

Zdroj: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2020*, s. 4.

Z dat výše uvedené tabulky č. 1 vidíme, že ČR dlouhodobě splňuje obě části tohoto kritéria pro vstup do Eurozóny, ovšem jak z aktuálního, tak i z dlouhodobého hlediska splňuje pouze tu část týkající se veřejného dluhu. I přes současné vysoké nárůsty má Česko poměrně velkou rezervu k referenční 60% hodnotě. Co se týče schodku veřejných financí, tak z dlouhodobého hlediska trend mluví jednoznačně ve prospěch ČR také s poměrně velkou rezervou. V obou částech tohoto kritéria ovšem dochází k výraznému zhoršení, kvůli kterému ČR aktuálně nesplní část týkající se schodku veřejného deficitu, nicméně se jedná o

⁶⁷ Definice *veřejného dluhu* je blíže vymezena v protokolu č. 12, čl. 2 SFEU. Vztahuje se k veřejné správě tj. ústřední vládě, regionálním nebo místním orgánům nebo fondům sociálního zabezpečení. Dluhem se pak konkrétně rozumí nesplacená hodnota na konci roku, uvnitř konsolidovaná a mezi jednotlivými odvětvími veřejné správy.

⁶⁸ *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 7. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteria-konvergence/

⁶⁹ BRŮŽEK: *Evropská měnová integrace...*, s. 83-85.

⁷⁰ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie*. Úř. Vest. C 202/ 1, 7. června 2016, *Protokol č. 12 O postupu při nadměrném schodku* [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

výjimečnou situaci způsobenou pandemií covid-19, která zasáhla ve větší či menší míře celý svět. Proto je důležité nahlížet na kritéria z dlouhodobého trendu.

3. 2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium dlouhodobých *úrokových sazeb* je do jisté míry podobné kritériu cenové stability a míře inflace. Úroková sazba členského státu by během sledovaného roku před šetřením neměla přesáhnout o více než 2 % úrokovou sazbu tří členských států dosahující nejlepších výsledků.⁷¹ Existuje totiž jistá spojitost mezi úrokovými sazbami a inflací. S růstem spotřebitelských cen se zvyšují i úrokové sazby vládních dluhopisů, čímž dojde ke kompenzaci ztrát reálné hodnoty investovaných peněz. Pokud nastane situace, že vláda nemá vlastní potřebné prostředky pro financování závazků, vydá dluhopisy, za které vláda svým věřitelům vyplácí úrok.⁷²

Tabulka 2: Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

výnosy státních dluhopisů se zbytkovou splatností 10 let, průměr 12 měsíců, v %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
									Predikce	Predikce
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací *	3,1	4,4	1,8	1,8	2,1	1,3	1,9	1,5	.	.
Hodnota kritéria	5,1	6,4	3,8	3,8	4,1	3,3	3,9	3,5	.	.
Česká republika	2,8	2,1	1,6	0,6	0,4	1,0	2,0	1,5	1,1	0,9

Zdroj: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou – 2020*, s. 5.

Z tabulky č. 2 je jednoduché vyzorovat, že ČR dlouhodobě a místy s velkou rezervou toto kritérium splňuje. Ovšem je zapotřebí zdůraznit, že existuje korelace mezi růstem úrokových sazeb státních dluhopisů a inflací. Jakmile totiž soustavně roste inflace, tedy spotřebitelské ceny, po určité době se tento trend projeví také zvednutím úrokových sazeb státních dluhopisů.

3. 3 Kritérium cenové stability

Kritérium *cenové stability* podle Brůžka a Smrčkové určuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace. Ta by neměla během sledovaného roku překročit 1, 5% navýšení hodnoty od hodnot tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Míra inflace je měřena harmonizovaným indexem spotřebitelských cen.⁷³ Inflace

⁷¹ *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 7. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteriya-konvergence/

⁷² BRŮŽEK: *Evropská měnová integrace...*, s. 78-79.

⁷³ *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 7. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteriya-konvergence/

blíže znázorňuje, jak se v uplynulém kalendářním roce měnily ceny nejčastěji spotřebovávaných služeb a zboží. Tímto kritériem se ECB snaží udržovat cenovou stabilitu napříč členskými státy eurozóny. Zároveň přímo úměrně s rostoucí inflací se snižuje zájem investorů o danou měnu, což může vést k oslabení měnového kurzu z hlediska ostatních měn ve světě. Pokud se míra inflace v členských státech liší výraznějším způsobem, ECB musí rozhodnout za celou eurozónu o nastavení měnově-politických nástrojů, čímž může nepřímo ohrozit účinnost společné měnové politiky. Výše zmíněné kritérium určující 1, 5% navýšení hodnoty inflace hodnot tří členských zemí s nejlepšími výsledky *se odvozuje od všech členských států EU*, nikoliv jen od členských států eurozóny, dodávají Brůžek a Smrčková.⁷⁴

Tabulka 3: Kritérium cenové stability

průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců ke konci období, růst v %

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
									Predikce	Predikce
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací *	1,6	0,3	-0,2	-0,9	-0,8	0,6	0,7	0,4	-0,5	0,4
Hodnota kritéria	3,1	1,8	1,3	0,6	0,7	2,1	2,2	1,9	1,0	1,9
Česká republika	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2,0	2,6	3,4	1,8

Zdroj: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2020*, s. 3.

Rozhodný řádek pro plnění tohoto kritéria ČR je ten prostřední, již navýšený o hodnotu 1, 5 % od průměru tří zemí celé EU s nejnižší inflací. Růst inflace v ČR v roce 2019 byla způsobena dlouhotrvajícím růstem české ekonomiky, výraznější poptávkou před nabídkou, která způsobila větší vůli poptávajících zaplatit za zboží více nebo zrychleným růstem mezd, což plynulo také z poměrně nízké nezaměstnanosti.⁷⁵ Opět z dlouhodobého hlediska je patrné, že Česko toto kritérium splňuje. Někdy na hraně, někdy s rezervou a někdy je také mírně za hranicí stanovené hodnoty kritéria.

Rychle rostoucí inflace je v aktuálním období pandemie potíží snad každého členského státu EU i eurozóny. V říjnu 2020 činila naměřená hodnota inflace spotřebitelských cen v EU 0, 3 %, zatímco hodnota v říjnu v roce 2021 činila až 4, 4 %⁷⁶. Významný rozdíl je také mezi zeměmi s nejnižší a nejvyšší naměřenou hodnotou. Té nejvyšší hodnoty inflace v říjnu 2021, 8, 2 %, dosáhla Litva, zatímco Malta na opačné straně žebříčku v témže období zaznamenala pouze 1, 4 % růstu spotřebitelských cen. Česká republika je mírně pod průměry

⁷⁴ BRŮŽEK: *Evropská měnová integrace...*, s. 74-78.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Annual inflation up to 4, 1 % in the euro area* [online]. ec.europa.eu, 17. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563383/2-17112021-AP-EN.pdf/b67f7d33-43d7-d111-b3ed-5cbc499304b2>

EU (4, 4 %) i eurozóny (4, 1 %), kdy inflace je na úrovni 4, 8 %.⁷⁷ Odhady pro růst inflace v listopadu 2021 vykazují zhoršení oproti předchozímu měsíci téměř o jeden procentní bod, a to na hodnotu 4, 9 % v členských státech eurozóny. Hlavním důvodem pro takový meziměsíční nárůst je zejména elektrická energie, která bude mít nejvyšší roční sazbu přesahující 27 %. Podle tří států eurozóny s odhadem na nejlepší výsledky v oblasti cenové stability je inflace na průměru 2, 8 %.⁷⁸ Podle prognóz ČNB⁷⁹ se v listopadu a v prosinci 2021 v České republice odhaduje inflace na úrovni 4, 9 %, resp. 5, 6 %, což je po přičtení referenční hodnoty 1, 5 % k výše zmíněnému průměru tří zemí stále nad hranicí pro splnění tohoto kritéria. Meziroční měnově-politická inflace bude podle ČNB v posledním kvartálu příštího roku na hodnotě 3, 2 %.⁸⁰ Ovšem měsíce v horizontu několika let nehrají příliš zásadní roli, obzvlášť když se jedná o výjimečnou situaci postihující všechny státy Evropy, tudíž bude důležitější vývoj trendu inflace v budoucnu.⁸¹

3. 4 Kritérium stability měnového kurzu

Čtvrtým a posledním je kritérium *stability měnového kurzu*. Jedná se o neodvolatelné zafixování národní měny k měně euro a zároveň se členský stát EU vzdá své měnové politiky, která přejde na ECB. Podmínkou úspěšného splnění tohoto kritéria je dále setrvání národní měny po dobu alespoň dvou let (kdy je nezbytná stabilita měny) uvnitř mechanismu směnných kurzů bez devalvace centrální parity. Je na každém členském státu, kdy bude chtít vstoupit do ERM a udělat tak finální krok na cestě k přijetí společné měny euro. Na základě dvoustranné dohody se určí centrální parita a šířka flukтуаčního pásma. Jeho standardní šíře je určena na $\pm 15\%$ hodnotě, přičemž je možné si určit i užší flukтуаční pásmo. Pokud toto pásmo některým směrem překročí svou hodnotu, jak ECB, tak národní centrální banka zasáhnou přiměřeným postupem.⁸²

⁷⁷ *Annual inflation up to 4, 1 % in the euro area* [online]. ec.europa.eu, 17. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563383/2-17112021-AP-EN.pdf/b67f7d33-43d7-d111-b3ed-5cbc499304b2>

⁷⁸ Odhad inflace za listopad 2021 tří zemí eurozóny s nejlepšími výsledky – Malta (2, 3 %), Portugalsko (2, 7 %) a Finsko či Francie (3, 4 %).

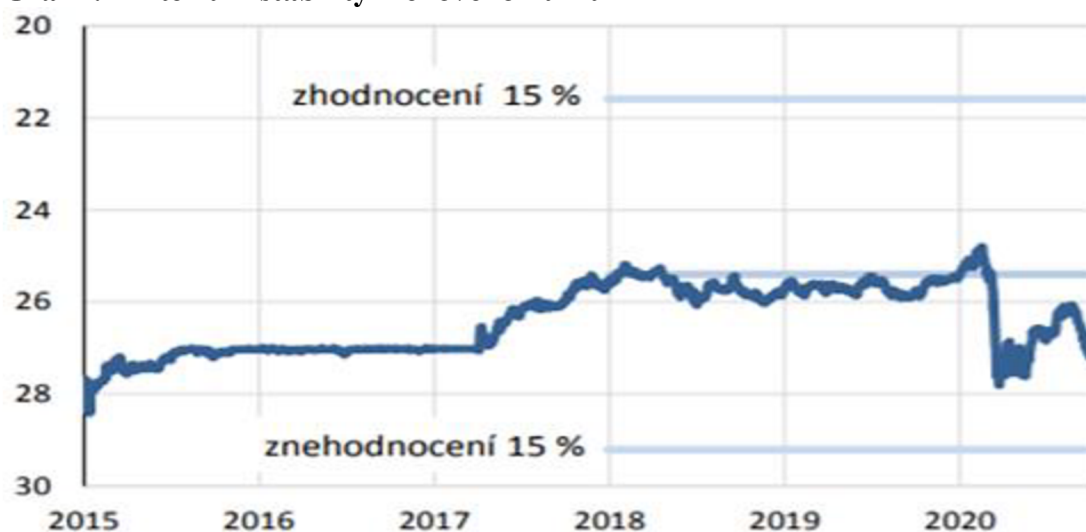
⁷⁹ *Prognóza ČNB – podzim 2021* [online]. cnb.cz, 4. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ *Euro area annual inflation up to 4, 9 %* [online]. ec.europa.eu, 30. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563387/2-30112021-AP-EN.pdf/8072b1c7-4379-7fbc-af36-ec2300c42265>

⁸² BRŮŽEK: *Evropská měnová integrace...*, s. 79-81.

Graf 1: Kritérium stability měnového kurzu

Zdroj: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou – 2020*, s. 6.

K formálnímu plnění tohoto kritéria dojde až po vstupu země do ERM, do té doby je možné pouze hodnocení v analytické rovině. Na základě tohoto vyhodnocení a stupně ekonomické sladění s eurozónou by ČR dostačovalo setrvání v ERM pouze minimální nutné období dvou let.⁸³ Na počátku roku 2020 však vidíme strmý pád, který opět zapříčinila pandemie covid-19.

Co se týče maastrichtských kritérií a jejich plnění, největší pozornosti se dostává fiskálním podmínkám, neboť představují největší výzvu pro vlády přistupujících zemí do eurozóny. „Kromě tohoto je také měna udržující fixní kurz vystavena vyššímu riziku měnové krize, tzv. spekulativnímu útoku, než měna s pohyblivým kurzem.“⁸⁴ Tato měnová krize by mohla znamenat výrazné znehodnocení nominálního kurzu měny, což by bylo způsobeno odlivem domácího i zahraničního kapitálu od aktiv v této měně směrem do jiných měn. „Ze strany centrálních autorit ČR je v této souvislosti účast ERM II chápána jen jako brána pro přistoupení k eurozóně s tím, že tato účast by neměla přesahovat minimální, dvouleté, nezbytné období.“⁸⁵ Možným „změkčením“ tohoto kritéria by mohlo být zkrácení lhůty před analyzováním splnění kritéria, jako tomu bylo již v případě několika zemí, například Slovinsko nebo Litva. Dané kritérium v případě těchto zemí bylo vyhodnoceno a uznáno o dva měsíce dříve.⁸⁶

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ HELÍSEK, Mojmir. *Riziko měnové krize z hlediska účasti v kursovém mechanismu ERM II* [online], 2008, roč. 56, č. 3, s. 380-403 [cit. 3. července 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.645

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

První země z tzv. Východního bloku a velkého rozšíření z roku 2004 začaly vstupovat do eurozóny po téměř deseti letech od doby, kdy zakládající země vstoupily do třetí a finální fáze evropské měnové unie, a kdy euro bylo nejdříve zavedeno v bezhotovostní podobě. První země z Východního bloku se tudíž k eurozóně přidaly až po více než patnácti letech od doby, kdy byla dohodnuta maastrichtská kritéria v rámci Maastrichtské smlouvy (vstoupila v platnost v roce 1993). V tomto důsledku se rozvinula diskuse, jak smysluplná a aktuální tato kritéria jsou. Logicky také vznikala v jiném historickém kontextu a v době, „*kdy projekt společné měny existoval ještě jen jako plánovaný záměr bez praktických zkušeností.*“⁸⁷ Podmínky a specifika dohánějících ekonomik z východu pro možné budoucí rozšíření eurozóny nebyly stěžejním kritériem pro vyjednávače maastrichtských kritérií.⁸⁸

Analýza vypracovaná Alešem Michlem, nově jmenovaným guvernérem ČNB, která „*staví na tom, že pro tvůrce hospodářské politiky v malé otevřené ekonomice je větší integrace do měnové unie atraktivní, jen pokud to povede k posílení cenové konkurenceschopnosti země na světovém trhu.*“⁸⁹ Dluhová krize z let 2008-2009 podle Michla ukázala, že přes skutečnost, že Česko formálně daná maastrichtská kritéria plnila, může pro ni být euro problematické. A to z důvodu rychlého obnovení konkurenceschopnosti v recesi. „*Splnění maastrichtských kritérií je tedy podmínkou nutnou podle pravidel, ale nikoliv dostačující.*“⁹⁰ V analýze se Michl zaměřuje na tzv. cenovou konkurenceschopnost, tj. že firmy mohou mezinárodně konkurovat při dané kvalitě cenou. Tzv. necenovou konkurenceschopností, tedy nabídkou firem například v oblasti inovací, lepších služeb, záruk s produktem, kvality či marketingu, se nezabývá. „*Cílem je vytvořit novou filozofii, jak se rozhodovat o měnové unii předtím, než vůbec začneme vyhodnocovat klasická maastrichtská kritéria.*“⁹¹

Je důležité poznamenat, že Michlův přístup analýzy „*stavíme na tom, že argumentace o výhodnosti/ nevýhodnosti případného přijetí měny by neměla být založena a priori jen na maastrichtských kritériích.*“⁹² Ta existují od roku 1993 téměř třicet let a neodráží cenovou konkurenceschopnost země, což je klíč pro malou otevřenou ekonomiku, jakou Česko je. Závěrem z analýzy vyplývá, že „*až devalvace nebo větší oslabení kurzu nebude pro český export, ale hlavně pro českou ekonomiku jako celek výhodou nejen v krátkodobém, ale i*

⁸⁷ DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: Doba eura*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013, 283 s.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ MICHL, Aleš. *Nová kritéria pro přijetí Eura* [online], 2016, roč. 64, č. 6, s. 713-729 [cit. 28. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.1105

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž.

*delším časovém období, pak pomine hlavní ekonomický důvod, proč do Evropské měnové unie nevstoupit.*⁹³

3. 5 Pakt Stability a růstu

Aby členské státy eurozóny byly motivovány plnit konvergenční kritéria i po začlenění v měnové unii, zejména na popud Německa byl Evropskou radou na zasedání v Amsterdamu 1997 přijat tzv. Pakt stability a růstu (dále jen „Pakt“). Jenže nedlouho po přijetí tohoto usnesení hrozily sankce právě Německu a také Francii za nedostatečnou snahu při snižování nadměrných schodků. Tato situace vyústila v protichůdné postavení institucí EU i mezi samotnými členy eurozóny. To rezultovalo ve zpřísnění Paktu a k posílení vzájemné koordinace fiskálních politik. Působení Paktu můžeme rozdělit na preventivní a nápravnou větev.

- Preventivní větev má za cíl, aby se samy členské státy snažily o udržitelnou fiskální politiku a předcházely schvalování nadměrných schodků. K plnění prevence členské státy například každoročně zpracují stabilizační program (členové eurozóny) nebo konvergenční program (nečlenové eurozóny), kde uvedou své střednědobé rozpočtové strategie, které pak s ohledem na Pakt hodnotí EK a Evropská rada.
- Nápravná větev slouží v situaci, kdy členská země má dlouhodobě neudržitelnou fiskální politiku. To znamená, že jeho nadměrné schodky překračují referenční hodnoty ve výše zmíněném prvním konvergenčním kritériu, tedy 3 % pro vládní deficit a 60 % pro veřejný dluh. V takovém případě v rámci této větve bude aplikován vůči státu proces při nadměrném schodku, který obnáší například průběžné sledování státu, a ten pravidelně poskytuje zprávy o použitých opatřeních nebo za hrubé porušení stanovených pravidel se může po státu požadovat vytvoření depozita ve výši 0,2 % HDP, které může být po neuspokojivých výsledcích státu přeměněno na pokutu.⁹⁴

Cílem Paktu bylo vytvořit jasná pravidla v trojúhelníku Členský stát – EK – Rada EU, na základě kterých budou členské státy eurozóny zavázány dodržovat vyrovnaný nebo přebytkový střednědobý rozpočet. Pro plnění těchto požadavků se členské země zavázaly k různým krokům. Hlavně je to přijímání dostatečných opatření, která považují za nezbytná k provedení cílů stanovených v Paktu. Pokud již obdrží zprávu o riziku nadměrného schodku, musí podstoupit rozpočtové úpravy k co nejrychlejšímu odstranění. EK je zavázána

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ DĚDEK, Oldřich. *Pakt stability a růstu* [online]. zavedenieura.cz, 1. prosince 2013 [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/pakt-stability-a-rustu>

iniciativně k přijetí včasného, přísného a efektivního fungování Paktu. K tomu jí dopomáhá předložení zpráv, stanoviska nebo doporučení z důvodu, aby v návaznosti Rada EU přijala vhodná rozhodnutí. Lhůty stanovené v Paktu u postupu při nadměrném schodku jsou brány jako nejzazší možné, proto pokud členský stát nepřijímá nutná opatření k ukončení situace s nadměrným schodkem, hrozí mu uložení sankce.⁹⁵

Nadměrné schodky veřejných financí jsou velmi podstatným kritériem, neboť zvláště se jim věnuje rozsáhlý článek 126 SFEU a celý protokol č. 12 SFEU O postupu při nadměrném schodku. Doplnkově jsou také vymezeny v článku 140 SFEU a protokolu č. 13 čl. 2.⁹⁶ Další konkrétnější legislativa v této oblasti je Rezoluce Evropské Rady o SGP (Stability and Growth Pact), Nařízení Rady č. 1466/ 97 (články týkající se nástrojů preventivní větve) a Nařízení Rady č. 1467/ 97 (články týkající se nástrojů nápravné větve).⁹⁷

Jakmile se ČR stala součástí EU, dala jí tím závazný signál, že bude plnit kritéria, aby se členem eurozóny stala co nejdříve, k čemuž se samotným přistoupením k EU zavázala. Je na každém členském státu, aby zhodnotil úroveň své připravenosti ze všech možných úhlů dopadu na zemi. Přechod z národní měny na společnou měnu euro obnáší přirozeně jak pozitivní, tak rizikové kroky. Důležité pro každou zemi je načasování vstupu do měnové unie. Musí vzít v potaz hlavně dobu, kdy se stala členskou zemí EU, a od tohoto okamžiku vznik závazku přijmout společnou měnu euro, během které se eurozóna dále vyvíjela a integračně prohlubovala. To znamená, že čím delší doba od členství v EU, tím integrovanější budou její původní i nové členské země.⁹⁸

*„Vlády většiny vyspělých zemí nahromadily během posledních několika dekád díky chronickým deficitům veřejných financí vysoké dluhy.“*⁹⁹ Díky své nezodpovědné rozpočtové politice se právě řada z nich potýká se značnými makroekonomickými nerovnováhami, které jsou často spojené se společenskou frustrací. *„Vlády systematicky utrácely více, než vybraly*

⁹⁵ *Usnesení amsterodamského zasedání Evropské rady o Paktu o stabilitě a růstu. Úř. Vest. C 236, 2. srpna 1997 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 9. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=LEGISSUM:125021>*

⁹⁶ *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie. Úř. Vest. C 202/ 1, 7. června 2016, čl. 126, 140, Protokol č. 12, Protokol č. 13 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>*

⁹⁷ *Pakt stability a růstu [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-pakt-stability-a-rustu/*

⁹⁸ *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2020 [online]. mfcz. cz, 7. prosince 2020 [cit. 12. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteriia-a-sladenost-cr/2020/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-40143>*

⁹⁹ PIKHART, Zdeněk. *Možnosti hodnocení fiskální pozice stabilizační fiskální politika* [online], 2013, roč. 61, č. 6, s. 795-813 [cit. 2. července 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.931

*na daních, což způsobilo slabý růst potenciálního produktu a právě jejich předluženost.*¹⁰⁰

Existuje několik různých pohledů na možné řešení a nalezení cesty z této situace. Například návrh na tvrdou fiskální konsolidaci, ovšem za cenu prohloubení nerovnováh mezi členskými zeměmi, další návrh volá po okamžitém zastavení restrikcí či další návrh pro rozpočtovou stimulaci ekonomiky.¹⁰¹ Krize v letech 2008-2009 byla jasným ukazatelem, že nepostačuje pouze zpřísnění a efektivnější uspořádání kontroly finančního sektoru členských zemí. Po následcích krize bylo jasné, že systém ekonomického řízení požaduje hlubší revizi a sebereflexi. Na základě toho byla vytvořena skupina z rozhodnutí Evropské rady, která „*měla navrhnout opatření k posílení koordinace rozpočtových a makroekonomických politik.*“¹⁰² Tato pracovní skupina navrhla soubor šesti legislativních návrhů, tzv. šesti-balíčků, jež EK představila v září 2010. Závažnou slabinou Paktu byla „*absence účinného sankčního nástroje vůči těm zemím, které se příliš nesnažily o dosažení střednědobého cíle a fiskální konsolidaci v dobrých časech takzvaně projíždaly.*“¹⁰³

Z tohoto důvodu prošel Pakt vylepšeními. Členské země, které neplní svůj střednědobý cíl, podléhají následně povinnosti omezit růst rozpočtových výdajů. To znamená, že „*rozpočtové výdaje nemají růst rychleji, než referenční tempo, odvozené od střednědobého tempa růstu HDP.*“ Neplněním střednědobého cíle má země tudíž omezenou rozpočtovou expanzi. Pokud se vyskytne významná odchylka od uvedeného omezit růst rozpočtových výdajů, budou zavedeny sankce. Odchylka nastává a je vyčíslena, pokud růst rozpočtových výdajů převyšuje referenční tempo růstu HDP o více než 0,5 % v jednom roce nebo o více než 0,25 % v průměru během dvou následujících let. Pořadí sankcí začíná varovným dopisem EK a následuje doporučení Rady EU k odstranění nežádoucího stavu. Pokud není odezva ze strany členského státu dostatečná, je mu „*uloženo vytvoření úročeného vkladu ve výši 0,2 % HDP.*“¹⁰⁴ Z výše popsaného vyplývá, že i do preventivní větve Paktu byly instalovány sankce. Co se týče nápravné větve Paktu, ta obsahuje postupy pro situace, kdy země sleduje neudržitelnou fiskální politiku. Novější pravidla v této části se zaměřují na odstranění dvou slabin. Velká shovívavost vůči porušování kritéria veřejného dluhu k HDP vyšším než 60 % a příliš mnoho procedurálních postupů, než mohou být aplikovány peněžité pokuty za porušování daného kritéria. Přibližování se k referenční hodnotě 60 % muselo docházet dostatečně rychle po dobu tří navazujících let – *rozdílu* mezi skutečnou a referenční

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Dědek, Oldřich. *Doba eura: úspěchy i nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014, 335 s.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

hodnotou veřejného dluhu členské země se musel snižovat o jedno dvacetinu ročně. Pokud je daný rozdíl například 20 %, pak jedna dvacetina ročně je 1 %, přesně o tolik by se měl snížit veřejný dluh země, aby to odpovídalo uspokojivému tempu. V opačném případě je zahájena procedura při nadměrném schodku. Odstranění druhé slabiny nápravné větve Paktu se dospělo tím, že „*dotčená země je postihována již v okamžiku zahájení procedury při nadměrném schodku.*“ Sankcí je vytvoření neúročeného vkladu ve výši 0,2 % HDP, která se pak mění na pokutu, pokud země nepřijme účinná opatření k odstranění nadměrného schodku. Pro přísnější pravidla Paktu nebylo nutné měnit zakládací Smlouvy, neboť členské země se podpisem Maastrichtské smlouvy zavázaly k fiskální odpovědnosti a hospodaření bez nadměrných schodků.¹⁰⁵

3.6 Přibližování české ekonomiky k eurozóně

Pokud by Česko vstoupilo do ERM II a zafixovalo tak svou měnu a následně přijalo společnou evropskou měnu, v obou případech by to znamenalo vzdání se vlastní monetární politiky, kterou disponuje ČNB ve prospěch ECB, na kterou by tato pravomoc byla automaticky delegována. EU jí má totiž ve výlučné pravomoci. ČNB by tak následně nemohla využívat kurzové změny ke stabilizaci domácí ekonomiky. Je také důležité poznamenat, že: „*s vyšší podobností ekonomik roste pravděpodobnost úspěchu společné měny.*“¹⁰⁶ Pro zavedení společné měny záleží především také na otevřenosti ekonomik a na způsobu, jakým jednotlivé země reagují na ekonomické šoky. Čím propojenější jsou ekonomiky v rámci měnové unie, tím efektivnější jsou jednotlivá opatření ECB na takové šoky, protože například země, která by mohla být v rámci měnové unie více izolovaná nebo by na daný šok reagovala jinak než ostatní země, taková opatření ECB by naopak mohla způsobit prohloubení negativních dopadů šoku. Dluhová krize z let 2008 – 2009 a nedodržování některých maastrichtských kritérií některými zeměmi eurozóny znamenala první velkou výzvu důvěry ve společnou měnu. Dodržování těchto podmínek i členskými zeměmi eurozóny je nezbytnou podmínkou pro její úspěšné fungování.¹⁰⁷

Čím harmonizovanější a sladnější bude ekonomika česká s ekonomikami členských zemí eurozóny, tím bude omezenější četnost a velikost asymetrických šoků a také bude úspěšnější zavedení společné měny. Zdrojem těchto šoků mohou být „*například rozdílné hospodářské cykly zemí, různá flexibilita mezd, odlišné transmisní mechanismy, přírodní vlivy*

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ HUŠEK, Roman, FORMÁNEK, Tomáš. *Srovnání konvergence ekonomik ČR a vybraných zemí eurozóny na základě analýzy funkcí odezvy a nabídkových či poptávkových šoků* [online], 2011, roč. 59, č. 3, s. 291-309 [cit. 26. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.792

¹⁰⁷ Tamtéž.

– *vnější šoky nebo specifická struktura finančních aktiv domácností.*¹⁰⁸ Česká ekonomika je ze své povahy vysoce integrovaná do makroekonomické ekonomiky celé EU a vykazuje také znaky vysoké podobnosti s ekonomikami Německa, Rakouska či Slovenska, které je též členem eurozóny. Díky české otevřenosti ekonomiky a poměrně vysoké sladěnosti ekonomik nejen s našimi sousedy z eurozóny „by náklady na zavedení společné měny neměly být podstatně odlišné od nákladů v Rakousku nebo na Slovensku. Nelze však očekávat, že by tyto náklady byly nulové.“¹⁰⁹

Od velkého rozšíření z roku 2004 se poměrně zásadně změnil celkový kontext ve světle dnešní pokročilé integrace, zejména o strukturální nebo institucionální faktory, které by mohly ovlivnit cenovou hladinu a její vývoj. Například na sladěnost cen ČR s eurozónou může mít vliv i zahraniční obchod s prohlubující se integrací do vnitřního trhu, včetně velmi otevřené, proexportní ekonomiky Česka. „*Hlubší integrace Česka v rámci HMU, resp. vstup do eurozóny nepovede k rychlému nárůstu v rámci cenové hladiny.*“¹¹⁰

Ztrátu vlastní samostatné monetární politiky v důsledku zavedení eura zvažovaly jak státy zakládající měnovou unii, tak i státy s cílem pozdějšího vstupu do ní. Úrokové sazby by již nebyly nastavovány podle konkrétních podmínek a potřeb národních ekonomik ze strany národních centrálních bank, ale po převedení pravomoci na ECB právě touto institucí. Jejím cílem je totiž stav celé eurozóny a všech členských států v ní. Podle ekonoma Dědka „*samostatnost, nezávislost či autonomie měnové politiky obecně označuje schopnost přijímat rozhodnutí výlučně s ohledem na podmínky domácí ekonomiky a příliš se nevázat ohledy na vnější ekonomické prostředí.*“¹¹¹ To znamená reakci na rostoucí inflační tlak změnou domácích úrokových sazeb, bez nějakého ohledu na okolní ekonomiky a ekonomické dění. Centrální banky, které takto reagují a „*příliš se odpoutávají od úrovně zahraničních úrokových sazeb, může za určitých okolností nechtěně vyhrocovat jiné závažné problémy.*“ Dědek proto také uvádí, že: „*zdaleka tudíž neplatí, že samostatnost měnové politiky je něco jako domácí stříbro, jehož je trestuhodné se zbavovat.*“¹¹²

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ GORČÁK, Martin, ŠAROCH, Stanislav, BIČ, Josef. *Cenová konvergence zemí Evropské unie od východního rozšíření a její dopady na Českou republiku* [online], 2021, roč. 69, č. 4, s. 393-412 [cit. 27. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.1318

¹¹¹ DĚDEK, Oldřich. *Doba eura,...* s. 106-107.

¹¹² Tamtéž.

3. 7 Stručné shrnutí

Co se týče konvergenčních kritérií, vydaly Ministerstvo financí ČR (dále jen „MF“) a Česká národní banka dokument o jejich vyhodnocení pro rok 2020. Z výše zmíněných čtyř kritérií splňuje *aktuálně* ČR zcela jediné, a to podmínku úrokových sazeb, z části pak kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí (veřejný dluh). Ten doznal významného navýšení, ovšem i přesto bude stále s poměrně velkou rezervou pod referenční hodnotou 60 %. Z důvodu pandemie covid-19 se zemi nepodaří splnit kritérium veřejného deficitu a schodek přesáhne referenční hodnotu 3 % HDP více než dvojnásobně. A jelikož se ČR stále neúčastní mechanismu směnných kurzů, z logiky věci není formálně plněno. Čtvrté kritérium cenové stability ČR nesplňuje, neboť země momentálně patří mezi státy s nejvyšší hodnotou inflace z důvodu rychlého růstu mezd, pandemie nebo napětí na trhu práce.¹¹³

Je ale nezbytné se dívat na dlouhodobý trend těchto údajů a nevycházet pouze z aktuálních informací a výjimečnosti situace, která je podobná pro většinu států světa i Evropy. Je také zapotřebí ještě jednou zdůraznit, že pandemie covid-19 způsobila zhoršení ekonomické situace snad ve všech zemích, včetně těch nejvyspělejších ekonomik světa. V takové situaci se můžou konvergenční kritéria objektivně hodnotit velmi obtížně. Možným krokem pro objektivitu hodnocení by mohlo například posloužit kritérium efektivity vynaložených prostředků a zmírnění následků pandemie. Takové kritérium ale neexistuje, a tato situace je hlavně výjimečným stavem. Jakmile totiž pandemie odezní, postrádalo by takové kritérium smysl. Aby byla udržena fiskální disciplína a plnění konvergenčních kritérií států i po začlenění do eurozóny, byla přijata rezoluce tzv. Pakt stability a růstu. Ten navrhuje konkrétní postupy ze strany EK a Rady EU v případě nekázně členského státu ve své fiskální politice.

Na závěr této kapitoly je nutné dle mého názoru opět zdůraznit fakt, že ČR, ač z dlouhodobého hlediska plní konvergenční kritéria nezbytná k přijetí eura, žádná z vlád složená z různých politických stran a hnutí nenašla jako celek dostatek odvahy o jeho přijetí nahlas uvažovat, natož představit možné konkrétnější kroky k zavedení této měny. Na jednu stranu se sice jedná o velmi komplexní a podstatné rozhodnutí, přesto argumenty, jako například doba existence měny, její úspěšné překlenutí významné krize z let 2008 – 2009 a jejich následků, zkušeností nových dalších států, které do Eurozóny přistupují, či již přistoupily, a ze kterých může česká vláda čerpat informace a lépe se tak na změnu připravit,

¹¹³ Vyhodnocení plnění maastrihtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2020 [online]. mfc. cz, 7. prosince 2020 [cit. 12. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.mfc.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrihtska-kriteria-a-sladenost-cr/2020/vyhodnoceni-plneni-maastrihtskych-konve-40143>

nebo že exportně orientovaná ČR je ze tří čtvrtin obklopena zeměmi platícími právě eurem. Tyto a mnohé další argumenty stále nepostačují k tomu, aby kterákoliv vláda našla dostatek politické odvahy a učinila to zásadní rozhodnutí k přistoupení k euru, k čemuž se navíc ČR jako člen EU zavázala v přístupové smlouvě.

V následující kapitole se budu konkrétně zabývat postoji politických a dalších aktérů, jak se měnily v čase téměř dvou dekad a také v kontextu výše zmíněných argumentů v kontrastu s realitou. Zda převažují racionální argumenty výhodnosti či nevýhodnosti přijetí, nebo argumenty týkající se správného či jinak emočně zaměřeného postoje

4. Postoje aktérů k přijetí eura

V tabulce níže jsou pro lepší přehlednost konkrétně vypsána období a počet osobností, které do tohoto období patří. Ve vybraných případech jsem dané funkční období, které spadalo do dvou časových úseků, spojil tak, aby nemuselo být rozděleno, a v takovém případě jsem to na úvod té konkrétní osobnosti uvedl. Chtěl jsem také docílit toho, aby byl zhruba stejný počet osobností v každém období a bylo to více rovnoměrně rozložené. V tabulce č. 4 jsou také uvedeny sledované diskurzy osobností, které jsou relevantní pro možné přijetí eura.

Tabulka 4: Přehled analyzovaných diskurzů politických osobností

Primární zdroje:						Sekundární zdroje:
	Volební programy, programová prohlášení	Tisková konference, jednání v Parlamentu	Jednání a rozhovor v zahraničí, zprávy EK	Debaty s odborníky, fóra, schůzky	Televizní debaty, rozhovory či projevy	Internetový článek
Období let 2004 – 2009, 8 osobností	6	1	3	3	11	7
Období let 2010 – 2017, 7 osobností	5	3	3	10	8	2
Období let 2017 – 2022, 6 osobností	4	1	2	6	10	3

Zdroj: autor

V následující kapitole se zaměřím na samotné významné osobnosti v otázce přijetí eura v ČR během jejich výkonu dané funkce. Vymezené osmnácti leté období ještě rozdělím na tři konkrétnější úseky, kde se budu zabývat výroky a názory jednotlivých osobností náležejících do těchto kratších časových období. První časový úsek bude od roku 2004, kdy se ČR stala novým členským státem EU až do roku 2009. Ve druhém období bude hrát důležitou roli finanční krize a její následky, proto bude toto období od roku 2009 do roku 2017. Poslední období bude tedy od roku 2017 až po nejnovější informace týkající se dané problematiky.

4. 1 Období let 2004 až 2009

Vstup ČR do EU je bezpochyby jeden z největších milníků v samostatné historii této země. Potvrzuje to také vůbec první a zatím jediné celostátně konané referendum. V něm občané vyjádřili svůj souhlas k přistoupení do EU, ale také s přijetím měny euro. ČR se tedy podpisem přístupové smlouvy zavázala i k zavedení eura v budoucnu. Nejbližším možným obdobím k jeho zavedení bylo tehdejší vládou v původní Strategii přistoupení stanoveno mezi lety 2009 až 2010. Tento termín však nebyl dodržen, a další nebyl blíže specifikován. Předpokládá se však, že ČR svému závazku dostojí, jakmile bude plnit konvergenční kritéria a ekonomická situace státu bude k přechodu připravena. Závazek je časově neomezený, a je pouze na rozhodnutí politické reprezentace, zda jej dodrží, nebo nikoliv. Časová neomezenost bohužel nehraje ve prospěch přijetí měny a to ani v případě, kdy konvergenční kritéria jsou z dlouhodobého hlediska Českem plněna. Je důležité podotknout, že občané ČR svým souhlasem v referendu dali souhlas také k přijetí měny, proto není nezbytné a vhodné, aby bylo konáno další referendum, byť jen o části přístupové smlouvy týkající se zavedení eura.¹¹⁴ Referendum konkrétně zaměřené na přijetí eura by Česko stejně nezbavilo daného závazku. Jednalo by se pouze o politický nástroj ke zjištění veřejného mínění, referendum ve svém výsledku není pro vládu závazné. Mohlo by také být považováno pro zajištění podpory pro opětovné odkládání data přijetí.

ČNB má vedle vlády také důležité slovo v otázce přijetí eura. Základní principy pro jeho přijetí jsou popsány v Aktualizované strategii přistoupení ČR k eurozóně, a to z roku 2007. Na základě této strategie spolupracuje vláda s ČNB a pravidelně hodnotí připravenost ČR na splnění svého závazku. Závěry z této spolupráce jsou shrnuty ve Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou. ČNB pak dále každoročně provádí analýzy o stupni ekonomické sladění.¹¹⁵

V tomto období dominují politické osobnosti z velkých politických stran, České strany sociálně demokratické (dále jen „ČSSD“) a Občanské demokratické strany (dále jen „ODS“). Na základě dlouhodobých volebních programů strany ČSSD z let 2003 a 2005 se jedná o stranu s jasnou podporou vstupu ČR do EU a uznávající také její přínos v mnoha oblastech. Například od obecnějšího významu vytvoření prostoru pro ekonomický rozvoj, úsilí o sjednocení, demokratický a mírový kontinent spolupracujících regionů po konkrétnější, pro

¹¹⁴ *Euro – dotazy veřejnosti k zavedení eura v České republice* [online].cnb.cz, 2022 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Euro-dotazy-verejnosti-k-zavedeni-eura-v-Ceske-republice>

¹¹⁵ *Přijetí eura* [online].cnb.cz, 2022 [cit. 29. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prijeti-eura/>

ČSSD důležitou, sociální a ekologickou oblast. Budoucí členství v EU také významně posílí mezinárodní postavení ČR podílející se na určování politiky tohoto mezinárodního seskupení. ČSSD velmi usiluje o vstup ČR do Evropské měnové unie a následného zavedení eura, coby dokončení procesu integrace do ekonomiky členských zemí EU, a to v horizontu roku 2010 podle dlouhodobého volebního programu z roku 2005. Pro snazší změnu měn je podstatná výkonnost ekonomiky, vysoký stupeň přiblížení k vyspělým zemím v EU a stabilizovaný systém veřejných financí.^{116 117}

ODS si je také vědoma nezbytnosti stát se členským státem EU, neboť evropský trh je a bude nejvýznamnějším odbytištěm. Postoj celé strany je však v porovnání s postojem ČSSD poněkud střízlivější, přece jen se jedná o politické strany z opačného politického spektra, a navíc ČSSD byla od roku 1998 do roku 2006 ve vládě, a nejenom proto lze zcela chápat určité vymezení se či docela odlišný pohled i na záležitosti v zájmu celé země vůči ČSSD. Ze samostatného dokumentu ODS týkajícího se referenda o vstupu do EU konkrétně vyplývá podpora strany uskutečnit tento krok, v určitých částech textu ale můžeme spatřit i konkrétní vymezení se vůči politice ČSSD, včetně narůstání mírného euroskepticismu této strany. Například: „...zatímco vláda pouze bezmyšlenkovitě opakuje hesla převzatá od evropských institucí, socialistická vláda naproti tomu o EU občanům soustavně lže, odevšud se na nás valí jen záplava podbízivé a oslavné evropské propagandy,...“ a další.¹¹⁸ Volební program pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2002 je otevřen otázkou budoucího členství ČR v EU, což podtrhuje důležitost aktuálního tématu. I v tomto dokumentu se však místy projevuje euroskepticismus a opět vymezení se proti politice vládnoucí ČSSD. ODS zastává postoj stát se členem EU v nejbližším možném termínu, aby se ČR mohla zapojit do svých historicky prvních voleb do Evropského parlamentu v květnu 2004, zatímco otázka samotného zavedení eura je pro tuto stranu předčasná. Zvláštností je, že volební program ODS do Poslanecké sněmovny v roce 2002 přímo začíná pasáží o problematice členství ČR v EU, obsahově je zhruba třikrát kratší než program pro následující volby v roce 2006, přesto v tomto programu není vlastně nic nového ani v otázce zavedení eura oproti předchozímu volebnímu programu.¹¹⁹

¹¹⁶ *Základní (dlouhodobý) program ČSSD* [online]. cssd.cz, 15. listopadu 2003 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/dlouhodoby_program_cssd_2003.pdf

¹¹⁷ *Základní (dlouhodobý) program ČSSD* [online]. cssd.cz, 15. listopadu 2005 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/dlouhodoby_program_cssd_2005.pdf

¹¹⁸ *Když do EU, tak s ODS* [online]. ods.cz, 2003 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/leaflet_EU.pdf

¹¹⁹ *Volební desatero* [online]. ods.cz, 2002 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/program_2002.pdf, *Společně pro lepší život, Volební program 2006* [online]. ods.cz, 2006 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/program_2006.pdf

V následujících podkapitolách budu analyzovat výše vymezené jednotlivé a/politické osobnosti během svého funkčního období, kdy měli možnost a pravomoc rozhodovat o otázce přijetí eura na základě jejich názorů a postojů.

4. 1. 1 Vláda ČSSD 2002 – 2006

Podle programového prohlášení vlády je jejím „*strategickým cílem dosažení takového stavu veřejných financí, který bude v souladu s budoucím členstvím ČR v EU a umožní následné plnění kritérií pro připojení k Evropské měnové unii a účast v ní včetně zavedení Eura.*“ Programové prohlášení poměrně obsáhle a konkrétně pokračuje kroky o reformě veřejných financí tak, aby byla tato „*reforma promítnuta i do základních programových dokumentů předkládaných EU, tj. předvstupního hospodářského programu a posléze po přijetí ČR do EU do konvergenčních programů.*“¹²⁰

Stanislav Gross byl jako nejmladší politik jmenován předsedou vlády. Jeho funkční období však patří k těm nejkratším, pokud nezahrnuji předsedy úřednických vlád. Proto jeho vliv v problematice eura není nijak závratný. Jako politik za ČSSD se snažil držet se priorit volebních programů, zejména pak v pokračování různých kroků umožňujících plnění podmínek k zavedení eura. Dle Grosse „*sociální demokracie za poslední tři roky udělala obrovský kus práce k tomu, abychom se chovali velmi odpovědně*“ v oblasti stavu veřejných financí.¹²¹

Kvůli krátkému funkčnímu období se jednalo o předsedu vlády, který neměl dostatek času a možností na prokázání svých schopností v plné šíři a stejně tak v projevení svého postoje vůči měně. Byl však proevropským politikem s jasnou podporou budoucího nahrazení koruny eurem, a tím hlubší evropské integrace v příštích letech. Jeho snahy pro zavedení měny byly spíše na úrovni plnění maastrichtských kritérií, konkrétně ve snižování veřejného dluhu a rozpočtových deficitů.

Premiér Jiří Paroubek během debaty s představiteli ČNB uvedl, že bude podporovat přijetí eura v ČR do roku 2010, což by přineslo větší časovou rezervu a odpovědnější přípravu na tento krok. Původně se totiž plánovala výměna korun za eura již o rok dříve. Kritéria by Českem měla být splněna do roku 2008, do kterého by skutečný schodek veřejných financí

¹²⁰ Programové prohlášení vlády [online]. vlada.cz, srpen 2002 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf

¹²¹ Předseda ČSSD Stanislav Gross považuje za slabší místo ČSSD v předvolební kampani stav nezaměstnanosti v zemi [online]. bbc.co.uk.cz, 20. září 2005 [cit. 7. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/09/050919_gross.shtml#citace

měl klesnout pod hranici daného kritéria – 3 %. V roce 2005 i v tom následujícím se zatím plánují schodky rozpočtu vyšší.¹²²

Do doby projednávání nového rozpočtu na rok 2007 byla ještě velká pravděpodobnost, že se v ČR bude platit eurem v roce 2010 podle plánu. I samotný tehdejší guvernér ČNB Zdeněk Tůma kritizoval velké množství přijímaných sociálních zákonů, které znamenaly mnohamiliardové výdaje v rozpočtu, což vypadalo spíše jako negace dosavadních strategií a veškerých snah pro přijetí jednotné měny. Předseda vlády řekl na obhajobu těchto sociálních zákonů, že: „*pokud by se mělo sahat do nějakých sociálních výdajů, je lepší přijetí eura odsunout.*“¹²³ Vypadá to spíše jako preferování krátkodobého cíle před dlouhodobou prioritou, neboť sama ČSSD blokovala úpravy rozpočtu, které by ČR k přijetí eura opět přiblížily.¹²⁴

Necelé dva týdny poté, co se předseda ČSSD Jiří Paroubek stal premiérem, na tiskové konferenci připustil, že by mohlo dojít k odložení eura o jeden až dva roky. A opět tak upřednostnil sociální výdaje před plánovaným přijetím měny. Důležitost těchto výdajů výrazně podtrhl tvrzením, že: „*každý, kdo sahá bez vážných důvodů na sociální výdaje, není sociální demokrat.*“¹²⁵ Do poslední chvíle však nebylo vůbec připouštěno jakékoli odložení jeho přijetí a stále se trvalo na roku 2010.¹²⁶

Vláda Jiřího Paroubka dle mého názoru nepatří k těm časově nejdelším, přesto na jejím začátku byl jeho postoj shodný s dlouhodobým programem, stranou ČSSD a hlavní prioritou zavést euro do roku 2010 a pevně se držel tohoto cíle. Jeho přijetí bylo také hlavním bodem volebního programu ČSSD. Nicméně ke konci svého funkčního období Paroubek postupně mírně otáčel a změnil priority na úkor možného zavedení eura, a to z důvodu preference přijetí sociálních zákonů, což by podle něj byla lepší možnost přijetí eura zkrátka odsunout. Přijetí těchto zákonů významně zvyšujících schodek rozpočtu se najednou jevilo jako důležitější než dlouhodobá priorita přijetí eura. Sociální výdaje se hlavně během konce funkčního období Paroubka staly jeho jakousi mantrou, na úkor významnějšího kroku zavedení eura a přiblížení se evropské integraci.

¹²² SKALICKÝ, Jaroslav, HROMÁDKA, Martin. *Premiér podporuje pozdější přijetí eura v roce 2010* [online]. irozhlas.cz, 5. září 2005 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/premier-podporuje-pozdejsi-prijeti-eura-v-roce-2010_200509051758_mhromadka

¹²³ Paroubek opouští prioritu, euro v roce 2010 [online]. idnes.cz, 21. srpna 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/paroubek-opousti-svou-prioritu-euro-v-roce-2010.A060821_121718_ekonomika_ven

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ ČTK. *Paroubek připustil odložení přijetí eura o jeden až dva roky* [online]. finance.cz, 15. září 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/76508-paroubek-pripustil-odlozeni-prijeti-eura-o-jeden-az-dva-roky/>

¹²⁶ Tamtéž.

Termín vstupu ČR do eurozóny by se podle ministra financí Bohuslava Sobotky odvíjel od reformy veřejných financí, a „*optimisticky odhaduje termín vstupu již 1. ledna 2009.*“¹²⁷ Cílem připravované reformy bylo snížení deficitu veřejných rozpočtů, aby se tak splnilo jedno z maastrichtských kritérií. Společně s ČNB chtěl předložit první strategii vstupu do eurozóny, a to do října 2003.¹²⁸

Ministr financí Bohuslav Sobotka potvrdil dlouhodobou strategii strany ČSSD, když v Otázkách Václava Moravce (dále jen „OVM“) potvrdil prioritu udělat vše pro přijetí eura s drobným posunutím k 1. lednu 2010. Jakožto ministr financí v OVM také prohlásil, že vládě předloží konkrétní kroky k jeho zavedení. Například: „*předložit návrh na přípravu národního plánu na přistoupení k euru, ještě před volbami v roce 2006 zřídit národní skupinu připravující přechod na euro nebo jmenovat národního koordinátora pro jeho přípravu.*“¹²⁹ V listopadu roku 2005 ještě současná vláda ČSSD měla probrat aktualizovanou strategii pro přijetí eura. Zároveň se dle něj jedná o několikaletou práci. Přijetí eura je politické rozhodnutí a bude ho muset učinit vláda, případně Parlament ČR. ČNB má spoluodpovědnost za přípravu eura, ale nebude o termínu jeho přijetí rozhodovat.¹³⁰

Evropská komise vydala hodnocení a návrh stanoviska k poslednímu Konvergenčnímu programu MF. Na základě těchto dokumentů podstupuje ČR konkrétní kroky proto, aby byla v roce 2010 připravena na euro. Dále se v nich také uvádělo další doporučení, se kterými se ministerstvo ztotožňovalo. „*Dodržení našeho plánu přijmout euro v roce 2010 považují za jednu z hlavních priorit této vlády,*“¹³¹ poznamenal Sobotka. ČR by měla díky hospodářskému růstu dále pokračovat ve snižování deficitu veřejných financí, čehož dosahovala rychleji, než bylo plánováno. ČR si postupným snižováním schodku pod 3% hranici kritéria vylepšovalo podmínky na zavedení měny v roce 2010. Důležitý je však trend, a pokud by pokračoval a byla nejen politická vůle k zavedení měny, mohlo by na ni Česko dosáhnout podle plánu.¹³²

Ministr financí Sobotka podnikl během svého funkčního období několik konkrétních kroků pro zavedení eura a dodržení tak roku 2010. Pokud by volby v roce 2006 skutečně

¹²⁷ MARTINOVIČOVÁ, Martina. *Sobotka: euro v Česku od roku 2009* [online]. novinky.cz, 25. dubna 2003 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/sobotka-euro-v-cesku-od-roku-2009-40080525>

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ *Zánik koruny a přijetí eura* [online]. cnb.cz, 30. října 2005 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Zanik-koruny-a-prijeti-eura-00001>

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ *Ministerstvo financí vítá stanovisko Evropské komise ke Konvergenčnímu programu* [online]. mfcz.cz, 12. ledna 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-01-12-tiskova-zprava-6031-6031>

¹³² Tamtéž.

vyhrála ČSSD namísto ODS (která neměla v euru prioritu a ani žádný ucelený plán k němu) a současně byl předsedou vlády nebo alespoň ministrem financí opět Bohuslav Sobotka, domnívám se, že přijetí eura by bylo mnohem reálnější a blíže skutečnosti. Další funkční období by totiž poskytlo více času na přípravy zavedení eura straně, která to měla jako dlouhodobou prioritu. Na druhé straně však jasné otočení ve prospěch sociálních výdajů na úkor eura v průběhu funkčního období předsedy vlády Paroubka či neférově připraveny rozpočty s předem započtenými zisky z neschválených privatizací či tabákové daně sráží možné šance na plnění kritérií a následné zavedení měny. I přes skutečnost jedné z hlavních a dlouhodobých priorit ČSSD přijmout euro v roce 2010 se to nepodařilo.

4. 1. 2 Vláda ODS 2006 – 2009

V programovém prohlášení vlády ODS z roku 2006 je alespoň, že: „*do poloviny roku 2007 vláda v široké odborné a politické diskusi projedná a schválí tzv. Národní plán zavedení eura.*“¹³³

Po volbách v roce 2006 a osmi letech dlouhého vládnutí ČSSD se předsedou vlády stal Mirek Topolánek z ODS. Postoj strany i důležitých politiků přijmout zásadní rozhodnutí v otázce eura byl od ČSSD poměrně významně odlišný. „*Česko by totiž v roce 2007 nemělo stanovovat cílový termín pro přijetí eura, protože vláda není schopna zajistit jeho splnění,*“ řekl agentuře Reuters. „*NE. Žádná odpovědná vláda totiž nedává datum, které nemůže ovlivnit,*“¹³⁴ dodal. V této době se dva významní aktéři, vláda a ČNB, v této otázce shodli, že bylo lepší žádné pevné datum nestanovovat. Topolánek se tím navíc jasně postavil proti svému ministru financí Kalouskovi, jenž navrhoval vládě stanovení závazného data přijetí eura rok 2012.¹³⁵

Po dlouhém mlžení a nejasném stanovisku se premiér Topolánek konkrétněji vyjádřil k termínu přijetí eura. V pořadu OVM řekl, že by se dle něj „*nemělo v ČR platit dříve než v roce 2012.*“¹³⁶ Po opuštění termínu přijetí měny v roce 2010, s kterým počítaly vlády ČSSD, se aktuální vláda Mirka Topolánka k měně staví stále zdrženlivě s odkazem na špatný stav veřejných financí způsobených předchozími vládami ČSSD. Zavedení právě v roce 2012 si

¹³³ Programové prohlášení vlády [online]. vlada.cz, 17. ledna 2007 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/programove-prohlaseni-vlady-20780/>

¹³⁴ Topolánek se vyslovil proti stanovení data pro přijetí eura [online]. cesky.radio.cz, 21. srpna 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/topolánek-se-vyslovil-proti-stanoveni-data-pro-prijeti-eura-8464443>

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Otázky Václava Moravce [online]. ceskatelevize.cz, 18. listopadu 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/207411030501118/>

„bez provedených reforem důchodového systému a zdravotnictví není schopen představit.“¹³⁷

Topolánkova vláda zdůvodňovala odklonění se od původního termínu v roce 2010 zejména vysokými deficity veřejných financí s limitní hodnotou kritéria 3 %, flexibilitou na trhu práce nebo mírou reálné konvergence české ekonomiky vůči zemím eurozóny.¹³⁸

„Dokud nebude dokončena důchodová a zdravotnická reforma, současná vláda datum nestanoví.“¹³⁹ Řekl v rozhovoru pro agenturu Bloomberg. Podle Mirka Topolánka by mohla rozhodnout o datu přijetí eura až příští vláda po volbách za dva roky. Významné posilování koruny vůči euru podle Topolánka ohrožovalo českou ekonomiku a snižovalo tržby českých exportérů. To by také podle něj mělo přimět budoucí vládu k přechodu na euro i bez dokončené konvergence české ekonomiky s eurozónou. Euro nebude jeho hlavní prioritou ani pro nadcházející volby do sněmovny, „ale udělám vše, abychom mohli přijmout euro, jakmile na to budeme připraveni.“¹⁴⁰

K poměrně zásadnímu obratu, od informací uvedených v předchozím odstavci a článku z poloviny roku 2008, došlo na Nový rok 2009, kdy Mirek Topolánek prohlásil v OVM, že: „vláda hodlá 1. listopadu 2009 oznámit datum přijetí evropské měny v ČR.“¹⁴¹ Následně mělo MF do října 2009 předložit svůj plán pro zavedení měny, možnosti ekonomických změn a také konkrétní plnění maastrichtských kritérií. Přesně 1. ledna 2009 se také třetí ze čtyř sousedních zemí ČR stala součástí eurozóny – Slovensko.¹⁴² Termín 1. listopadu 2009 byl však ještě příliš vzdálený na to, aby se během této doby stala jakákoliv událost, která by znemožnila stanovení konkrétního data přijetí měny. A přesně taková událost se dne 24. března 2009 stala, když vláda Mirka Topolánka neustála páté hlasování o vyslovení nedůvěry.¹⁴³

Strana ODS nemá žádný plán ani jeho koncept pro zavedení eura, ani ve volebním programu v roce 2006 se o euru de facto nehovoří. V ODS otázka eura není nijak zásadní, priority ekonomiky jsou zkrátka jinde. Zavedení či určení dalšího termínu nechá Topolánkova ODS raději na další vládě. Jak Topolánek, tak ministr financí Vlastimil Tlustý hledali důvody, proč euro odsunout. Chyběla jim nejspíš politická odvaha učinit zásadní rozhodnutí

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Topolánek: Datum přijetí eura stanoví až příští vláda [online]. idnes.cz, 10. července 2008 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.patria.cz/zpravodajstvi/1235985/topolanek-datum-prijeti-eura-stanovi-az-pristi-vlada.html>

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Otázky Václava Moravce [online]. ceskatelevize.cz, 1. ledna 2009 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/209411030501101/>

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Topolánkova vláda padla [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 24. března 2009 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1415622-topolankova-vlada-padla>

v konkrétním termínu stanovení měny, která by je nutila do té doby podstoupit všechny nebo alespoň co nejvíce nezbytných kroků. Možnému nedostatku politické odvahy se dá do jisté míry rozumět, neboť vládní koalice disponovala přesně 100 křesly v Poslanecké sněmovně. V průběhu funkčního období bychom se však možná zásadního obratu dočkali. Konkrétně 1. listopadu 2009, kdy vláda chtěla stanovit datum přijetí eura. Topolánkově vládě však v březnu téhož roku byla vyjádřena nedůvěra a jeho kabinet tak musel podat demisi.

I když se v době pořízení článku jedná pouze o možného kandidáta na ministra financí, Vlastimil Tlustý, coby člen vítězné ODS po nedávných volbách, řekl svou vizi, že se společně s budoucí koalicí bude snažit o splnění podmínek pro přijetí eura v roce 2008, aby bylo možné jej poté finálně přijmout podle plánu v roce 2010. Vedle snahy o přijetí eura vláda počítala s reformou veřejných financí. Ty byly podle Tlustého „*koncipovány tak, aby bylo možné euro v roce 2010 přijmout.*“¹⁴⁴

Zásadního obratu v otázce přijetí eura došlo hned na počátku a během poměrně krátkého funkčního období tohoto ministra financí, Vlastimila Tlustého. Ve výše zmíněném odstavci a článku, který vyšel o necelé tři měsíce dříve než tento článek, totiž mluvil o snaze splnění podmínek pro přijetí eura. Teď jasně řekl, že: „*společnou evropskou měnu v roce 2010 Česko nepřijme. Tento krok byl vyloučen hospodařením minulé vlády.*“¹⁴⁵ Podle Tlustého bylo nejdříve zapotřebí provést reformy, které navrhoval, aby se veřejné finance dostaly pod kontrolu. Pak by teprve bylo možné mluvit o euru. Kromě tohoto obratu od možného přijetí eura navíc odmítal hovořit i o možnosti stanovení náhradního termínu vstupu do eurozóny, neboť veřejné finance byly podle něj v takovém stavu, že o zavedení eura nemá cenu ani uvažovat. „*Je nezpochybnitelný fakt, že konvergenční program nedodržíme ani letos, ani v příštím roce.*“¹⁴⁶

Předchozí vláda Jiřího Paroubka z ČSSD připravila návrh rozpočtu tak, aby bylo splněno 3% maastrichtské kritérium. Po nástupu ODS a ministra financí Tlustého k vládě se zjistilo, že takový rozpočet byl „*neférově připraven, když se do něj započítávaly i zisky z neschválených privatizací a také ze zvýšení tabákové daně.*“¹⁴⁷ Z tohoto důvodu došlo ke zvýšení původního rozpočtu o více než 42 miliard korun, čímž došlo k překročení daného

¹⁴⁴ Koalice chce, aby ČR splnila kritéria pro přijetí eura v roce 2008 [online]. novinky.cz, 22. června 2006 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/koalice-chce-aby-cr-splnila-kriteria-pro-prijeti-eura-v-roce-2008-40120482>

¹⁴⁵ HOLUB, Petr. Tlustý: O euru nemá cenu mluvit [online]. zpravy.aktualne.cz, 11. září 2009 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/tlusty-o-euru-nema-cenu-mluvit/r~i:article:234934/>

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ SPURNÝ, Jaroslav. Hrátky s rozpočtem [online]. respekt.cz, 17. září 2006 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2006/38/hratky-s-rozpocetem>

limitu kritéria. ODS měla rezignovaný postoj, že se s tím nedá nic dělat. Při tom „*ekonomika rostla o zhruba šest procent, zatímco například sociální výdaje na další rok o sedmnáct,*“¹⁴⁸ což se mohlo změnit. Rozhodnutí o přijetí eura se dostalo spíše do úrovně politické, než ekonomické. Na jedné straně se ČSSD snažila plnit kritéria podvodem, na straně druhé ODS od snahy jejich plnění upustila poměrně snadno a rychle.¹⁴⁹

Pan ministr Tlustý dle mého názoru spíše hledal důvody, proč euro nepřijmout, než dělat vše pro to, aby to bylo alespoň trochu možné. Nestanovení ani náhradního termínu mluví jasně, že euru nechce dát šanci ani v blízké budoucnosti. Nemožnost přijetí eura svaloval na bídné hospodaření strany ČSSD u vlády, kvůli kterému ČR nebude schopné plnit konvergenční kritéria. Z toho vyplývá logická vzájemná rivalita těchto dvou velkých stran popsána v úvodu kapitoly, ačkoliv se jedná o záležitost ve veřejném zájmu.

Nový ministr financí za KDU-ČSL¹⁵⁰ Miroslav Kalousek se během srpnového jednání vlády, v roce 2007, ohledně strategie přijetí eura zasazoval o to, aby vláda jako celek „*stanovila pevný termín zavedení měny již 1. ledna 2012*“, to řekl na Žofínském finančním fóru. I podle Kalouska „*budou rozhodovat hlavně politické důvody... vstup do eurozóny je politické rozhodnutí a politický projekt a ty mají mít své pevně stanovené termíny*“,¹⁵¹ a pokud by termín stanoven byl, motivoval by vládu k rozpočtové disciplíně a dodržování kritérií. Úkolem vlády a zejména pak ministra financí bylo v této otázce „*zpomalit rostoucí zadlužování státu nebo snížení růstu mandatorních, a hlavně sociálních výdajů.*“¹⁵²

Z původně poměrně jasného a rozhodného postoje začal Kalousek pomalu přehodnocovat svůj názor na stanovení brzkého a pevného termínu zavedení měny. Odkazoval totiž na země eurozóny, které v důsledku světové finanční krize porušovaly společná pravidla hospodaření. Řídit se Paktem stability a růstu bylo zásadní a dodržování jeho podmínek bylo nezbytné pro stabilitu evropské měny. „*Byl jsem vždy přesvědčen, že brzký termín přijetí eura je tou správnou cestou. V okamžiku, kdy řada významných zemí eurozóny říká, že Pakt stability a růstu pro ně nemusí být zásadní a důležitý, tak velmi zvažují termín našeho vstupu do eurozóny,*“ řekl Kalousek českým novinářům ve Washingtonu.¹⁵³

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová.

¹⁵¹ HROMÁDKA, Martin, MARKOVÁ, Anna. *Kalousek chce prosadit pevný termín přijetí eura v roce 2012* [online]. irozhlas.cz, 10. května 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/kalousek-chce-prosadit-pevny-termin-prijeti-eura-v-roce-2012_200705102206_mhromadka

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ ČTK. *Kalousek si rozmyslí rychlé zavedení eura. Nesouhlasí s reakcí eurozóny na krizi* [online]. idnes.cz, 11. října 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/kalousek-si-rozmysli-rychle-zavedeni-eura-nesouhlasi-s-reakci-eurozony-na-krizi.A081011_091456_ekonomika_vem

V hlavním městě USA byl totiž podle tamního ekonomického časopisu *Emerging Markets* oceněn nejlepším ministrem financí z rozvíjejících se 31 evropských ekonomik, zejména z bývalého sovětského bloku. Ocenění za „*snahu o reformu českých veřejných financí... a reakci na rostoucí inflaci a sílící korunu, které ohrožovaly český export a pracovní trh.*“¹⁵⁴

Vláda dne 16. prosince 2008 přijala doporučení ministra financí a guvernéra ČNB o nestanovení termínu pro přijetí eura. ČR by tak ani v dalším roce nevstoupila do mechanismu směnných kurzů ERM II, o což ani nebude usilovat. Analytické materiály těchto dvou pánů reprezentující důležité instituce v otázce přijetí eura předkládaly vládě každoročně a zabývaly se reálnou konvergencí mezi ČR a zeměmi eurozóny a plněním maastrichtských kritérií.¹⁵⁵

Přes původní rozhodnost stanovit termín eura, který by byl z pohledu ministra Kalouska Damoklovým mečem nad vládou, se v důsledku dopadů světové finanční krize a neúplného dodržování Paktu stability a růstu některými zeměmi eurozóny jeho postoj na rychlé přijetí měny postupně změnil. Domnívám se, že důvody uváděné Kalouskem byly mnohem objektivnější a odůvodněnější, než ty, se kterými pracovali Tlustý a Kalousek za ODS, tj. svalování viny na hospodaření ČSSD, přílišná rivalita stran ODS a ČSSD ve věcech celonárodního zájmu, což způsobilo odlišné pozice vůči euru nebo jednoduše snahy obou pánů v hledání důvodů, proč euro zkrátka odsunout a nepřijmout. Na druhou stranu bylo zcela legitimní nemít přijetí eura jako prioritu, ačkoliv se k němu ČR zavázala. Můžeme také hovořit o nejednotnosti vlády a odlišnosti názorů jejích členů, když ministr financí 17. prosince 2008 za svůj resort doporučil vládě nestanovit termín přijetí eura a přesně o dva týdny později vystoupil předseda vlády s tím, že by vláda hodlala 1. listopadu 2009 oznámit datum přijetí evropské měny v ČR.

4. 1. 3 Postoj prezidenta Václava Klause – 1. funkční období

Prezident Václav Klaus byl svým postojem k stanovení konkrétního termínu přijetí eura neurčitý a dle něj bylo „*nutné se soustředit spíše na řešení záležitostí, které přijetí měny umožní, a které předchází jeho zavedení,*“¹⁵⁶ řekl v rozhovoru pro deník iDnes. „*Takže diskuse, zda by to bylo prvního ledna, toho nebo jiného roku, jsou bezpředmětné,*“¹⁵⁷ dodal.

¹⁵⁴ ČT24. Kalousek byl oceněn jako nejlepší ministr z bývalého Východu [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 11. října 2008 [cit. 21. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1438290-kalousek-byl-ocenen-jako-nejlepsi-ministr-z-byvaleho-vychodu>

¹⁵⁵ Kalousek: Vláda na návrh MF nestanovila datum přijetí eura [online]. finance.cz, 17. prosince 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/203319-kalousek-vlada-na-navrh-mf-nestanovila-datum-prijeti-eura/>

¹⁵⁶ JAŠMINSKÝ, Martin, ČÁSENSKÝ, Robert. Klaus: Rychlé přijetí eura je nebezpečné [online]. idnes.cz, 6. září 2004 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/klaus-rychle-prijeti-eura-je-nebezpecne.A040905_222642_ekonomika_pol

¹⁵⁷ Tamtéž.

Větší důležitost kladl právě jednotlivým krokům vedoucím k přijetí měny, než stanovení termínu v delší budoucnosti. Podle Václava Klause tkvělo větší nebezpečí v předčasném přijetí eura a dále uváděl, že: „několik zemí bývalé patnáctky unie je mimo euro, a spousta analýz uvádí, že na tom spíše vydělávají.“¹⁵⁸ Stejně jako v roce 2004, tak i v roce 2008 prezident Klaus varoval před rychlým přijetím eura, protože země by se měla nejprve přiblížit cenové hladině členským zemím eurozóny. Klaus srovnával cenovou hladinu s Německem, která byla v roce 2007 na zhruba 60 %. Klaus byl toho názoru, že pokud by ČR mělo přijmout euro, potřebovala by naše země, aby to bylo 100 %. V případě, že by to bylo příliš brzy, vysoká inflace by mohla kompenzovat vyrovnání cenové úrovně.¹⁵⁹

Ve svém projevu na diskusním panelu Euro Business Breakfast prezident Klaus vyzval k tomu, aby se vymezila také česká kritéria pro vstup do eurozóny. „Nemohu pochopit nepřetržitě odvolávání se českých politiků a části ekonomů na maastrichtská kritéria a stejně tak nemohu pochopit totální absenci explicitní formulace českých kritérií.“¹⁶⁰ Česká kritéria by podle prezidenta „měla naopak říci, kdy a za jakých podmínek je přijetí do eurozóny výhodné pro nás.“ Seriózní analýza kritérií by měla obsahovat srovnání výnosů a nákladů členství.¹⁶¹ Myslím si ale, že kdyby bylo tak jednoduché komplexně a objektivně kvantifikovat výnosy a náklady členství ČR v eurozóně, dávno by rozhodnutí, ať kladné, či negativní, bylo definitivní. Situace v ČR, eurozóně, EU i ve světě se rychle mění, a takové analýzy by byly rychle zastaralé a nemusely by odpovídat realitě.

Pan prezident patřil spíše k těm odmítačům eura i EU obecně. I přesto, že se ČR zavázala v přístupové smlouvě přijmout euro, vytrvale kritizoval některé aspekty měny. V rozhovoru pro deník iDnes upozorňoval také na skutečnost, že: „samozřejmě v přístupové smlouvě to je, ale není tam žádný čas, kdy se tak má stát.“¹⁶² Byl spíše toho názoru, že by to mělo být až tehdy, kdy to bude pro ČR výhodné. „My ekonomové umíme jasně zformulovat, kdy je výhodné se připojit se svou měnou k větší měně. Jde hlavně o obsah, a kdy to pak přesně bude, je jedno.“¹⁶³ To by znamenalo, že až by došlo k takové míře ekonomické sladění a propojení, pak by nezáleželo na časovém hledisku. ČR by se dle prezidenta se

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ NOVÁK, František. Klaus varuje před unáhleným přijetím eura. [online]. respekt.cz, 24. ledna 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/fokus/klaus-varuje-pred-unahlenym-prijetim-eura>

¹⁶⁰ Poznámky k vystoupení prezidenta republiky na Euro Business Breakfast [online]. klaus.cz, 5. prosince 2005 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/905>

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² BUCHERT, Viliam. Prezident Klaus: Chci zásadní změny EU [online]. idnes.cz, 22. dubna 2007 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-klaus-chci-zasadni-zmeny-eu.A070421_112936_domaci_jan

¹⁶³ Tamtéž.

svými ekonomickými parametry dříve či později zkrátka napojila na zbytek nejvyspělejší části Evropy. Prezident Klaus vnímal také národní měnu jako velký symbol, o jehož náhradě jinou měnou by měli rozhodovat lidé v referendu. Politická reprezentace by k možnosti konání referenda měla „přistoupit až po zralé úvaze, že teď už je to správné.“ V tom případě by se podle prezidenta referendum netýkalo ekonomické stránky eura, ale toho, „zda chtějí občané přijít o ten symbol,“ a „striktně bych odlišil ekonomickou argumentaci od politického rozhodnutí.“¹⁶⁴

Václav Klaus ve svém prvním pětiletém prezidentském funkčním období byl ve svém postoji odmítavý v otázce zavedení eura a obecně k Evropské unii. Jakožto vystudovaný ekonom nabádal politickou reprezentaci a odborníky ke kvantifikování výhod a rizik ze zavedení eura. Větší důležitost přikládal také jednotlivým krokům přibližujícím ČR k plnění kritérií a k jeho zavedení, než tolikrát omílané stanovení konkrétního data přijetí. S kvantifikací výhod souvisel také prezidentův názor na stanovení českých kritérií či okolností, za jakých vstup do eurozóny by byl výhodný pro Česko. Pro co nejhladší přechod z jedné měny na druhou byla dle prezidenta nutná co nejvyšší úroveň sblížení ekonomiky české a západních zemí, aby se tak eliminovala možnost rostoucí inflace v podobě vyrovnání cenové úrovně. To by nastalo, pokud by ČR euro přijalo příliš brzy, před čímž prezident často varoval.

4. 1. 4 Postoj guvernéra ČNB Zdeňka Tůmy

Hlavním řídicím orgánem ČNB je bankovní rada, která je tvořena guvernérem, dvěma viceguvernéry a čtyřmi dalšími členy jmenovanými prezidentem republiky.¹⁶⁵ Prvním guvernérem ze stanoveného období byl Zdeněk Tůma. V rozhovoru pro Radiožurnál uvedl, že když se hovoří o měnové unii, „tak každý tam vidí asi na první pohled ekonomické aspekty“, ale jde hlavně o politický krok a také o politickou vůli vytvořit něco takového. Euro podle guvernéra nemůže být považováno za „nějakou spásu, která nás posune, nebo posune ty země, které mají jednotnou měnu, k vyššímu ekonomickému růstu a že by automaticky zajišťovalo stabilitu.“ Bylo nutné ho brát jako „další krok v integraci“¹⁶⁶ a další milník na cestě do EU. ČR dlouhodobě plnila konvergenční kritéria a pan Tůma v rozhovoru uvedl, že v případě Itálie či Belgie nebyla všechna kritéria splněna, neboť převládla důležitost jiných kritérií v době vzniku měny. Jednalo se o kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí,

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ O ČNB [online]. cnb.cz, 2022 [cit. 29. března 2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

¹⁶⁶ Zavedení eura [online]. cnb.cz, 19. března 2003 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Zavedeni-eura-00004/>

kteří nebylo tedy plně závazné. V této souvislosti by i čtvrté kritérium, které z povahy věci ČR nemůže zatím plnit, tedy dvouleté členství v ERM II, „*mohlo být kratší, aniž by bylo nutno měnit přístupovou smlouvu, protože koneckonců, má to svůj precedens.*“¹⁶⁷

Podle guvernéra Tůmy bylo zásadní, že by přijetí eura bylo primárně politické rozhodnutí vlády, ačkoliv ve spolupráci s ČNB, neboť na tom obě instituce kooperují. Poznamenal dále, že poslední vzájemná debata, konána na podzim roku 2006, vedla k opuštění doposud plánovaného termínu pro zavedení eura v roce 2010 z důvodu zhoršování stavu veřejných financí. Nicméně debaty o euru následovaly, například v podobě aktualizování Strategie přistoupení ČR k eurozóně.¹⁶⁸

V rozhovoru pro Hospodářské noviny guvernér na jednu z otázek, kdy bude euro v Česku, odpověděl, že: „*svět by se nezbořil a česká ekonomika také ne, kdybychom euro přijali v roce 2010. A stejně tak se nestane žádné drama, když to bude u příležitosti stého výročí české koruny, tedy v roce 2019.*“¹⁶⁹ Měna euro by totiž nepřinesla automaticky vyšší životní úroveň. Lidé by zkrátka nebyli ani chudší, ani bohatší. Vše by se přepočítalo do eur. Stále však probíhalo reálnější sblížování české ekonomiky k vyspělejším a bohatším zemím Západní Evropy. „*V médiích a v širší veřejnosti se bohužel debatuje hlavně o tom, jestli s eurem dojde ke zdražení nebo ne. To je naprosto špatný argument.*“¹⁷⁰ Jádrem věci bylo daleko odbornější a „*spočítat si přínosy a rizika také nebudeme umět nikdy.*“ Jednalo se o „*primárně politické rozhodnutí*“ a tehdejší křehká parlamentní většina v čele s ODS disponovala pouze rovnými 100 hlasy v Poslanecké sněmovně. Z tohoto důvodu nebylo dobré se zavázat ke konkrétnímu závazku zavedení eura. Guvernér také vyvracel pravdivost výroku používaného politiky, že pokud by koruna posilovala a byl by výhodnější kurz, po přepočtu by tak dostal každý více eur. Podle něj to byl „*špatný argument.*“¹⁷¹

V závěru svého funkčního období byl pan guvernér Tůma pozván do pořadu Otázky Václava Moravce. V době, kdy již byla dluhová krize v eurozóně „v plném proudu,“ ačkoliv její následky se projeví hlavně v budoucnu. I přesto se novým sedmnáctým členem eurozóny stalo od 1. ledna 2011 Estonsko. Guvernér o sobě říká, že: „*je poměrně neutrální v otázce*

¹⁶⁷ Tamtéž.

¹⁶⁸ Profil: Zdeněk Tůma [online]. cnb.cz, 29. března 2007 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Profil-Zdenek-Tuma-00001>

¹⁶⁹ ZLÁMALOVÁ Lenka, JAŠMINSKÝ Martin. Zdeněk Tůma: Euro v roce 2019? Žádné drama [online]. archiv.hn.cz, 3. ledna 2008 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-22694990-euro-v-roce-2019-zadne-drama>

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ ZLÁMALOVÁ Lenka, JAŠMINSKÝ Martin. Zdeněk Tůma: Euro v roce 2019? Žádné drama [online]. archiv.hn.cz, 3. ledna 2008 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-22694990-euro-v-roce-2019-zadne-drama>

*přijetí eura a že si umí představit existenci ČR vně i uvnitř eurozóny.*¹⁷² Podle něj bylo nutné položit otázku jinak, nejenom euro ano, či ne, ale jestli si chce ČR zachovat nezávislou měnovou politiku. Jejím cílem byla totiž cenová stabilita, a pokud ji ČNB dlouhodobě udržuje, o což samozřejmě usilovala, tak si ČR může dovolit být vně eurozóny.¹⁷³

Přes hlavně ekonomické aspekty přijetí eura se o jeho zavedení bude rozhodovat na politické úrovni. ČNB s vládami v této otázce kooperuje, například co se týče stanovování Strategii a dalších dokumentů, nakonec však finální rozhodnutí bude ale na vládě. V přijetí eura zastával pan guvernér Tůma neutrální postoj, který se zejména odrážel v neurčitém a nejasném postoji, zda by bylo vhodné ho zavést například v roce 2010 nebo až například o devět let později. Cílem nezávislé měnové politiky ČNB je hlavně zajištění cenové stability, a pokud tento úkol plní dobře, ČR může být dle Tůmy i vně eurozóny.

4. 2 Období let 2010 až 2017

V tomto šestiletém období byly dočasně jmenovány také dvě úřednické vlády. V obou případech následovaly po vládnutí strany ODS, v prvním případě po Mirku Topolánkovi, v tom druhém po Petru Nečasovi. Ačkoliv předsedové těchto úřednických vlád a jejich ministři financí jistě měli na přijetí eura svůj názor, nebudu je v této práci uvádět, neboť se domnívám, že úřednická vláda nemá mandát pro přijímání zásadních rozhodnutí, v této věci konkrétně taková, která by ovlivnila či přímo určila termín zavedení společné měny. Úřednická vláda je jmenována prezidentem republiky, který není výběrem premiéra v podstatě omezen. Dočasná vláda však taktéž musí získat důvěru sněmovny. Jmenuje ji za tím účelem, aby překlenula dobu od podání demise předchozí řádné vlády po uskutečnění nových, zpravidla předčasných voleb, ze kterých vzejde vláda s politickým mandátem získaným z nich, a také aby tato úřednická vláda zajistila běžný a základní chod státu.¹⁷⁴

Toto období je také významně ovlivněné tzv. dluhovou krizí eurozóny, která pro ni a měnovou unii jako takovou představovala velkou výzvu. Dluhová krize nejdříve zasáhla Řecko, a pak se rozšířila i do dalších států eurozóny, čímž odhalila slabinu měnové unie, a to do jisté míry funkční měnová politika, avšak bez existující hospodářské unie. Tvůrci měnové unie se totiž domnívali, že díky společné měně bude docházet k větší konvergenci členských

¹⁷² Guvernér ČNB Zdeněk Tůma v pořadu *Otázky Václava Moravce II* [online]. cnb.cz, 13. června 2010 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Guvern-CNB-Zdenek-Tuma-v-poradu-Otazky-Vaclava-Moravce-II-00001>.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ TOUŠEK, Petr. *Co je úřednická vláda, jak vzniká a kdo jmenuje premiéra a ministry* [online]. rextex.cz, 23. listopadu 2020 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.rextex.cz/rubriky/politika/co-je-urednicka-vlada-jak-vznika-a-kdo-jmenuje-premiera-a-ministry_755.html

ekonomik a následně ke vzniku hospodářské unie. Kýženého efektu se však nepodařilo dosáhnout, neboť existující problémy se nezdařilo dostatečně překlenout. Stejná měnová politika totiž nevyhovovala silnému Německu a slabšímu Řecku. Během dluhové krize došlo k reformě pravidel v rámci Paktu stability a růstu (viz. kapitola 3. 1). Už v Maastrichtské smlouvě (platná od roku 1993) byla zakomponována doložka neposkytnutí pomoci, což znamená, že ostatní členské státy nebudou pomáhat zemi, která se svou vlastní nezodpovědnou rozpočtovou politikou dostane do problémů. K jejímu prvnímu prolomení došlo v případě Řecka. To manipulovalo ekonomicko-hospodářské statistiky ve svůj prospěch a jeho náklady na splácení dluhů dále neúnosně narůstaly. Jeho veřejný deficit v roce 2009 z očekávaných 6 % se tak změnil v reálný 12%.¹⁷⁵ EU s Mezinárodním měnovým fondem sjednalo půjčku Řecku ve výši 240 miliard eur (první a druhý záchranný balíček). Následně požádaly o pomoc Irsko, Portugalsko, a banky Kypru a Španělska na rekapitalizaci.¹⁷⁶ Nejvíce postiženými státy byly během a hlavně po krizi Itálie, Irsko, Portugalsko, Řecko a Španělsko. V tabulce č. 5 níže je srovnání údajů veřejného dluhu vybraných zemí zasažených dluhovou krizí před a po ní. Tj. roky 2008 a 2015. 60% hranici kritéria v roce 2008 plnilo pouze Španělsko a Irsko.

Tabulka 5: Srovnání poměru veřejného dluhu vybraných zemí z let 2008 a 2015.

	2008	2015
Řecko	110 %	177 %
Španělsko	40 %	105 %
Itálie	106 %	135 %
Irsko	43 %	77 %*
Portugalsko	76 %	131 %

Zdroj: autor na základě údajů dostupných z: <https://tradingeconomics.com/> k výše zmíněným zemím.

*V případě Irska se jedná o zajímavý případ. Při srovnání údajů z těchto dvou let totiž nevidíme tak razantní nárůst dluhu jako v případě jiných zemí. Ovšem v letech 2013 a 2014 hodnota dluhu Irska dosahovala až 120 % vůči HDP, což je zhruba 300% nárůst oproti roku

¹⁷⁵ CHLUPATÝ, Roman, ADÁMKOVÁ, Alena. *Řecké falšování statistik je v Evropě výjimkou* [online]. irozhlas.cz, 21. října 2009 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/recke-falsovani-statistik-je-v-evrope-vyjimkou_200910211027_aadamkova

¹⁷⁶ BYDŽOVSKÁ, Marie. *Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. euroskep.cz, 2022 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/eurozona/historie-eurozony/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

2008, tento dluh však země úspěšně a rychle snižovala. V případě Itálie se taktéž nejedná o strmý nárůst dluhu, země si ale tuto hodnotu udržovala a nesnižovala do doby před pandemií.

V minulém období byly dominantní strany ČSSD a ODS. V tomto období se k těmto stranám přidá i další politický subjekt, který jejich postavení naruší. Než jej přiblížím, opět začnu těmi prvně zmíněnými. Ve volebním programu strany ČSSD pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 se opět hovoří o přípravě země na zavedení eura. Konkrétně ho politici této strany chtějí zavést „v okamžiku maximálně výhodném pro ČR“ a předpokládají, že bude mít stabilizující efekt pro podnikání a veřejné finance. Příkladují přijetí eura více výhod, než rizik, přičemž ve volebním programu zmiňují jen ty výhody. ČSSD dle něj připraví reálnou strategii, se kterou budou usilovat o vstupu do mechanismu směnných kurzů ERM II během let 2013 – 2014, a konečné přijetí měny o dva roky později.¹⁷⁷

V „podrobném volebním programu,“ jak jej pojmenovala strana ODS pro stejné volby v roce 2010, se v něm pouze stručně hovoří o možnosti přijetí eura. Stejně jako předchozí vláda Mirka Topolánka, také aktuální politická reprezentace ODS s Petrem Nečasem v čele cílí svou strategii na dosažení vyrovnaného výsledku hospodaření prostřednictvím stabilních veřejných rozpočtů a vývoj veřejného dluhu, který nebude mít vliv na stabilitu veřejných financí. „Česká republika by se mohla teoreticky stát členem eurozóny v roce 2015.“ Slovo *teoreticky* je dle mého názoru ve větě pouze jako alibismus strany, kdyby to s přijetím eura v jimi stanoveném termínu nevyšlo. ODS tím dává opět najevo svůj postoj, že zavedení eura strana nemyslí vážně a stále to není prioritou pro ČR. Takový postoj plyne i ze závěru stručného odstavce z celého programu, ve kterém se píše, že: „Česko by mělo euro přijmout až v okamžiku, kdy přínosy přistoupení k eurozóně převýší jeho nevýhody.“¹⁷⁸ Jistě bude velmi těžké tento okamžik přesně načasovat a výhody převažující nad riziky přesně kvantifikovat.

Na politické scéně se objevilo nové hnutí s nejvyššími ambicemi. V roce 2011 jej založil a o rok později registroval podnikatel a miliardář Andrej Babiš. Hnutí se účastnilo možných prvních voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013, ve kterých získalo téměř 19 % hlasů a skončilo druhé za ČSSD. Důvodem založení hnutí bylo stávající politické prostředí, vůči kterému se vymezovalo.¹⁷⁹

¹⁷⁷ Program: Změny a naděje, lepší budoucnost pro obyčejné lidi [online]. cssd.cz, 18. července 2009 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf

¹⁷⁸ Řešení, která pomáhají [online]. ods.cz, 2010 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program2010.pdf>

¹⁷⁹ ANO – volby do Poslanecké sněmovny 2013 [online]. aktualne.cz, 9. září 2013 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/ano-volby-do-poslanecke-snemovny-2013/r~i:wiki:3902/>

4. 2. 1 Vláda ODS 2010 – 2013

V samotném programovém prohlášení vlády není ani zmínka o euru, což značilo jasný postoj strany k měně a její skutečný postoj oproti volebnímu programu, kde byla alespoň stručná informace k němu, i síle koaličních stran prosadit svůj názor, zejména strany TOP09, jejíž ministr financí Kalousek byl velkým zastáncem přijetí společné měny.¹⁸⁰

Po nových volbách, ke kterým přivedl ČR předseda úřednické vlády Jan Fischer, se řádným předsedou vlády stal Petr Nečas z ODS. Na základě výše zmíněného volebního programu ODS zde byla aspoň doslova teoretická šance stát se členy eurozóny v roce 2015. Ovšem pár měsíců po ustavení nové vlády se její předseda nechal slyšet, že o euru ani neuvažuje, a jeho vláda datum k jeho přistoupení nestanoví ani v roce 2014. „*Ted' by to byla politická a ekonomická hloupost.*“ Premiér Nečas o sobě řekl: „*já jsem vždycky patřil k těm, kteří i v minulých vládách brzdili snahy stanovovat pevné datum.*“¹⁸¹ Také podle něj neexistoval důvod, proč by Česká republika měla datum přistoupení stanovovat, protože eurozóna se významným způsobem změnila. „*Česko by mělo počkat na ekonomicky racionální dobu.*“¹⁸²

Na tiskové konferenci po zasedání vlády Nečas řekl, že: „*v současné době není pro ČR dobré stanovovat termín přijetí eura.*“¹⁸³ Současná dluhová krize eurozóny totiž povahu eura změnil v něco jiného, než co bylo obsahem přístupové smlouvy k EU v roce 2003, z tohoto hlediska by se termín neměl stanovovat, „*protože není jasné, k čemu by se mělo přistupovat.*“¹⁸⁴ Podle Nečase by Česko přijalo euro v té době, kdy by náklady na udržení koruny byly vyšší, než náklady na zavedení společné evropské měny.¹⁸⁵

K alespoň drobnému, leč málo významnému posunu došlo u premiéra na jednání v Bruselu. Připustil totiž možnost, že by „*před možným přijetím měny mělo proběhnout referendum, a to z toho důvodu, že se eurozóna od vstupu ČR do EU významným způsobem změnila.*“¹⁸⁶ Na jedné straně stále odmítal, že by jeho vláda stanovila termín, na druhé byl

¹⁸⁰ Programové prohlášení vlády České republiky [online]. vlada.cz, 4. srpna 2010 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf

¹⁸¹ TĚŠÍNSKÁ, Michaela. Euro v Česku by ted' byla hloupost, myslí si premiér Nečas [online]. lidovky.cz, 5. prosince 2010 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/euro-v-cesku-by-ted-by-la-hloupost-mysli-si-premier-necas.A101205_130113_statni-pokladna_mk

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Nečas: Určovat termín přijetí eura ted' pro Česko není dobré [online]. vlada.cz, 18. srpna 2011 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/necas-urcovat-termin-prijeti-eura-ted-pro-cesko-neni-dobre-86734/>

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Česká republika a euro? Chtělo by to referendum, říká Nečas [online]. ct24.ceskatelevize.cz.cz, 18. října 2011 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1237420-ceska-republika-a-euro-chtelo-referendum-rika-necas>

premiér již docela přesvědčený o možnosti konání referenda, pokud by se o vstupu do eurozóny uvažovalo. Stejně jako Václav Klaus, tak i premiér Nečas rafinovaně uváděl, že v přístupové smlouvě nebyl žádný termín, ačkoliv k přechodu na euro se ČR zavázala.¹⁸⁷ Referendum by však bylo spíše ospravedlňujícím nástrojem pro odmítnutí měny.

K zmrazení jakýchkoliv nadějí na možný další ústupek ve prospěch měny došlo v poslanecké sněmovně během jednání o novém záchranném fondu eurozóny. Během něj podle Nečase „*Česko nejspíše euro nezavede dříve než za osm až deset let.*“¹⁸⁸ Jednalo se o vytvoření Evropského stabilizačního mechanismu¹⁸⁹, jehož schválení by neznamenal pro zemi žádné finanční závazky. To až ve chvíli, kdy bude ČR přistupovat k eurozóně. Vláda pod vedením Petra Nečase „*uznává závazek vzniklý z přístupové smlouvy, nicméně je také důležité počkat, jak bude dále probíhat dluhová krize*“ a jaké budou její následky.¹⁹⁰

Petr Nečas ukončil své působení jak ve vedení strany ODS, tak na postu předsedy vlády, když podal demisi. Učinil tak v důsledku kauzy Jany Nagyové, ředitelky kabinetu předsedy vlády, která byla tehdy zadržena po údajném zneužití vojenské rozvědky a údajného uplácení bývalých poslanců za ODS. Po demisi předsedy skončila vláda jako celek.¹⁹¹

Hned od počátku svého funkčního období nasadil tón proti euru a proti jakékoli možnosti k jeho přiblížení. Držel také notu svých předchůdců i prezidenta Klause o vhodném načasování, kdy by to bylo pro ČR výhodné až by převážily výhody nad riziky. Kvůli dluhové krizi, která značně zasáhla státy eurozóny, a zejména její jižní křídlo, se podle Nečase povaha měnová unie natolik změnila, že stanovit termín by nebylo dobré. Také kvůli změnám v eurozóně by premiér Nečas zastával možnost konání nového referenda. Nečasův odhad pro přijetí eura byl prozatím v rozmezí osmi až deseti let. Dluhová krize byla zejména pro eurozónu velká výzva, proto bylo dle premiéra lepší počkat, než její následky pomínou a situace by se stabilizovala.

Staronový ministr financí Miroslav Kalousek byl v prvním období za vlády Mirka Topolánka členem strany KDU-ČSL, za vlády Petra Nečase již místopředsedou strany TOP09. S předsedou vlády, jíž byl Miroslav Kalousek součástí ve svém druhém funkčním

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ SKALICKÝ, Jaroslav, PFEIFFEROVÁ, Věra, HOUSKA, Ondřej. *Nečas: Česko zřejmě nezavede euro dříve než za osm až deset let* [online]. irozhlas.cz, 9. května 2012 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/necas-cesko-zrejme-nezavede-euro-drive-nez-za-osm-az-deset-let-201205092043_kbrezovska

¹⁸⁹ První stálý nástroj pro zajištění finanční stability zemí eurozóny, založen státy jako nadnárodní instituce hospodařící s vlastním kapitálem.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ *Nečas rezignuje, s ním i vláda* [online]. novinky.cz, 16. června 2013 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/necas-rezignuje-s-nim-i-vlada-194198>

období, však v rozhovoru pro on-line týdeník Týden velmi nesouhlasil v otázce možného konání referenda o euru a považoval to za „*děťinské a hloupé*.“ Podle Kalouska eurozóna zažívala „*absolutní krizi, a řešila svou stabilizaci a budoucnost*,“¹⁹² což bude velmi nákladné. Česko se bude připravovat na vstup do měnové unie, zatímco ona se bude stabilizovat po následcích dluhové krize. Pokud by se po uplynutí této doby dalo říci, že by vstup byl pro Česko výhodný, bylo by hloupé do ní nevstoupit.¹⁹³

Již bylo zmíněno, že MF, aktuálně v čele s Miroslavem Kalouskem, a ČNB společně vypracovávaly materiály ohledně vyhodnocování plnění maastrichtských kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, které pak podávaly vládě. Tyto materiály, schváleny vládou, jí doporučovaly nestanovit termín přijetí eura, alespoň prozatím. Mimo jiné by se Česko také v průběhu roku 2012 nemělo účastnit mechanismu směnných kurzů ERM II.¹⁹⁴

Ministr Kalousek na Žofinském fóru uvedl, že: „*Česko za stávající, a zřejmě ani za následující vlády nevstoupí do mechanismu směnných kurzů, jehož minimálně dvouleté setrvání v něm je nezbytné pro přechod z původní měny na euro*.“¹⁹⁵ Na druhou stranu Kalousek dodal, že by Česko mělo euro v budoucnu přijmout. Česko si ale nemůže podle něj dovolit podporovat ekonomický růst zvyšováním svých dluhů, jinak by země ztratila důvěru zahraničních investorů, což by znamenalo výrazné prodražení financování státního dluhu.¹⁹⁶

Na důkaz svých slov o snaze nezvyšovat veřejný dluh řekl Kalousek v OVM, že jeho resort počítá s vypracováním státního rozpočtu pro rok 2014, jehož deficit by byl pod hraničními 3 % kritéria HDP. „*Rozpočet budu v srpnu navrhovat bezpečně pod třemi procenty*.“¹⁹⁷ Již bylo napsáno, že předseda vlády Petr Nečas podal v polovině června demisi, což znamenalo demisi vlády jako celku.

Na jedné straně se sice ministr financí jasně ohradil vůči výrokům svého předsedy vlády ohledně konání referenda v otázce přijetí eura, což považoval za postoj či akt učiněný zejména dovnitř vůči ostatním politikům ODS a možnému stmelení strany. Možné konání referenda označil přímo za děťinské a hloupé. Na druhé straně Kalousek vystupuje poměrně

¹⁹² PAŘÍZKOVÁ, Lucie. *Volání po referendu o euru je děťinské a hloupé* [online]. mfcz.cz, 24. října 2011 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/v-mediich/2011/2011-10-24-vmediich-4475-4475>

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ ČTK. *Kalousek: Česko zatím nebude stanovovat termín přijetí eura* [online]. tyden.cz, 15. prosince 2011 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/kalousek-cesko-zatim-nebude-stanovovat-termin-prijeti-eura_220185.html?showTab=nejctenejsi-3

¹⁹⁵ ČTK. *Kalousek: Euro teď nepřijmeme, ale později bychom měli* [online]. zpravy.aktualne.cz, 14. dubna 2012 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/kalousek-euro-ted-neprijmeme-ale-pozdeji-bychom-meli/r-i:article:741455/>

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ ČTK. *Rozpočet 2014 pod třemi procenty? Pro Kalouska jasná věc!* [online]. eurozpravy.cz, 3. března 2013 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/ekonomika/ceska-republika/66369-rozpocet-2014-pod-tremi-procenty-pro-kalouska-jasna-vec/>

nečitelně a nejasně, když řekl, že termín nezavede jak aktuální, tak zřejmě ani budoucí vláda, ale současně že Česko by euro přijmout v budoucnu mělo, pokud by to pro něj bylo výhodné. Vyzařovala z toho taková nekonzistentnost a protichůdnost názorů. Nicméně jeho nepodpora ekonomického růstu prostřednictvím zvyšování dluhů byla alespoň odpovědná vůči dalším vládám, závazkům a generacím. Schodek rozpočtu by nejspíše byl i v roce 2014 pod třemi procenty HDP, pokud by premiér Nečas nebyl donucen podat demisi.

4. 2. 2 Vláda ČSSD 2014 – 2017

Na základě programového prohlášení vlády ČSSD se konkrétně píše, že: „*Vláda bude aktivně usilovat o vytvoření podmínek pro přijetí eura*“.¹⁹⁸ Druhou úřednickou vládu z tohoto období dovedl k dalším předčasným volbám a ustavení nové vlády Jiří Rusnok, pozdější guvernér ČNB, jmenovaný novým prezidentem Milošem Zemanem. Volby konané v roce 2013 vyhrálo ČSSD a novým předsedou vlády se stal bývalý ministr financí Bohuslav Sobotka. Sobotkovo funkční období částečně zasahovalo i do posledního úseku, já jej nicméně nechám v prostředním období, ve kterém působil většinu svého času a abych toto období nemusel rozdělovat a kontinuálně ho mohl analyzovat.

Jen pár měsíců po ustavení nové vlády se o přijetí eura začalo mluvit podrobněji. Premiér Sobotka pro Českou televizi (dále jen „ČT“) řekl, že by Česko do eurozóny mohlo vstoupit v roce 2020. Souhlasně se vyjádřil také prezident Zeman, zatímco například hnutí ANO nebo strany ODS či KSČM by preferovaly nechat rozhodnout občany v novém referendu. To ČSSD, vládní KDU-ČSL a ani opoziční strana TOP09 nepovažovaly za nutné. „*Když jsme vstupovali do EU, tak jsme rozhodli o tom, že euro přijmeme. Ta otázka, která je teď před námi – kdy to bude. To znamená, že nemůže být referendum o tom, zda euro přijmeme, nebo ne...*“,¹⁹⁹ řekl Bohuslav Sobotka. Naopak hlavní kritický hlas zazníval od politiků z ODS prostřednictvím svého předsedy Petra Fialy, kteří chtěli pro jeho možné přijetí referendum. Sobotka i celá ČSSD chtěla však urychlit vstup do eurozóny a přijetí eura by podle vlády mělo být právě v roce 2020.²⁰⁰

Premiér Sobotka po necelém roce svého funkčního období během zahájení činnosti Národního konventu o EU řekl, že: „*kdyby se sociální demokracie dostala i do příští vlády a našla větší pochopení u koaličních partnerů, je připravena určit datum vstupu do*

¹⁹⁸ Programové prohlášení vlády ČR [online]. vlada.cz, 14. února 2014 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

¹⁹⁹ Sobotka plánuje přijetí eura v roce 2020. Pro je prezident i část opozice [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 11. dubna 2014 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1038935-sobotka-planuje-prijeti-eura-v-roce-2020-pro-je-prezident-i-cast-opozice>

²⁰⁰ Tamtéž.

eurozóny.²⁰¹ V tom stávajícím funkčním období se chtěl zasadit o takovou hospodářskou politiku, která by zemi eurozóně více přiblížila. Ve vládní koalici totiž nepanovala shoda na takové úrovni, aby mohl být stanoven konkrétní termín, a proto ani takový závazek nebyl v jejich koaliční smlouvě. Aktuální vláda se dle slov Sobotky bude soustředit na přípravu pro budoucí vstup do eurozóny, to znamená vytvořit odpovídající hospodářskou a rozpočtovou politiku. To konkrétně odpovídalo držení veřejných deficitů pod 3 % HDP a veřejný dluh s rezervou pod limitem 60% HDP. Záležitost přijetí eura byla podle premiéra komplexnější diskusí o celé EU a posílení konkurenceschopnosti ČR.²⁰²

Během svého projevu na konferenci v Lichtenštejnském paláci s názvem *Přijetí společné evropské měny v ČR – přínosy a rizika* premiér řekl, že: „eurozóna je pro nás zdaleka nejdůležitějším hospodářským partnerem.“²⁰³ Směřovaly do ní dvě třetiny českého exportu a naopak z ní pocházely na 80 % zahraničních investic. To znamená úzkou návaznost na země eurozóny. Na příkladu Slovenska vidíme, že euro se ekonomicky vyplatí i menším středoevropským zemím. „*Naše členství v eurozóně je klíčové pro strategický hospodářský rozvoj ČR.*“²⁰⁴ Nedávná a rozsáhlá krize na jedné straně ukázala nedostatky uvnitř měnové unie, na druhé straně ale prošla nápravou – vytvořily se finanční nástroje, mechanismy společného dozoru bankovního sektoru a pojištění vkladů nebo zpřísnění nástrojů koordinace hospodářských a měnových politik. Euro mělo kromě ekonomického významu také politický nebo více integrační.²⁰⁵

Ve své predikci bývalý předseda vlády Petr Nečas uváděl období osmi až deseti let v tom smyslu, že se do této doby euro v ČR nezavede. S další predikcí přišel i stávající předseda vlády Sobotka, který řekl v rozhovoru pro deník Právo, že: „*Česká republika bude připravená přijmout jednotnou evropskou měnu za pět až deset let.*“²⁰⁶ Česko by do eurozóny nemělo spěchat a odvolával se na již aktuální opouštění Spojeného Království z Unie. Vládní strana ČSSD by euro přijala alespoň v budoucnu, zatímco vládní hnutí ANO považovalo euro

²⁰¹ DENKOVÁ, Adéla. *Sobotka k přijetí eura: Pokud bude ČSSD v příští vládě, budeme chtít určit termín* [online]. euractiv.cz, 13. listopadu 2014 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/datum-prijeti-eura-kdyz-bude-cssd-v-pristi-vlade-bude-chtit-termin-urcit-rika-sobotka-012286/>

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ *Projev premiéra Sobotky na konferenci o přínosech a rizicích přijetí eura* [online]. vlada.cz, 29. ledna 2016 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=139719&tmplid=50>

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ TANEČEK, David. *Sobotka: Euro jsme schopni přijmout do pěti až deseti let* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 2. července 2016 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1834841-sobotka-euro-jsme-schopni-prijmout-do-peti-az-deseti-let>

za možnou ekonomickou hrozbu. Podle Sobotky by rozhodný termín závisel na snižování rozdílů v oblasti příjmů, a také na rozdílnosti názorů uvnitř vládní koalice.²⁰⁷

Na závěr svého funkčního období a během předvolební debaty v roce 2017 Sobotka stručně shrnul působení své vlády směrem k euru a úspěšnějšímu plnění maastrichtských kritérií, kdy se například snížilo celkové zadlužení státu vůči HDP o 8 % na 32 % nebo se dosáhlo snížení schodků ročních deficitů, kdy například v roce 2016 byl rozpočet přebytkový. Velkou rezervu Sobotka vnímal v rozdílu mezi mzdami českých a německých či rakouských občanů nebo také ve velmi nízké podpoře samotných občanů euro přijmout.²⁰⁸

Na počátku Sobotkova funkčního období se do jisté míry vyprofilovali zastánci přijetí měny (prezident Zeman, vládní KDU-ČSL i opoziční TOP09) a zastánci konání referenda a nepřijetí měny (ANO, ODS, KSČM). ČSSD chtěla euro zavést již o šest let později, v roce 2020. Poměrně záhy však pan Sobotka nastavil laťku vyhnutí se zásadnímu rozhodnutí o bližším stanovení termínu. Odkazoval na nízkou shodu ve vládní koalici na tuto otázku, která vyústila i ve vynechání tohoto závazku z koaliční smlouvy. Zaráží mě skutečnost, proč ČSSD „pustila“ post důležitého ministra financí hnutí ANO, když si tento resort mohla jako vítěz voleb ponechat a efektivněji tak jednat v otázce zavedení společné měny, kterou měla strana dlouhodobě jako prioritu. Je však nepochybně těžké říct, jaký je správný postup, ale soustředit se nejdříve na plnění maastrichtských kritérií a podstoupit k tomu nezbytné kroky a zároveň nechat „otevřené dveře“ na možné stanovení termínu ke konci volebního období, které bude působit jako motivace k nejlepším možným výsledkům je dle mého názoru lepší postup, než poměrně na začátku funkčního období říct, že tahle vláda termín neurčí a bude oddalovat toto rozhodnutí na další volební období a ještě za podmínky „kdyby.“ Vláda Sobotky si taktéž jako ty předchozí dala za prioritu zlepšení stavu veřejných financí a bližší konvergence české ekonomiky s ekonomikami zemí EU a soustředění se na konkrétní kroky během cesty k zavedení eura. Jako stávající premiér i bývalý ministr financí Sobotka jednoznačně a dlouhodobě podporoval vstup Česka do eurozóny.

Celé funkční období ministra financí Babiše ponechám v prostředním období, ačkoliv částečně zasahovalo i do posledního. Ministr financí z nového hnutí ANO Andrej Babiš na půdě sněmovny v rámci pravidelných interpelací prohlásil, že: „*zavedení eura v Česku není cílem současné vládní koalice.*“²⁰⁹ Podle Babiše nebyla česká ekonomika na přijetí měny

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ Sobotka o přijetí eura [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 2. října 2017 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/2260744-sobotka-o-prijeti-eura>

²⁰⁹ ČTK. Babiš: Zavedení eura v ČR není cílem současné koalice [online]. euroskop.cz, 7. února 2014 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2014/02/07/babis-zavedeni-eura-v-cr-neni-cilem-soucasne-koalice/>

připravena, ačkoliv základní konvergenční kritéria byla plněna. Babiš dříve podmínil přijetí eura tím, že: „*Česko nebude ručit za závazky zadluženého Španělska a Řecka.*“²¹⁰ V rámci interpelací však toto své tvrzení nedokázal objasnit, neboť za takové závazky automaticky ručí všechny země eurozóny. Babiš alespoň potvrdil koaliční dohodu o připojení se k fiskálnímu paktu EU, který země zavazuje k přijetí národní legislativy hlídající rozpočtovou kázeň a zodpovědnost.²¹¹

Babišovo hnutí ANO patřilo k těm politickým subjektům ve sněmovně podporující konání referenda ohledně přijetí eura. Výsledek hlasování občanů by však neměl být závazný a rád by tento krok spojil se sněmovními volbami v roce 2017. Babiš to řekl po skončení schůzky v Lánech s prezidentem Zemanem, guvernérem Miroslavem Singerem a členem bankovní rady Jiřím Rusnokem, kandidátem na budoucího guvernéra. Nechyběl ani předseda vlády. Premiér Sobotka však neviděl důvod k referendu a proto v tomto volebním období žádný termín vláda nenavrhl. Podle Babiše „*by bylo dobré udělat kontrolní lidové referendum..., aby se občané na základě informací, které dostanou, nějak vyjádřili.*“²¹² Shoda mezi stěžejními politickými subjekty panovala v tom, že bylo nutné více veřejnost informovat o výhodách i rizicích společné měny. Jako hlavní negativum a neznámou pro přijetí eura viděl Babiš v zadlužených členských státech z jižní části Unie. Jak Babiš, tak i bývalý guvernéř ČNB Zdeněk Tůma považovali problematiku eura více za politickou, než za ekonomickou.²¹³

Na debatě Politologického klubu Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy řekl Babiš: „*nechci, aby Česko vstoupovalo do eurozóny, Koruna je pro Česko výhodná, zejména pro případ, kdyby přišla další hospodářská krize.*“²¹⁴ A i zde Babiš zmínil obavy za možné ručení řeckých či italských dluhů a jejich bank, a proto nechtěl být v eurozóně. Podle něj byla společná měna dobrým ekonomickým projektem, ale „*stal se z něj politický projekt a nyní je pro Česko vlastní měna výhodnější.*“ A byla by také zejména v okamžiku, když by udeřila další krize.²¹⁵

Ministr financí z nového hnutí na jedné straně jasně říkal, že Česko nebylo ekonomicky připraveno a že euro nebylo cílem vládní koalice, a na druhé straně ale země

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž.

²¹² Babiš: *K přijetí eura by se Češi měli vyjádřit v referendu* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 31. května 2015 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1532640-babis-k-prijeti-eura-se-cesi-meli-vyjadrit-v-referendu>

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ ČT24. *Babiš je proti přijetí eura, Kalousek by naopak vstoupil do eurozóny co nejrychleji* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 19. dubna 2017 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2093070-babis-je-proti-prijeti-eura-kalousek-naopak-vstoupil-do-eurozony-co-nejrychleji>

²¹⁵ Tamtéž.

plnila konvergenční kritéria ke vstupu do eurozóny. Otázka by tedy mohla znít – kdy jindy přijmout měnu, než když jsou kritéria plněna? Myslím si, že roli může hrát i počáteční nastavení koalice podle slov předsedy vlády Sobotky, že jeho vláda nestanoví termín přijetí měny kvůli nízké koaliční shodě, což následně chybělo i v koaliční smlouvě. Babišovo hnutí preferovalo konání referenda, které by však bylo nezávazné. Babiš nepatřil mezi zastánce rychlého přijetí eura a podle mě těžil i z aktuálně nízké informovanosti a podpory veřejnosti pro evropskou měnu, jejíž zřejmě negativní, avšak nezávazné, rozhodnutí by pro Babiše byl další důvod pro odsunutí zavedení měny. Jako Zdeněk Tůma i Babiš postupně zastával názor, že se z eura stala otázka spíše politická, než ekonomicky zaměřená.

Ačkoliv celé funkční období nového ministra financí Ivana Pilného, který nahradil ve funkci Andreje Babiše, náleželo do mnou vymezeného třetího období, patřil ještě pod vládu ČSSD a premiéra Bohuslava Sobotku. Ivan Pilný byl jmenován prezidentem Zemanem na období zhruba půl roku do vypršení řádného mandátu Sobotkovy vlády. Vědom si svého krátkého působení na postu ministra financí a koaličního patu ohledně možného přijetí eura si nejspíše nedával v této otázce ambiciózní cíle. A také proto, že byl členem hnutí ANO, které nebylo pro rychlé přijetí eura, a koaliční pat byl způsoben právě kvůli němu.

Ivan Pilný však vyjádřil přání, aby Euroskupina²¹⁶ pokračovala ve svých jednáních také „*za účasti ministrů financí zemí, které teprve mohou přijmout euro.*“²¹⁷ Řekl to novinářům právě před schůzkou ministrů financí Euroskupiny v Bruselu, na kterou byli pozváni i ministři z dalších států Unie. Podle něj bylo pro Česko důležité, aby vědělo, co se dělo, a bylo jednání účastno, i když nedisponovalo hlasovacím právem. V létě se uvažovalo, že by Česko chtělo získat status pozorovatelské země v neformálně fungující euroskupině.²¹⁸

4. 2. 3 Postoj prezidenta Václava Klause – 2. funkční období

Během svého prvního funkčního období se prezident Klaus profiloval jako euroskeptik vůči celé EU i její měně. A co teprve jeho druhé funkční období? Ještě neexistovala Lisabonská smlouva, kterou později silně odmítal a její podpis dlouho odsouval a obstruoval. O dluhové krizi eurozóny a jejich následcích nemluvě. Svůj postoj příkladně ilustroval v rozhovoru pro Český rozhlas, kde řekl, že: „*Boj proti všem má své kouzlo. Vzporovat přesile s vědomím toho, že jsem nositelem pravdy, kterou ostatní nechápou, je pěkná představa a*

²¹⁶ Skupina ministrů financí těch zemí, jejíž měnou je euro.

²¹⁷ ČTK. *Česko chce trvalou účast na jednání euroskupiny* [online]. e15.cz, 4. prosince 2017 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/cesko-chce-trvalou-ucast-na-jednani-euroskupiny-1340601>

²¹⁸ Tamtéž.

*lecko ji může podlehnout.*²¹⁹ Těmi ostatními měl prezident na mysli téměř celou EU, která již smlouvu ratifikovala, a její konečné schválení záviselo pouze na posledním podpisu. Bez ohledu na třípětinové schválení v českém parlamentu se o její ratifikaci rozhodovalo pouze v prezidentské kanceláři. Nemluvě také o prezidentských pravomocích, které byly v oblasti ratifikování již parlamentem schválených smluv nulové a jeho ne/souhlas byl naprosto irelevantní. Údajnou neslučitelnost smlouvy s Ústavou přezkoumával již dříve Ústavní soud, který nic protiústavního neshledal.²²⁰ Na tomto příkladu jsem chtěl demonstrovat silný protievropský postoj prezidenta republiky.

Při debatě na Vysoké škole ekonomické v Praze řekl prezident Klaus, že: *„snaha o zachování eura povede postupně ke ztrátě svobod zemí eurozóny a jejich obyvatel.*“²²¹ Evropští politici, aniž by přiznali svou chybu, by se snažili za každou cenu zachránit měnovou unii, která by byla předstupněm politické unie. *„Bude vyvíjeno všemožné úsilí, aby euro dále fungovalo. To je můj jednoznačný odhad,*“²²² a dodal, že ta cena bude v budoucnu velmi vysoká. Kromě ztrát národních svobod to by to také znamenalo i zbrzdění ekonomického růstu. To by podle Klause trvalo zhruba deset let a konkrétní snížení růstu o 1, 5 %.²²³

Klausův euroskepticismus a zejména odmítání eura zašlo ještě hlouběji. Během setkání s českými velvyslanci totiž řekl, že si pro Česko přeje výjimku z povinnosti zavést Euro. Tuto výjimku, neboli „opt-out“ si vyjednaly například Dánsko nebo svého času v EU ji mělo také Spojené království. Země, které touto výjimkou nedisponovaly, však byly zavázány k přijetí eura. Mimo jiné se také zmínil, že: *„vyloučení Řecka z eurozóny by přitom nebylo žádnou katastrofou.*“²²⁴ Za problémy způsobené dluhovou krizí podle Klause nemohlo jen Řecko, ale i ty státy, které Řecko do eurozóny „nalákaly“ a přijaly ho. *„V tomto smyslu je nesmazatelná odpovědnost i na straně zemí eurozóny a Evropské unie vůbec.*“²²⁵ Možné snížení počtu členů eurozóny, jak by preferoval Klaus, porovnával s „rozpadem“ československé měnové zóny, a že tento krok nezpůsobilo žádnou katastrofu.²²⁶

²¹⁹ Český rozhlas. *Prezident a Lisabonská smlouva – Klaus proti všem* [online]. plus.rozhlas.cz, 14. října 2009 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/prezident-a-lisabonska-smlouva-klaus-proti-vsem-7843117>

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ HANŽLOVÁ, Jitka, PRESOVÁ, Eva. *Euro podle Václava Klause přežije, ale bude to drahé* [online]. irozhlas.cz, 24. listopadu 2010 [cit. 15. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/euro-podle-vaclava-klause-prezije-ale-bude-to-drahe_201011241821_epres

²²² Tamtéž.

²²³ Tamtéž.

²²⁴ ČT24. *Klaus nechce přijmout euro, pro ČR by chtěl opt-out* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 30. srpna 2010 [cit. 15. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1245374-klaus-nechce-prijmout-euro-pro-cr-chtel-opt-out>

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Tamtéž.

Prezident Klaus v roce 2011 během rozhovoru v Partii na základě současné krize v eurozóně a jejích následků predikoval konec celé měnové unie. Jelikož rozpad očekával již dvě desetiletí, muselo k němu podle jeho slov nevyhnutelně dojít. Podobný výrok, jakým se prezident prezentoval v úvodním odstavci v souvislosti s Lisabonskou smlouvou, prohlásil také ve zmíněné Partii. Na aktuální krizi eurozóny totiž řekl: „*Nemám z toho žádnou radost. Mně je to líto, že k tomu došlo. O tom, že ten projekt musí skončit tím způsobem, jakým končí, jsem byl jako ekonom přesvědčen dvě desetiletí. K tomu muselo nevyhnutelně dojít. Je škoda, že to nikdo neposlouchal.*“²²⁷ Další velice expresivní výrok na adresu Unie podporující jeho neomylnost a hluboký euroskepticismus: „*My tady žijeme a pro nás je strašlivou nevýhodou, když se Evropa v mnoha ohledech bortí. Jisté zadostiučinění, že jsem to říkal, je pro mě strašně malé, zanedbatelné.*“²²⁸

K prezentování svých stále radikálnějších názorů si vybral i mezinárodní pole. Poskytl rozhovor pro francouzskou televizi France 24, ve kterém řekl, že: „*Jednotná evropská měna je katastrofa a chybný projekt.*“ Vláda také podle něj odmítla účast na Fiskálním paktu²²⁹ z toho důvodu, že předávala kontrolu nad rozpočtem do Bruselu. Klaus také zmínil, že: „*podstatou nedávno schváleného paktu rozpočtové kázně není snižování rozpočtových schodků, ale přenesení odpovědnosti za rozpočet z jednotlivých zemí do Bruselu. Pro nás je to naprosto nepřijatelné.*“²³⁰ Možné výhody z členství v EU však podle Klause nebylo možné kvantifikovat a nejistě také připustil, že by ČR z něj měla prospěch.²³¹

Prezidentovo jednání, kdy po schválení Lisabonské smlouvy třípětinovou většinou v parlamentu za každou cenu odsouval podpis smlouvy, mluvil jasně o jeho euroskeptickém postoji vůči EU. Ten se později ještě více prohloubil v důsledku dluhové krize v některých členských státech eurozóny. V některých svých výrociích byl prezident dle mého až trochu za hranou (ztráta svobod zemí eurozóny a jejích obyvatel či další). Klaus sice „spoluvinní“ ostatní země eurozóny z přijetí Řecka do měnové unie, na druhou stranu ale Řecko do ní vstoupilo v roce 2002 a teprve až po šesti sedmi letech vyšlo na povrch jeho falšování

²²⁷ ČT24. Klaus: O konci eura jsem přesvědčen dvě desetiletí [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 18. prosince 2011 [cit. 16. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1202899-klaus-o-konci-eura-jsem-presvedcen-dve-desetileti>

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Účast na Fiskálním paktu umožní ČR plnohodnotně participovat na vybraných summitech eurozóny. Jeho obsahem je „*rámec pro rozpočtovou kázeň a koordinaci hospodářských politik členských států EU.*“ Pakt byl podepsán 25 členskými státy již 2. března 2012 a ČR k němu podpisem prezidenta Zemana jako poslední přistoupila 6. března 2019. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/parlament-cr-schvalil-fiskalni-pakt-zemi-33784>

²³⁰ ČT24. Klaus: Euro je katastrofa [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 5. dubna 2012 [cit. 16. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1180130-klaus-euro-je-katastrofa>

²³¹ Tamtéž.

hospodaření a rozpočtů. To znamená, že nebylo zcela jisté a jasné, na kolik procent byla jejich odpovědnost objektivní a bez ohledu na to, že významné problémy nemělo pouze Řecko, ale i další země a větší ekonomiky v rámci EU. Klaus jako prezident měl nezanedbatelný vliv tím, co a kde veřejně prohlásil na adresu Unie a eurozóny a mnohdy tyto výroky byly až poněkud extrémní. Předpokládám, že jeho přílišný euroskeptický postoj ventilovaný na veřejnost v různých debatách a rozhovorech velmi negativně ovlivnil vnímání eura ve veřejnosti a jeho možné budoucí přijetí. Samozřejmě se jednalo o legitimní názory, jenže svým postavením a vlivem měly velký dopad. Prezident se některými svými výroky o budoucnosti eurozóny a o svých prorockých schopnostech profiloval jako člověk, který měl jako jediný pravdu, nikdo mu nevěřil, byl proti všem a jeho slova se podle něj naplnila. Skutečnost však byla naprosto jiná a každá výzva přinesla cesty k zlepšení a hlubší integraci mezi členy. Prezident Klaus opět jako jediný odhalil přesnou podstatu a účel Fiskálního paktu, a proto odmítal jeho podpis. Naprosto shodně jako v situaci s Lisabonskou smlouvou, tak i k Paktu přistoupila ČR jako poslední. Klausův euroskepticismus se během druhého funkčního období natolik prohloubil, že jednoduše a neopodstatněně kritizoval vše, co vzešlo z iniciativy EU. Myslím si, že jeho postoje, názory a automatické odmítání všeho evropského zejména v průběhu druhého období přineslo Česku více ostudy, než svébytnější a jistější postavení v Unii.

4. 2. 4 Postoj guvernéra ČNB Miroslava Singera – 1. července 2010 až 30. června 2016

Z viceguvernéra ČNB se od poloviny roku 2010 stal jejím guvernérem. A jako guvernéř začal své funkční období v probíhající krizi eurozóny. Podle guvernéra Singera stálo za touto krizí nejen špatné hospodaření některých členských zemí, ale obecně i nesourodost členských států EU, což řekl v rozhovoru pro ČT.²³² Aby eurozóna přežila, byla podle guvernéra nezbytná strukturální reforma zejména v periferních zemích eurozóny, například v Řecku či Portugalsku. Špatný hospodářský stav těchto zemí, včetně nedobrého stavu veřejných financí ČR neumožňovaly úvahy o přijetí měny po několik příštích let. Za příčinami krize viděl Singer hlubší důvody, než jen nejvíce zmiňována a viditelná špatná fiskální politika a nedodržování jejích pravidel. Kromě ní také zmíněná strukturální nesourodost zemí eurozóny a nedostatečný institucionální rámec. Singer také zmiňoval, že: „*současné dluhové problémy eurozóny přitom nejsou způsobeny samotnou krizí, ale nesourodostí zemí a neschopností vytvořit dlouhodobé podmínky pro růst.*“²³³ Krize by podle

²³² ČT24. Singer: Za krizí eura stojí nesourodost zemí EU [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 17. října 2011 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1237646-singer-za-krizi-eura-stoji-nesourodost-zemi-eu>

²³³ Tamtéž.

něj byla také řešena na úkor států, jejichž fiskální politika byla odpovědná a spořádaná. Jelikož byla krize umocněna nedodržováním rozpočtových pravidel, diskuse o přijetí eura by byla aktuální až v tom okamžiku, kdy by bylo jasné, jakými pravidly se eurozóna bude řídit v budoucnu.²³⁴

Na žofínském fóru guvernér promluvil poměrně otevřeně, když řekl, že: „*Projekt eura dosud nesplnil svůj cíl, kterým bylo výrazně urychlit ekonomický růst EU a zajistit tak globální konkurenceschopnost Evropy. Sílí však hrozba kolapsu eurozóny s potenciálně katastrofálními důsledky pro všechny kolem, včetně Česka.*“²³⁵ Podle guvernéra by se měla eurozóna vrátit k dodržování původních principů, nikoliv však její fungování nechat záviset na „nestandardních politikách“ Evropské centrální banky, tj. „*na půjčkách a fiskálních transferech.*“ Podle guvernéra první dekáda fungování eura „*vytvořila zdání, že jde o funkční a úspěšný projekt.*“²³⁶ Jednotná měnová politika během krize „*přispívá k prohlubování rozdíl mezi zeměmi jižního křídla a jádrem eurozóny.*“²³⁷

Podle Guvernéra nebyl důvod do eurozóny spěchat. Na dalším, 150. Žofínském fóru řekl, že: „*považuji také za málo pravděpodobné, že Česko přijme společnou měnu do roku 2017.*“²³⁸ Ačkoliv to podle něj bylo technicky možné, ale „*volební cyklus v ČR tomu nenasvědčuje.*“²³⁹ Stejně jako jeho předchůdce Zdeněk Tůma, i guvernér Singer považoval zejména to klíčové rozhodnutí na politické reprezentaci a debatě a že se jednalo primárně o politický problém.²⁴⁰

Po schůzce v Lánech, o které jsem dříve psal v rámci ministra financí Babiše a kde jednaly všechny relevantní osobnosti pro účely mé diplomové práce, se vyjádřil také guvernér Miroslav Singer k návrhu ministra financí Andreje Babiše o konání nezávazného referenda spojeného s volbami do sněmovny v roce 2017. „*Referendum? Euro není zavedeno tím, že my si řekneme, že tam budeme. Euro je zavedeno tím, že se přihlásíme a budeme přijati.*“²⁴¹ To znamená, že podle Singera existovalo riziko odmítnutí. Dále dodal, že: „*dnes, když už má Evropa zkušenost s finanční krizí, nerozhoduje o přijetí eura pouze odškrtnutí*

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ ČNB. *Euro očima ČNB, Miroslav Singer* [online]. docplayer.cz, 5. září 2012 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/30523370-Cnb-miroslav-singer-guverner-136-zofinske-forum-praha-5-zari-2012.html>

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ ČTK. *Singer: Přijetí eura do pěti let není pravděpodobné* [online]. e15.cz, 7. května 2013 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/singer-prijeti-eura-do-peti-let-neni-pravdepodobne-986360>

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ ČTK. *Singer: Česká přihláška do eurozóny může být i odmítnuta* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 7. června 2015 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1534346-singer-ceska-prihlaska-do-eurozony-muze-byt-i-odmitnuta>

maastrichtských kritérií. Velkou roli hraje to, jak je na společnou měnu země reálně a technicky připravena.²⁴² Z důvodu reálné ne/připravenosti zemi podle Singera hrozila možnost odmítnutí přihlášky. „Takové riziko je poměrně malé, ale během několika let se může stát cokoli.“²⁴³ Že bylo euro hlavně problém politický, dosvědčovalo to, co řekl guvernér: „ČNB je pouze odborný rádce. O přijetí či nepřijetí eura rozhodnou politici, ne ekonomové.“²⁴⁴ Guvernér po schůzce v Lánech také upozornil na to, že: „vlivem krize i ekonomických dat není eurozóna... vnímána jako něco evidentně a automaticky lepšího.“²⁴⁵

Začátek jeho funkčního období byl velmi poznamenán následky dluhové krize. Za její hloubku nepovažoval pouze fiskální nekázeň některých států, ale také souhru nesourodosti členských zemí EU a nedostatečný institucionální rámec. Můžeme se jen domnívat, na kolik procent byla jeho vyjádření o konkurenceschopnosti a potenciálně katastrofálních důsledcích kolapsu eurozóny objektivní a blízko skutečnosti. Otevřenost a kritika z jeho názorů na adresu Unie a eurozóny byly na jednu stranu podle mě až příliš expresivní, na druhou stranu výrok o nutnosti dodržování fiskálních pravidel členy EU byl odůvodnitelný a opodstatněný. Jako guvernér se snažil být politicky neutrální a také poměrně opatrný ve svých výrociích. Po zvládnuté krizi eurozóny Singer vnímal rostoucí důležitost reálné a technické připravenosti země, než jen splnění samotných kritérií. Jak Tůma, tak i Singer považovali problematiku eura za politickou a budou to právě politici, kteří rozhodnou o budoucnosti eura. Hlas ČNB byl a také bude zde pouze jako poradní, který společně s ministerstvem financí každoročně vypracovává materiály o konvergenci ekonomiky české a členských zemí eurozóny a také o možnosti vstupu do ERM II.

4. 3 Období let 2017 až 2022 (1. čtvrtletí)

Část posledního období je poznamenána celosvětovou pandemií covid-19. Některé její následky nejsou ještě zcela známy a budou postupně vyplouvat na povrch. Některé se naopak projeví téměř okamžitě. O nich jsem již stručně psal během třetí kapitoly týkající se maastrichtských kritérií, se kterou velmi úzce souvisí. Tyto následky způsobily pro kritérium *dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí* významný růst vzhledem k hraničním hodnotám 60 % veřejného dluhu a 3 % veřejného deficitu k danému kritériu a jeho plnění. Na základě údajů k třetímu čtvrtletí 2021 zaujímá veřejný dluh v ČR 40, 5 %, například v Estonsku je na hodnotě 19, 6 %, v Polsku 56, 6 %, v Irsku 57, 6 %, Španělsko 121, 8 %,

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

Itálie 155, 3 % a Řecko 200, 7 % k HDP. Průměrná hodnota všech evropských zemí je 74, 7 %. V porovnání s hraniční hodnotou 60 % Česká republika toto kritérium stále plní a těží tak z dlouhodobě nízkého veřejného dluhu. A také v porovnání s celou EU si troufám říci, že se nachází hluboko pod jeho průměrem.²⁴⁶ Veřejný deficit Česka za rok 2020 skončil ve schodku zhruba 367 miliard korun a v roce 2021 skončil ve schodku téměř 420 miliard korun. Původně byl však plánován na rovných 500 miliard.²⁴⁷ Zadlužení kvůli pandemii covid-19 je výjimečnou situací, a proto je důležité se dívat na dlouhodobý trend, a dále jak si státy v budoucnu poradí se snižováním svého zadlužení. Závěrem tohoto období vystřídala pandemii válka na Ukrajině, kterou rozpoutalo Rusko. Ačkoliv patří Česko k jedněm z nejsolidárnějších a nejvíce podporujících států v mnoha oblastech Ukrajinu, na vyčíslování finančních nákladů je ještě brzy. Jedná se ale o podporu, která má ohromný smysl.

Po krátké existenci a hned velkém úspěchu, kdy hnutí ANO získalo ve volbách do poslanecké sněmovny v roce 2013 druhé místo, ve volbách v roce 2017 volby rovnou vyhrálo. Ve vládě tedy hnutí drželo post jejího předsedy a stejně tak ministra financí. V rámci volebního programu pro tyto sněmovní volby a po úvodní pasáži následuje stručný „základní program“, kde je hned první bod s názvem *Bezpečnost*, kterou hnutí ANO myslí potravinovou, energetickou, vojenskou či fiskální bezpečnost. Tou fiskální je pak myšleno konkrétně to, že podle hnutí si „*musíme ponechat korunu a nesnažit se přijmout euro.*“ Dále v programu je další jasná zmínka, že: „*euro nebudeme za stávajících podmínek a situace v eurozóně přijímat.*“ Této větě předchází odstavec například o hospodářském růstu 4, 6 %, snížení zadlužení státu o 70 miliard korun, přebytku rozpočtu téměř 62 miliard nebo efektivnějšímu výběru daní a další. To znamená, že pokud se obecně ekonomice daří a taktéž dochází k plnění kritérií, přesto hnutí ANO ve vládě nepřijme euro a nebude se o to ani snažit. Podle hnutí totiž musí stanovení konkrétního data odpovídat ekonomickým zájmům ČR, občanům a firmám. Dále v programu hnutí uvádí podmínku: „*v případě, že se eurozóna v následujícím volebním období nereformuje, nebudeme euro přijímat.*“ Pro hnutí je „*prioritním zájmem naší země pevné ukotvení ČR ve fungující a akceschopné Evropské unii.*“

²⁴⁶ Eurostat. *Rozpočty pod drobnohledem*[online]. unrr.cz, 2012 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://unrr.cz/rozpocety-pod-drobnohledem/>

²⁴⁷ ČTK. *Bilance za rok 2021: Státní dluh stoupl na rekordních 2, 5 bilionu korun, rozpočet skončil s obřím schodkem* [online]. domaci.hn.cz, 6. ledna 2022 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-67019310-bilance-za-rok-2021-statni-dluh-stoupl-na-rekordnich-2-5-bilionu-korun-rozpocet-skoncil-s-obrim-schodkem>

Hnutí ANO je v tomto okamžiku proevropské, neboť jeho postoje se vzhledem k populistickému charakteru hnutí mění. Významně je proti její měně.²⁴⁸

Hnutí ANO se po čtyřech letech u vlády mimo jiné podařilo spojit demokratickou opozici, která do sněmovních voleb v roce 2021 šla již ve dvou jednotných koalicích politických stran ODS, TOP09 a KDU-ČSL a koalice Pirátů a Starostů s nezávislími. Ačkoliv volby v roce 2021 opět vyhrálo ANO, nejspíše by nemělo šanci sestavit vládní koalici, které by byla vyjádřena důvěra, a proto prezident Zeman rovnou pověřil sestavením vlády předsedu vítězné koalice SPOLU v čele s Petrem Fialou z ODS. Částečné období vlády hnutí ANO je poznamenáno pandemií covid-19. Vláda koalice SPOLU je a hlavně bude ovlivněna následky pandemie, průběhem a následky války na Ukrajině, a už projevující se velmi vysoké inflaci nebo značnému růstu cen energií a pohonných hmot. Navíc ve druhé polovině roku 2022 bude Česká republika podruhé předsedat v Radě EU.

4. 3. 1 Vláda ANO 2017 – 2021

Podobně „naladěné“ proti euru bylo i programové prohlášení vlády. Zde byla konkrétně uvedena rizika z možného budoucího přijetí měny, tj. ztráta vlastní měnové politiky a nedokončený proces nominální a reálné konvergence k eurozóně, který by při zafixování přinesl náklady v podobě inflace, a to by následně vedlo k znehodnocení úspor občanů. *„Samotné přijetí společné měny by také v nejbližší době znamenalo povinnost pro ČR vložit do Evropského stabilizačního mechanismu řádově desítky miliard korun s tím, že následně by mohly dosáhnout stovek miliard.“*²⁴⁹ Vláda se nicméně bude *„podílet v nejvyšší možné míře s důrazem na důsledné dodržování a vymocování rozpočtové odpovědnosti především na úrovni jednotlivých členských států eurozóny.“* *„Evropa musí zůstat spolupracující, integrující se na dobrovolné bázi a nediskriminující nečleny eurozóny.“*²⁵⁰

Předseda hnutí ANO a vlády Andrej Babiš byl pověstný neúčastí v televizních debatách, které často i na poslední chvíli z různých důvodů rušil. Také jako ministr financí byl nejhorším účastníkem interpelací ze všech členů tehdejší Sobotkovy vlády. Z 33 konaných interpelací se účastnil pouhých deseti.²⁵¹ Jako předseda vlády v tomto období si však opět s docházkou nedělal starosti, ačkoliv mu nelze upřít drobné zlepšení. Byl nepřítomen totiž

²⁴⁸ *Ted' nebo nikdy. Ten jediný program, který potřebujete* [online]. anobudelip.cz, 3. září 2017 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/aktuality/novinky/ted-nebo-nikdy-35720.shtml>

²⁴⁹ *Programové prohlášení vlády* [online]. vlada.cz, 27. června 2018 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ *Babiš kašle na interpelace, má nejhorší účast ze všech členů vlády* [online]. reflex.cz, 30. dubna 2016 [cit. 22. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/71151/babis-kašle-na-interpelace-ma-nejhorsiu-ucast-ze-clenu-vlady.html>

zhruba na každé čtvrté interpelaci, čímž se „umístil“ na pátém místě, ačkoliv právě na něj mířilo nejvíce dotazů ze strany poslanců.²⁵²

Den před svým jmenováním na post předsedy vlády během tzv. Setkání lídrů českého exportu na Pražském hradě, kterého byl účasten i Andrej Babiš, řekl, že: „Euro za 20 Kč by podle analýz, když to transformujeme jako Slováci v roce 2009, by měl být ten kurz. Já jako bývalý ministr financí říkám, že by nás to stálo 2 miliardy euro předem, 10 miliard euro garance a samozřejmě ČNB by zde byla jen do počtu, že by se její pravomoci rozdělily.“²⁵³ Dále řekl na adresu českého veřejného dluhu: „My jsme druzí nejlepší v Evropě, my jsme snížili dluh, máme 32, 6 % dluhu veřejných financí. Kdo to má? My jsme druzí za Lucemburskem.“²⁵⁴ Podstatné však v otázce eura bylo, když Babiš řekl, že: „Euro za mě... určitě jsou tam výhody, já tam vidím podstatně víc nevýhod. Co by se stalo, kdybychom tam vstoupili s korunou za 20 Kč, s exportem? Pro nadnárodní firmy by to nebyl problém, otázkou je, co by se stalo s naším průmyslem, kterému by vznikla gigantická konkurence.“²⁵⁵ Dále dodal, že: „euro není skutečně náš problém.“²⁵⁶

Na půdě horní komory Parlamentu ČR premiér Babiš prohlásil, že: „přistoupení k evropskému fiskálnímu paktu nebude mít na Česko žádné dopady. Nemůžeme být na všechno negativní.“²⁵⁷ Smlouvu podpořila vláda a její podpis by mohl ovlivnit celkový obraz Česka v EU. Babiš v projevu opět zopakoval svůj postoj k euru a eurozóně: „nechceme vstupovat, nevidíme k tomu důvodu, je to teď nevýhodné. Česko nechce ručit za řecké dluhy a za dluhy evropských bank,“²⁵⁸ ačkoliv i podle něj přistoupení k fiskálnímu paktu nemá nic společného se vstupem do měnové unie. A také připomněl, že eurozóna se musí reformovat.²⁵⁹

V rámci oslav sta let od vzniku Československa v Brně premiér uvedl, že: „český vstup do eurozóny a tedy přijetí společné evropské měny pro mě není prioritou a jsem spokojený

²⁵² KOTTOVÁ, Anna, BOČEK, Jan. *Interpelační absenti: poslancům chodí nejméně odpovídat Plaga, premiér Babiš skončil pátý* [online]. irozhlas.cz, 24. února 2020 [cit. 22. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/interpelace-vyznam-v-poslanecke-snemovne-na-premiera-andrej-babis-robert-plaga_2002240600_ako

²⁵³ *Studio 6 II* [online]. ceskatelevize.cz, 5. prosince 2017 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/21741101011205/cast/586374/>

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Tamtéž.

²⁵⁷ ČTK. *Nemůžeme být na všechno negativní. Fiskální pakt podle Babiše nebude mít na Česko dopady* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 15. února 2018 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2391256-babis-k-fiskalnimu-paktu-nesmime-byt-na-vsechno-negativni-na-cesko-nebude-mit>

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

s českou korunou.²⁶⁰ Zatímco podporovatel přijetí eura prezident Zeman v roce 2014 silně kritizoval ČNB za její intervence, dlouhodobý odpůrce měny Babiš naopak ČNB chválil a považoval její intervence za blahodárné pro tuzemskou ekonomiku.²⁶¹ I při této příležitosti Babiš opět opakoval svůj odmítavý postoj k eurozóně, euru a riziku placení dluhů krizí zasažených zemí na jihu Evropy.

V rozhovoru pro Harvard International Review Babiš řekl, že: „Česko je připraveno na vstup do eurozóny. Ale v této situaci, když očekáváme některé reformy v řízení ze strany EU, raději počkáme.“ Opět zdůraznil, že „euro je více politický, než ekonomický projekt.“²⁶² „Vedle toho vidíme vážné strukturální výzvy, které mohou být potenciálně nebezpečné – napětí mezi prosperujícími severními zeměmi EU a stagnujícími zeměmi jihu je jasně vidět během post-pandemického vyjednávání o balíček finanční obnovy.“²⁶³ Dále Babiš v rozhovoru řekl, že: „zatímco devatenáct států eurozóny má společnou měnu, také mají odlišný ekonomický přístup a sledují jiné rozpočtové strategie. Nikdo nemá tu moc donutit silně zadluženou zemi, aby jednala rozumněji. To je ten hlavní problém, který musí být urychleně vyřešen.“²⁶⁴ Na závěr rozhovoru se Babiš vyjádřil, že ačkoliv „kritizujeme některé aspekty integrace do EU, však neznámá, že jsme proti myšlence Evropské integrace obecně. Konstruktivní kritika v době po odchodu Velké Británie z EU je nezbytná.“²⁶⁵

V posledním roce svého funkčního období stávající koalice přijala každoroční materiály MF a ČNB doporučující další nestanovení cílového data přijetí eura. Kabinet tak znovu neurčí datum vstupu ČR do eurozóny. MF a ČNB ve své tiskové zprávě uvedly bezprecedentní podmínky covidové pandemie a souvisejícího celosvětového ekonomického propadu, v důsledku kterých Česko s největší pravděpodobností splní jediné kritérium ohledně úrokových sazeb.²⁶⁶

Podle Babiše by byla možnost přijetí měny v případě, že by kurz jednoho eura byl za dvacetikorunu. Takový kurz je podle mě jen důvodem, jak přijetí měny dále odsunout. Ostatně nejistotu tohoto kroku i během daného kurzu sám vyjádřil v souvislosti s naším

²⁶⁰ ČTK. Babiš: Eurozóna není prioritou, s korunou jsem spokojený [online]. e15.cz, 26. května 2018 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/babis-eurozona-neni-prioritou-s-korunou-jsem-spokojeny-1347180>

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² WALKER, Garrett. *Shock to the Heart of Europe: A Conversation with Andrej Babiš* [online]. hir.harvard.edu, 16. srpna 2020 [cit. 30. dubna 2022]. Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/shock-to-the-heart/>

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ Tamtéž.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ ČT24. *Vláda opět odmítla stanovit datum přijetí eura. Dala na doporučení ministerstva financí a ČNB* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 7. prosince 2020 [cit. 30. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3237558-vlada-opet-nestanovila-datum-pro-prijeti-eura-dala-na-doporuzeni-ministerstva>

průmyslem a nově vzniklou konkurencí jiných evropských firem na našem trhu. Proto se domnívám, že by premiér i za tohoto kurzu velmi váhal, neboť jeho dlouhodobý postoj je zkrátka silně proti euru, přičemž často opakuje ty samé argumenty. Jeho postoj je v této věci alespoň stabilní a transparentní. Myslím si, že největší váhu svým argumentům proti přijetí eura přikládal rozpočtově nezodpovědným a velmi zadluženým jižním státům také s ohledem na to, že bychom podle Babiše měli platit či přispívat na jejich dluhy. O fiskálním paktu jsem psal již dříve u prezidenta Klause, který jej odmítal podepsat, a proto k němu Česko přistoupilo opět mezi posledními, na druhou stranu toto přistoupení bylo dobrovolné.

Ministryně financí Alena Schillerová byla ve svém úřadu první ženou od vzniku samostatné České republiky. Z počátku jako nestraník za hnutí ANO a později jako jeho členka měla velmi podobné názory v otázce přijetí měny jako její předseda Babiš. Po prvním roce coby ministryně její resort společně s ČNB opět doporučily vládě prozatím nestanovit datum vstupu do eurozóny. Mimo jiné zastávala obdobné názory jako Babiš, bývalý předseda vlády Nečas nebo guvernér Rusnok, že: „*rozhodně nechceme riskovat zásadní znehodnocení úspor našich občanů. V poslední době se navíc pravidla eurozóny podstatně změnila a lze obtížně odhadovat, jaké závazky by na ČR po jejím vstupu dopadly.*“²⁶⁷ Na základě společného dokumentu MF a ČNB se připravenost ČR v posledních letech zlepšila, ačkoliv jsou stále nedostatky v reálné konvergenci s ekonomikami dalších členských zemí eurozóny. Velký odstup je pak v oblasti cenové a mzdové úrovně.²⁶⁸

Ministryně řekla v reakci na výraznou podporu přijetí eura ze strany Svazu průmyslu a dopravy, že: „*současná vláda datum přijetí eura v Česku nestanoví. Proti přijetí evropské měny je také zhruba 75 procent české veřejnosti.*“²⁶⁹ Ačkoliv i sama Schillerová řekla, že Česko plní maastrichtská kritéria, dále uvedla, že: „*jsem ale přesvědčena o tom, že stanovení data v tomto kabinetu nepadne. Nemáme dořešený problém dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí.*“²⁷⁰

V závěru svého funkčního období ministryně v OVM opět připomínala vysoké zadlužení jižních států a konkrétně zadlužení členských států eurozóny, které přesahovalo podle ministryně 100 % vůči limitní hodnotě 60 % daného kritéria. Následně logicky

²⁶⁷ ČTK. *Přijetí eura v ČR se opět odkládá na dobu neurčitou* [online]. euractiv.cz, 12. prosince 2018 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/prijeti-eura-v-cr-se-opet-odklada-na-dobu-neurcitou/>

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ ČTK. *Svaz průmyslu by chtěl přijmout euro, současná vláda s ním nepočítá* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 10. prosince 2019 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3001160-svaz-prumyslu-chtel-prijmout-euro-soucasna-vlada-s-nim-nepocita>

²⁷⁰ Tamtéž.

vyzdvihla práci svou i práci bývalého ministra financí Babiše, za jejichž vlád zadlužení klesalo.²⁷¹

Je zcela logické, že pokud byl ministr financí a předseda vlády ze stejné politické partaje, měli by mít, alespoň v zásadních otázkách, stejný či podobný postoj. Otázka eura nebyla u Schillerové a Babiše výjimkou. Ministryně totiž uvádí velmi podobné názory jako její předseda vlády nebo také například jako proti měně zaměřený bývalý premiér z ODS Petr Nečas. Myslím si, že hodně o dalším fungování a nastavení vládních koalic vypovídá jejich počáteční „přehledka“ názorů ze začátku funkčních období. Pokud například Sobotkova či Babišova vláda a jejich ministři financí již na počátku oznámily, že jejich vlády termín vstupu do eurozóny nestanoví, rozhodně se nijak názor nezměnil ani v průběhu volebního období. Ačkoliv veřejný dluh hlavně za ministra financí Babiše skutečně klesal, kvůli pandemii významným způsobem veřejný dluh opět vzrostl. Nicméně se stále drží poměrně s rezervou pod 60 % kritéria.

4. 3. 2 Vláda ODS 2021 – 2025?

Už u předchozích předsedů vlád či ministra financí nebo u prezidenta za ODS jsem psal o jejich neutrálním, negativním nebo až silně skeptickém postoji v otázce budoucího možného přijetí eura. Analyzoval jsem jejich různé volební programy a programová prohlášení, které byly skoupé na slovo o zavedení eura. Žádný z nich však nebyl tak stručný v této otázce, jako zatím poslední volební program koalice SPOLU pro volby do sněmovny v roce 2021. Ten uváděl konkrétně stroze jen: „*firmy budou mít možnost účtovat v eurech.*“ Nicméně koalice SPOLU jednoznačně podporuje orientaci země na západ, tj. EU a NATO. Neexistuje podle ní žádná jiná alternativa a bude podporovat evropskou integraci a členství v rámci NATO.²⁷²

Vláda ODS byla prezidentem Zemanem jmenována 17. prosince 2021²⁷³ a poslanecká sněmovna jí důvěru vyjádřila 13. ledna 2022.²⁷⁴

²⁷¹ ČT1. Alena Schillerová hostem pořadu Otázky Václava Moravce [online]. mfcz.cz, 19. září 2021 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/v-mediich/2021/alena-schillerova-hostem-poradu-otazky-v-42987>

²⁷² SPOLU dáme Česko dohromady [online]. spolu21.cz, 2021 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.spolu21.cz/assets/documents/program/program.pdf>

²⁷³ ČT24. Sedm ministrů Fialovy vlády si převzalo své resorty. Řešit musí pandemii, energetickou krizi či rozpočet [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 17. prosince 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3415704-zive-prezident-jmenuje-vladu-petra-fialy>

²⁷⁴ ČTK. Vláda Petra Fialy po rekordně dlouhém jednání získala ve sněmovně důvěru [online]. zpravy.aktualne.cz, 13. ledna 2022 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/snemovna-duvera-vlade/r~198a90b2748411ec98380cc47ab5f122/>

Co se týče programového prohlášení vlády, v otázce zavedení eura se přesně shoduje s volebním programem, tj. *umožníme vést účetnictví a daňovou evidenci v eurech*.²⁷⁵

Aktuální vláda v čele s předsedou vlády Petrem Fialou a Zbyňkem Stanjурou, coby ministrem financí (oba ODS) učinila poměrně významný krok v otázce přijetí eura, když se vláda jako celek chystá zavést možnost pro firmy vedení si účetnictví a daňovou evidenci v eurech od ledna 2024. Konkrétně to znamená možnost pro firmy platit daně v eurech, snížení transakčních nákladů, kdy převážně exportujícím firmám vzniká výnos v jedné měně, kdežto náklady musí hradit v druhé. Dále další příklon k přijetí jednotné měny a její hladší zavedení v budoucnu.²⁷⁶ Podobně významného posunu dospěla i sama Škoda auto směrem k euru, které bude primární měnou v účetnictví, a to už od roku 2023. Zdůvodňuje to ve výroční zprávě tím, že do zemí eurozóny míří velká část prodeje a zároveň odkud se také realizuje značná část nákupů surovin a dílů pro výrobu vozů. Posun k euru Škodou auto může mít vliv v zavedení eura i na její dodavatele v ČR v odpovídajícím průmyslu.²⁷⁷

Pár dní před konáním sněmovních voleb Petr Fiala jakožto kandidát koalice SPOLU na předsedu vlády v rozhovoru pro týdeník 5plus2 řekl, že: *„jsem přesvědčen, že během příštích čtyř let nebude téma přijetí eura na stole. V tuto chvíli to pro české občany není výhodné a není to ani reálné.*“²⁷⁸ Podle něj je nejdůležitější, že: *„musíme vrátit českou ekonomiku do stavu, kdy budeme plnit Maastrichtská kritéria, do té doby jsou veškeré diskuse na toto téma předčasně.*“²⁷⁹ V rozhovoru vyzdvihl shodu koalice v přiblížení se přijetí eura: *„za mnohem důležitější ale považujeme, že jsme vyslyšeli volání podnikatelů a chceme dát firmám možnost účtovat v eurech. Usnadní jim to fungování v návaznosti na dodavatele a zákazníky z EU.*“²⁸⁰

Stejně jako jeho kolega a kandidát na ministra financí považuje za důležitější jiné priority, než euro, a to stav veřejných financí, plnění kritérií a obecně stabilizaci české ekonomiky. Již jsem to shrnul u předchozích aktérů a Fialova rétorika od počátku vládnutí, že jeho kabinet termín přijetí měny nestanoví, není jiná. Z minulých příkladů jsem proto

²⁷⁵ Programové prohlášení vlády [online]. vlada.cz, 7. ledna 2022 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>

²⁷⁶ Účetnictví a evidenci daní v eurech by firmy mohly vést od ledna 2024 [online]. e15.cz, 21. března 2022 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/ucetnictvi-a-evidenci-dani-v-eurech-by-firmy-mohly-vest-od-ledna-2024-1388621#>

²⁷⁷ Škoda Auto přechází z korun na eura i kvůli elektromobilům. A není sama [online]. e15.cz, 24. března 2022 [cit. 25. března 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/skoda-auto-prechazi-z-koron-na-eura-i-kvuli-elektromobilum-a-neni-sama-1388699?openpremium=eade51519dccd104c38f3fd56e1bffb1>

²⁷⁸ 5plus2. Petr Fiala: Zastavíme zadlužování i populisty [online]. ods.cz, 1. října 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/21651-zastavime-zadluzovani-i-populisty>

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Tamtéž.

pesimistický, že by během těchto čtyř let došlo k nějaké významnější změně. Ostatně strana ODS se z historického hlediska dlouhodobě profilovala proti přijetí měny. Na druhou stranu i díky Škoda auto udělala v přijetí měny větší a konkrétnější krok schválením vedení plného účetnictví v eurech.

Také Zbyněk Stanjura coby kandidát na ministra financí za koalici SPOLU pár dní před konáním sněmovních voleb v rozhovoru pro deník Právo řekl, že: „euro nebude otázka příštích let. Na něm se asi neshodneme, ale jakákoli vláda, i kdyby chtěla, by to neměla šanci uzákonit. My máme řešit zdravé české veřejné finance, to je mnohem důležitější.“²⁸¹ A také dodal kontext svého výroku, že: „na občany má stav veřejných financí už teď negativní dopad. Vidíme zdražování, ceny se vymkly kontrole. Každý to uvidí už dnes při nákupu, a to ještě nepřišly složenky za energie. Máme řešit tohle, a ne euro.“²⁸²

V OVM na otázku, zda situace na Ukrajině nedynamizuje vstup ČR do eurozóny, odpověděl jasně, že: „ne. Naopak, já si myslím, že zase nemůžeme za tři týdny změnit dlouhodobé úvahy a dlouhodobé koncepty, to by bylo nezodpovědné.“²⁸³ Dále také obhajoval intervence ČNB, a že nic z toho v případě eura bychom na národní úrovni dělat nemohli. „K tomu jsme si vytvořili velký inflační tlak domácími politickými rozhodnutími, v minulých letech, na které by ČNB nemohla nijak reagovat, kdybychom měli euro. To tak prostě je.“²⁸⁴ V závěru debaty Stanjura blíže představil bod z programového prohlášení, a řekl: „Týká se to zejména exportérů. My chystáme změnu zákona o účetnictví, která od 1. ledna 2024 umožní, když se firma rozhodne, plně vést účetnictví v eurech, plně, včetně daní, sociálního, všechno v eurech.“²⁸⁵ Ještě doplnil, že se bude jednat o dobrovolné rozhodnutí exportérů. Podle Stanjury se jedná o dobrý nástroj a dobré řešení, s čímž souhlasil i další host OVM ekonom Jan Švejnar, podle kterého „je to směr k eurozóně ve smyslu, že už teď podniky euroizují ekonomiku v tom, že spolu často obchodují v eurech.“²⁸⁶

Je fakt, že vláda Petra Fialy se potýká s bezprecedentní situací. Kromě pandemie a války na Ukrajině jsou to již i následky těchto událostí v podobě velmi vysoké inflace, vysokých cen energií či rychlé finanční a materiální pomoci jak Ukrajině, tak uprchlíkům z ní do Česka. Z těchto důvodů jsou relevantní priority vlády jinde než v přijetí eura. Stručně

²⁸¹ MARTÍNEK, Jan. Zbyněk Stanjura: Ceny se vymkly kontrole. Máme řešit tohle, a ne euro [online]. ods.cz, 1. října 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/21649-ceny-se-vymkly-kontrolu-mame-redit-tohle-a-ne-euro>

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ ČT1. Zbyněk Stanjura: Otázky Václava Moravce [online]. ods.cz, 20. března 2022 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/22412-otazky-vaclava-moravce>

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž.

řečeno v těch oblastech, které se týkají kritérií, ale i dalších. K částečnému splnění bodu v programovém prohlášení vlády ohledně eura pomohla i sama Škoda auto, která svým krokem může navázat i ostatní dodavatelské firmy.

4. 3. 3 Postoj prezidenta Miloše Zemana 2013 – 1. čtvrtletí 2022

Prezident Zeman v historicky první přímé volbě prezidenta vystřídal svého předchůdce Václava Klause, jehož euroskepticismus se hlavně během jeho druhého funkčního období významně prohloubil. Ačkoliv první funkční období Zemana zasahovalo i do prostředního časového úseku, rozhodl jsem se jej nerozdělovat, a zařadit je obě do posledního.

Na počátku svého funkčního období v rámci projevu ve Vídni před podnikateli prohlásil, že: *„hlavní výhodou zavedení jednotné evropské měny euro je ochrana před útoky finančních trhů na národní měnu.“*²⁸⁷ A dále uvedl, že by se Česko podle něj mohlo stát členem eurozóny během pěti let. Kromě eura považoval také americký dolar a japonský jen za měnu, vůči které nedokážou spekulanti úspěšně zaútočit, což bylo podle prezidenta hlavní argument. *„Nemyslím si, že hlavním důvodem pro euro jsou transakční náklady,“*²⁸⁸ dodal. Zeman také v projevu ve Vídni prohlásil: *„uvítal bych prohloubení ekonomické spolupráce obou zemí,“* přičemž vzájemný obchod v roce 2011 poprvé dosáhl deseti miliard eur.²⁸⁹

Na tiskové konferenci prezidenta po jednání s 28 představiteli odborových svazů řekl, že: *„ČNB tím, že devalvovala českou korunu, prakticky v dohledné době znemožnila tzv. exit strategy, tj. přechod z české koruny na euro.“*²⁹⁰ Prezident zcela souhlasil s argumentací předsedy ČMKOS (Českomoravská komora odborových svazů), který řekl, že: *„při tomto kurzu české koruny, kdybychom přešli do eurozóny, tak na tom prodělají jak zaměstnanci, tak důchodci,“*²⁹¹ a prezident dále dodal, že: *„moje interpretace je poněkud razantnější, poněkud cyničtější. Jak víte, při vstupu do eurozóny by ČNB ztratila velkou část svých kompetencí ve prospěch Evropské centrální banky.“*²⁹² Z tohoto důvodu prezident nemohl vyloučit, že *„kroky, které podniká ČNB s devalvací české měny, mohou být motivovány snahou prodloužit interval, do kdy ČR vstoupí do eurozóny, a tím si zachovat kompetenci této instituce.“*²⁹³

²⁸⁷ ČTK. Zeman: Hlavní výhodou eura je ochrana před spekulanty [online]. denik.cz, 24. dubna 2013 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/zeman-hlavni-vyhodou-eura-je-ochrana-pred-spekulanty-20130424.html

²⁸⁸ Tamtéž.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ Studio ČT24. Téma: Prezident Zeman jednal s odbory [online]. ceskatelevize.cz, 21. srpna 2014 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10101491767-studio-ct24/214411058030821/>

²⁹¹ Tamtéž.

²⁹² Tamtéž.

²⁹³ Tamtéž.

Na závěr rozhovoru v pořadu Partii se prezident vyjádřil, že ho trochu trápí, že: „euro přijalo Slovensko před námi a 70 % slovenských občanů je s eurem spokojeno.“²⁹⁴ Podle prezidenta by Česko mohlo přijmout euro za dva až tři roky, do kterého již započítává nezbytné minimální dvouleté období v rámci ERM II. Česko splňuje všechna tři maastrichtská kritéria, přičemž konkrétně uvedl, že: „deficit státního rozpočtu je 1,3 % HDP, to byla dřív naše největší bolest.“²⁹⁵ Pan prezident si byl vědom technické stránky kritérií, která Česko splňovalo, včetně veřejného deficitu pod hranicí 3 %. Na druhé straně si také uvědomoval „určitý rozpor v koalici, který tomu objektivně brání.“ „ANO je vůči euru spíše skeptické, sociální demokracie spíše optimistická.“²⁹⁶

Na půdě Vysoké školy finanční a správní hovořil prezident o vybočení z kurzového závazku ČNB, respektive „sporu“ mezi silnou a slabou měnou a o kritice s tímto krokem devalvace koruny. Zde řekl, že: „hrdý národ má mít silnou měnu.“ „Pokud žijeme v tržní ekonomice, ceny by neměly být deformovány vnější intervencí. Pokud je kurz cena měny, pak není důvod proč deformovat tržní prostředí intervencí, ať se již jmenuje kurzový závazek nebo devalvace.“²⁹⁷ Dále prezident řekl, že: „devalvace měny snižuje reálnou hodnotu úspor a reálnou životní úroveň.“²⁹⁸ K dalším negativním vlivům devalvace koruny způsobené intervencí ČNB se prezident již nechtěl vyjadřovat. Dále o sobě říkal, že: „jsem i nadále příznivcem tohoto projektu“, a také věřil, že zavedení eura by zvýšilo kredibilitu české ekonomiky pro zahraniční investory, ale to by byly podle něj spíše vedlejší účinky. Vyjádřil také podstatnou myšlenku, a to „proč jsem odpůrcem zavedení eura v současné době? Bohužel EU, která dělá jednu chybu za druhou, je dělá i v měnové politice, když zavedla tzv. Evropský stabilizační mechanismus. Ten v podstatě umožňuje, aby se půjčovalo i hluboce zadluženým zemím, které při tom nejsou schopny a dokonce ani ochotny své dluhy splácet.“²⁹⁹ Poukázal na vymanění se z dluhů Irska či Portugalska, Řecko se však „do své krize propadá stále hlouběji a hlouběji.“ „Já tvrdím, že není dobré, aby český daňový poplatník platil řecké dluhy.“ Zeman navrhoval, aby si „EU udělala pořádek a prvním krokem k němu bylo

²⁹⁴ Rozhovor prezidenta republiky pro Partii televize Prima [online]. hrad.cz, 15. března 2015 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-partii-televize-prima-11589>

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Miloš Zeman přednášel na VŠFS o kurzovém závazku [online]. vsfs.cz, 20. dubna 2017 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/?id=1013-zpravy&z=849>

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ Tamtéž.

*vyloučení Řecka z eurozóny. Než se tak stane, pak by zavedení eura odporovalo v ČR národním zájmům.*³⁰⁰

Miloš Zeman promluvil na galavečeru ČNB, kterého se účastnili mimo jiné premiér Babiš, bývalý prezident Václav Klaus a pochopitelně guvernér Rusnok. Vyjádřil svou kolísavost a nestálost postojů ohledně přijetí eura, zvláště po propuknutí dluhové krize, zejména pak zasažení Řecka, kde „*Evropský stabilizační mechanismus znamenal, že čeští daňoví poplatníci budou platit řecké dluhy, a to nebylo úplně správné.*“³⁰¹ Do tohoto okamžiku považoval „*v první fázi euro dobrou volbou pro naši ekonomiku.*“³⁰² Zeman vyjádřil další argument ve prospěch ponechání si koruny „*podložený tvrdými daty,*“ neboť „*když se podíváte na vývoj v eurozóně a komparujete tento vývoj s vývojem v EU jako celku, tak zjistíte, že v eurozóně je pomalejší hospodářský růst a že je tam větší nezaměstnanost.*“³⁰³ Na závěr svého projevu se vyjádřil ve prospěch stabilní a zdravé české ekonomiky bez ohledu na měnovou jednotku, která by z tohoto pohledu byla méně důležitá.³⁰⁴

Na závěr k prezidentu, od července roku 2022 se funkce ujme nový guvernér. Stávajícímu totiž vyprší mandát. Kandidáty na tento post jsou dva viceguvernéři Tomáš Nidetzský, Marek Mora, a také prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý, který měl i prezidentské ambice, v nichž však v roce 2013 neuspěl.³⁰⁵ Nakonec však Miloš Zeman 11. května jmenoval nového guvernéra ČNB, Aleše Michla.

Po velmi euroskeptickém prezidentu Klausovi byla změna v podobě poměrně proevropsky smýšlejícího prezidenta Zemana významná. Odlišný byl i jeho postoj vůči měně, kdy prosazoval její rychlé přijetí. Odlišný postoj lze doložit i kritizováním intervencí ČNB, která devalvací koruny podle prezidenta způsobila odložení možného vstupu do eurozóny. Nezbytnost a důvod tohoto kroku však nemohu posoudit. Poměrně značného názorového milníku dospěl Miloš Zeman v roce 2017, kdy jeho jasný postoj k rychlému zavedení eura ochladl kvůli fiskální nekázni a hlubokému zadlužení Řecka, za které by po členství v eurozóně měli platit čeští daňoví poplatníci. Takový argument hlásal i Andrej Babiš coby ministr financí, ovšem trochu dříve. Podle mého názoru chtěl dát Řecku šanci a čas na

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ *Projev prezidenta republiky při galavečeru ČNB* [online]. hrad.cz, 31. ledna 2019 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/projev-prezidenta-republiky-pri-galaveceru-cnb-14527>

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ ZATLOUKAL, Jiří, DOLEJŠÍ, Václav. *Kdo bude novým guvernérem ČNB? Překvapit může bývalý kandidát na prezidenta* [online]. seznamzpravy.cz, 7. ledna 2022 [cit. 23. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-kdo-bude-guvernerem-cnb-prekvapit-muze-byvaly-kandidat-na-prezidenta-185017>

zbavení se dluhů a nastartování rozpočtové disciplíny, jako se to povedlo Irsku či Portugalsku. Pokud by totiž nechtěl, o mnoho dříve mohl být právě proti přijetí eura kvůli problémům všech zemí, jejich fiskálním potížím a nikoliv jen kvůli Řecku, navíc až po několika letech dluhové krize.

4. 3. 4 Postoj guvernéra ČNB Jiřího Rusnoka

Měsíc před svým jmenováním do funkce guvernéra ČNB (od 1. července 2016) prezidentem Milošem Zemanem vystoupil v pořadu OVM. Samotná kandidatura i následné jmenování se stalo cílem kritiky některých odborníků, a to z důvodu úzké vazby právě na prezidenta Zemana a jeho dřívější jmenování Rusnoka do čela dosud poslední úřednické vlády po podání demise Petra Nečase z ODS. Guvernér ČNB by totiž měla být primárně funkce apolitická.³⁰⁶

V OVM guvernér Rusnok srovnával působení ještě stávající bankovní rady pod vedením guvernéra Singera se svým budoucím a řekl, že: „*naše posunutí asi většinou bude méně euroskeptické, byť samozřejmě kritický pohled na stávající fungování evropské měnové unie a eurozóny si zachováme.*“³⁰⁷ Jak oba předchozí guvernéri ČNB, tak i ten stávající považoval přijetí eura za čistě politické rozhodnutí a ČNB zde hraje pouze pomocnou či servisní úlohu. „*Jestliže se politická reprezentace rozhodne, že se chceme připojit k eurozóně, tak se k ní připojíme a může si v bankovní radě myslet každý, kdo chce, co chce.*“ „*My žijeme v zemi, která má mimořádnou měnovou a cenovou stabilitu. To je jeden z důvodů, proč čeští občané jsou spokojeni s vlastní měnou,*“³⁰⁸ dodal guvernér. I bývalý premiér Petr Nečas často argumentoval tím, že se povaha eurozóny během dluhové krize významně změnila oproti tomu, co bylo v původní přístupové smlouvě z roku 2003. Podobně mluvil i guvernér Rusnok: „*po tak dlouhé době se přece jen změnil ty podmínky, eurozóna vypadá dnes jinak než ta, do které jsme tehdy hlasovali, že bychom měli vstoupit. A když děláme rozumnou politiku měnovou, ale i fiskální, tak můžeme žít slušně i s vlastní měnou.*“³⁰⁹

Coby nově jmenovaný guvernér zopakoval svůj postoj tvrzením, že: „*vstup Česka do eurozóny je výsostně politické rozhodnutí. ČNB je v tomto ohledu jen poradní agenturou*

³⁰⁶ ČT1. *Vystoupení člena bankovní rady J. Rusnoka v pořadu Otázky Václava Moravce* [online]. cnb.cz, 29. května 2016 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Vystoupeni-clena-bankovni-rady-J-00001.nbspRusnoka-vnbspporadu-Otazky-Vaclava-Moravce>

³⁰⁷ Tamtéž.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Tamtéž.

vlády,³¹⁰ a také „nevidíme potřebu stanovovat nějaké datum vstupu,“ dodal. ČNB mohla dávat pouze svůj názor na hledisko kritérií, které je schopna sledovat. „Neexistují žádné výpočty či modely, které by řekly, kdy se má vstup uskutečnit. Každá situace je jedinečná.“³¹¹ Vytvoření analýz obsahující srovnání výnosů a nákladů členství, tzv. česká kritéria navrhol ekonom Václav Klaus. V reakci na současné problémy hlavně italských bank a obecně ne příliš dobré kondice evropského bankovního sektoru řekl, že: „žijeme na uzavřeném opuštěném ostrově, angažovanost ve vztahu k problémovějším zemím je hodně nízká,“ a že náklady špatné kondice se ČR nemusí bát.³¹²

Na mezinárodní konferenci *Prague European Summit* guvernér řekl, že by si osobně nevsadil na to, že Česko během pěti až deseti let přijme společnou evropskou měnu a to z důvodu, že neviděl dostatečné odhodlání, síly a vůle politiků pro takový krok. A opět dodal, že „rozhodnutí o jeho přijetí není na ČNB, ale na politické reprezentaci.“ Rusnok také uvedl, že: „nevidí žádnou přidanou hodnotu pro to, aby se Česko zapojilo do bankovní unie předtím, než by zavedlo euro. Upozornil, že bankovní unie zatím není dokončena a řešení sporných bodů není otázkou krátkého času, proto by zapojení do ní přineslo Česku komplikace.“³¹³ Zatímco pro stávající státy eurozóny bylo zapojení do této unie povinné, na ostatních jen dobrovolně.³¹⁴

Na konferenci Setkání lídrů průmyslu a exportu na Pražském hradě guvernér Rusnok o přijetí eura uvedl, že: „ČR je připravena, ale musí počítat s nemalými náklady.“³¹⁵ Na základě výsledků dokumentů o sladění ekonomik, které připravuje ČNB, naznačovaly hodnoty relativně nízkou míru rizik spojených s přijetím eura a do jaké míry by bylo nastavení společných měnových podmínek v eurozóně vhodné pro budoucí českou ekonomiku. Tyto analýzy byly důležitou součástí celkové bilance přínosů a nákladů přijetí eura. Opět zdůraznil pouze podpůrnou a velmi okrajovou pozici samotné banky, a že by se jednalo o výsostně politické téma. „Připravenost ČR na přijetí se oproti předešlým letům zlepšila, ale stále ji

³¹⁰ ČTK. Rusnok: Přijetí eura je výsostně politické rozhodnutí. ČNB je jen poradní agenturou [online]. lidovky.cz, 13. července 2016 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/rusnok-vstup-do-eurozony-je-vysostne-politicke-rozhodnuti-cnb-je-jen-poradni-agenturou.A160713_081007_statni-pokladna_ELE

³¹¹ Tamtéž.

³¹² Tamtéž.

³¹³ ČTK. Na zavedení eura do deseti let by si Rusnok nevsadil [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 14. června 2017 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2151915-na-zavedeni-eura-do-deseti-let-si-rusnok-nevsadil>

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ ČNB. Přijetí eura očima ČNB, Jiří Rusnok [online]. cnb.cz, 10. prosince 2019 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rusnok_20191210_praha.pdf

nelze hodnotit jako dostatečnou.“³¹⁶ Rusnok také zdůrazňoval fakt, že: „přínosy případného přijetí eura je třeba posuzovat v širokém hospodářsko-politickém kontextu.“³¹⁷ Dluhová krize podle Rusnoka způsobila nesladěnost některých ekonomik jižního křídla a jádra eurozóny. Pragmaticky a logicky upozorňoval, že je: „chybná a nebezpečná úvaha spojená s úvahami o přijetí eura, tj. členství v eurozóně vyřeší za nás všechny problémy.“³¹⁸ I během této konference Rusnok poukazoval na skutečnost změn a vývoje samotné eurozóny, a že: „budoucí vývoj eurozóny je zatížen politickými, hospodářskými a institucionálními nejistotami.“ „Prosperita země nezávisí primárně na tom, má-li euro či ne“, jedná se o souhru komplexních vlivů a podmínek.³¹⁹

Guvernér Rusnok v rozhovoru pro Český rozhlas v pořadu Pro a proti řekl, že si nemyslí, že by euro pomohlo obnově české ekonomiky po koronavirové krizi z krátkodobého hlediska a dále dodal, že: „možnost mít vlastní flexibilní monetární politiku je výhodou pro rychlejší překonání nějakého takového šoku.“³²⁰ Guvernér uznával argumenty svého diskusního oponenta, pana ekonoma Jana Švejnara v tom smyslu, že euro by Česku pomohlo hlavně v dlouhodobém měřítku a že Česko by bylo z hlediska plnění kritérií na euro připraveno. Rusnok však neuznával argument politiků, že se euro přijme v tom okamžiku, až to pro nás bude výhodné, a to z toho důvodu, protože nikdo nevěděl, kdy tento okamžik přijde a jestli vůbec. „Vždy to má své náklady a své výnosy a nelze čekat na nějaký moment, kdy je ten konkrétní pravý okamžik.“³²¹

Na začátku března, kdy stále pokračuje válka na Ukrajině, jejíž následky se projevují mimo jiné oslabováním české koruny, maďarského forintu nebo polského zlotého se stále podle guvernéra nejednalo o dostatečný argument, aby se uvažovalo o přechodu na euro. V rozhovoru pro Radiožurnál na podporu svého názoru uvedl, že: „euro oslabilo a poměrně výrazně proti dolaru, což je spojeno s tím, že jsme skutečně blízko tomu konfliktu geograficky, geopoliticky a že důsledky pro Evropu budou větší, než pro britskou či americkou ekonomiku.“³²² ČNB v uplynulých měsících (v reakci na pandemii a její následky) reagovala

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Tamtéž.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Tamtéž.

³²⁰ Český rozhlas Plus. Euro by pro nás mělo dlouhodobé výhody, v nastávající krizi je ale lepší koruna, tvrdí guvernér ČNB Rusnok [online]. plus.rozhlas.cz, 24. července 2020 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/euro-pro-nas-melo-dlouhodobu-vyhody-v-nastavajici-krizi-je-ale-lepsi-koruna-8258646>

³²¹ Tamtéž.

³²² Radiožurnál. Vazby českých bank na Rusko jsou minimální, nehrozí jim zvýšené riziko, ujišťuje guvernér České národní banky Rusnok [online]. radiozurnal.rozhlas.cz, 9. březen 2022 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/vazby-ceskych-bank-na-rusko-jsou-minimalni-nehrozi-jim-zvysene-riziko-ujistuje-8698923>

na rostoucí inflaci zvyšováním úrokových sazeb. „*My jsme naštěstí ty sazby zvýšili mnohem dříve, než jsme se dostali do této nepříjemné situace...nemáme žádné velké resty a budeme muset hodnotit velmi kompletně celou tu situaci z pohledu, jak boje s inflací, tak ekonomického růstu.*“³²³ Řekl guvernér v souvislosti s válkou na Ukrajině, rostoucí inflací a možným dalším zvyšováním úrokových sazeb, coby některá maastrichtská kritéria.³²⁴

Rusnok, stejně jako předchozí guvernéri, byl podobného názoru, že přijetí eura by bylo hlavně politické rozhodnutí a záleželo by primárně na politické reprezentaci. ČNB i podle Rusnoka plnila úlohu pouze pomocnou a pokračovala ve vypracovávání dokumentů o sladění české ekonomiky s ekonomikami eurozóny, které byly pouze podpůrné. Rusnok zastával také stejný názor se svými předchůdci, že pokud by ČNB dělala dobrou měnovou a fiskální politiku, mohli bychom se mít s korunou dobře, a tím pádem bychom nemuseli přijímat euro. Další argumentační paralelu bychom mohli najít s premiérem Petrem Nečasem ohledně změny povahy eurozóny v důsledku dluhové krize, tedy že se změnila takovým způsobem, že byla odlišná od původního obsahu přístupové smlouvy. Postoj guvernéra Rusnoka byl od začátku svého funkčního období takový, že uváděl argumenty podobné svým neutrálním, až euroskeptickým kolegům, což znamená, že by se snažil o udržení koruny a všech pravomocí ČNB, než o přechod na euro a ztrátu monetární pravomoci ve prospěch Evropské centrální banky. Z důvodu nízké politické odvahy a vůle neviděl Rusnok možnost přijetí eura ani v horizontu pěti až deseti let. Česko se na základě analýz ČNB zlepšovalo, leč důležitější pro rozhodnutí bylo, že stále není v tomto tématu dostatek politické shody a odvahy. Ještě než plně udeřila koronavirová krize, Česko kritéria plnilo a bylo by připravené na přijetí měny. Z dlouhodobého hlediska, což je logické, by i podle Rusnoka bylo euro přínosem, ale na počátku pandemie byl guvernér toho názoru, že bylo lepší si ponechat korunu a vlastní monetární politiku. ČNB také významně intervenovala proti rostoucí inflaci kvůli pandemii a válce zvyšováním úrokových sazeb a posilováním kurzu koruny. Těmito kroky přestává Česko plnit konkrétní maastrichtská kritéria, nicméně se jedná o dočasnou situaci, která ve větší či menší míře zasahuje většinu států Evropy a eurozóny.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Tamtéž.

Závěr

Po analyzování téměř dvou dekád zahrnující osmnáct a/politických osobností, z nichž někteří měli dvě funkční období, jsem došel k závěru, že s největší pravděpodobností žádná v budoucnu zvolená a jmenovaná vláda během svého jediného funkčního období nepřijme společnou měnu. Nepovedlo se to ani v případě, kdy ve vládě byla ČSSD s hlavní dlouhodobou prioritou v přijetí eura včetně stanoveného termínu jeho přijetí. Pokud by však Česko vstoupilo během čtyř let některé vlády alespoň do mechanismu směnných kurzů, považoval bych to za velké a nečekané překvapení. Po tolika letech se jedná o vysoce ožehavé téma nejen ve veřejném prostoru, ale i v odborných a politických kruzích. Málokterý politik by podle mě chtěl vsadit svou politickou kariéru na takto nejistém a z minulosti již mnoha mýty opředeném tématu. Domnívám se, že lepší a schůdnější cestou pro Česko již není definitivní přijetí měny „najednou“, ale postupným přibližováním se k eurozóně konkrétními kroky, jako to plánuje udělat Fialova vláda od roku 2024 na základě výše zmíněného bodu v programovém prohlášení vlády, potažmo Škoda auto, která tento shodný krok plánuje již od roku 2023. Myslím si, že vnějším prvkem, který by mohl velmi přispět k větší rozhodnosti naší vlády, by také mohlo být možné dřívější přijetí eura ze strany našeho severního souseda. V takovém případě by se Česko stalo obklopené pouze členskými státy eurozóny a bylo by tak pod větším tlakem, nejen kvůli exportu, měnu rychle zvažovat.

Jaké jsou postoje exekutivních aktérů na pozici předsedy vlády, ministra financí nebo prezidenta republiky? Postoje těchto aktérů byly často do značné míry ovlivněny tím, jaké politické strany či hnutí byli členem a jaké priority si stanovili v rámci volebních programů. Politické osobnosti ze strany ČSSD, stejně jako celá strana, podporovaly přijetí eura a strana to měla jako dlouhodobou prioritu. Přesto tehdejší předseda vlády Jiří Paroubek z téže strany dal přednost jiným hodnotám strany – sociálním výdajům na úkor plnění kritérií a přijetí měny. ODS a političtí aktéři z této strany se naproti tomu profilovali možná více racionálně, konzistentně a hlavně poměrně euroskepticky, což pramení i obecně z opozičního postoje vůči proevropské ČSSD. Nejvýraznějším euroskeptickým hlasem mluvil prezident republiky Václav Klaus, zejména během svého druhého funkčního období. I hnutí ANO bylo proti přijetí společné měny euro. Předseda hnutí byl proti jeho přijetí jako ministr financí, tak i později coby předseda vlády. Během jeho vlády byla z hnutí také ministryně financí, která logicky zastávala stejný názor jako její předseda.

Jak se postoje těchto aktérů mění v čase během výkonu jejich funkčního období? Čím delší funkční období, tím snáze se změna nebo stálost v postoji konkrétní osobnosti projevila.

Například v případě Bohuslava Sobotky a jeho dvou celých funkčních období, coby ministra financí a později předsedy vlády v časovém období téměř 15 let se jeho postoj k euru téměř nezměnil. V obou svých funkcích podporoval jeho přijetí a snažil se také o plnění maastrichtských kritérií. Euro považoval za pozitivní prvek v rámci evropské měnové integrace, přičemž často zdůrazňoval jeho kladné faktory pro Českou republiku z jeho možného zavedení. Ovšem v případě poměrně krátkého funkčního období předsedy vlády Jiřího Paroubka je z analýzy patrná značná změna jeho postoje. Přes roční odložení původně stanoveného termínu, které by bylo pro snazší plnění kritérií ještě obhajitelné, následně zcela odsunul možnost přijetí eura na druhou kolej, neboť prosazoval sociální výdaje, které svou velikostí znemožnily jejich plnění z důvodu nadměrného schodku rozpočtu. Krok se setkal s kritikou, ovšem sociální politika prosazovaná předsedou vlády Jiřího Paroubka zvítězila nad přijetím společné měny. Na základě analýzy obou funkčních období prezidenta Václava Klause je zase jasně vidět jeho expresivně negativní posun ve vnímání EU a všeho, co z ní iniciativně vzešlo. Ve svém prvním prezidentském období se profiloval jako euroskeptik, stejně jako celá strana ODS. Nebyl pro rychlé přijetí eura a na druhé straně korunu vnímal jako národní symbol. Ovšem během svého druhého funkčního období a souhry dluhové krize, Lisabonské smlouvy a Fiskálního paktu, co by iniciativy EU, se z něj stal kategorický odmítač veškerých těchto iniciativ. Domnívám se, že prezidentův postoj se netýkal čistě národních zájmů, nýbrž spočíval v automatickém odmítání všeho evropského.

Jaký je postoj guvernéra České národní banky? ČNB jakožto apolitická, a v českém politickém prostředí nezávislá, instituce by přijetím jednotné měny euro přišla o část svých pravomocí, které by byly delegovány na ECB, zejména v oblasti měnové politiky. Z analýzy vyplývá, že si všichni guvernéri byli ve svých postojích a názorech podobní. Byli spíše neutrální, v některých okamžicích a názorech i mírně euroskeptičtí. ČNB spolu s MF vypracovává příslušné dokumenty o sladění české ekonomiky s ekonomikami členských zemí eurozóny, které jsou pak předány vládě s doporučením o ne/stanovení termínu pro přijetí eura. Její úloha je spíše podpůrná směrem k vládě. Reálná pravomoc v ovlivnění plnění kritérií je však minimální. Více se projevuje například v době, jako byla pandemie a její následky, či aktuálně probíhající válka na Ukrajině, které způsobily růst inflace, a ČNB jakožto orgán dohlížející na cenovou stabilitu zvyšuje proti inflaci úrokové sazby. Jedná se tedy o dvě maastrichtská kritéria. Guvernéri si jsou také racionálně vědomi, že přijetí měny bude záviset, bez ohledu na jejich postoj, na politické reprezentaci. Jsou si také vědomi toho, že pokud bude jejich monetární politika plněna tak, jak má, nebylo by nutné na euro spěchat.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

Odborné monografie

- BRŮŽEK, Antonín a kol. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, Podnikání a Management, 2007, 197 s.
- DĚDEK, Oldřich. *Doba eura: úspěchy i nezdary společné evropské měny*. Praha: Linde, 2014, 336 s.
- DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: Doba eura*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013, 283 s.
- DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace: od národních měn k euru*. Praha: C. H. Beck, 2008, 260 s.
- LACINA, Lubor a kol. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. V Praze: C. H. Beck, 2007, 548 s.
- SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s.

Odborné články

- VAN DIJK, Teun Adrianus. *Aims of critical discourse analysis*. Japanese discourse 1995. s. 17-19
- WODAK, Ruth. *Critical linguistics and critical discourse analysis*. Discursive pragmatics 8, 2011, s. 50-53.
- FAIRCLOUGH, Norman. *How to Analyse Talk in Institutional Settings: A Casebook of Methods Critical Discourse Analysis*. Continuum, 2001, s. 25-28.
- SHEYHOLISLAMI, Jaffer. *Critical discourse analysis*. ACADEMIA, 2001, s. 6-7.
- VAN DIJK, Teun Adrianus. *Political Discourse and Ideology*. University of Amsterdam, 2003, s. 17-19.
- VAN DIJK, Teun Adrianus. *What is political discourse analysis*. Belgian Journal of linguistics, 1997, s. 11-15.
- VAN DIJK, Teun Adrianus. *Ideology and discourse analysis*. Universitat Pompeu Fabra, 2006, s. 124-127.
- HUŠEK, Roman, FORMÁNEK, Tomáš. *Srovnání konvergence ekonomik ČR a vybraných zemí eurozóny na základě analýzy funkce odezvy a nabídkových či poptávkových šoků* [online], 2011, roč. 59, č. 3, s. 291-309 [cit. 26. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.792
- GORČÁK, Martin, ŠAROCH, Stanislav, BIČ, Josef. *Cenová konvergence zemí Evropské unie od východního rozšíření a její dopady na Českou republiku* [online], 2021, roč. 69, č. 4, s. 393-412 [cit. 27. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.1318
- PIKHART, Zdeněk. *Možnosti hodnocení fiskální pozice stabilizační fiskální politiky* [online], 2013, roč. 61, č. 6, s. 795-813 [cit. 2. července 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.931
- MICHL, Aleš. *Nová kritéria pro přijetí Eura* [online], 2016, roč. 64, č. 6, s. 713-729 [cit. 28. května 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.1105
- HELÍSEK, Mojmir. *Riziko měnové krize z hlediska účasti v kursovém mechanismu ERM II* [online], 2008, roč. 56, č. 3, s. 380-403 [cit. 3. července 2022]. Dostupné z: DOI: 10.18267/j.polek.645

Právní předpisy

- *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie*. Úř. Vest. C 202/1, 7. června 2016, čl. 130, 131, 140 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>
- *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie*. Úř. Vest. C 202/1, 7. června 2016, Protokol č. 12 O postupu při nadměrném schodku [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>
- *Usnesení amsterodamského zasedání Evropské rady o Paktu o stabilitě a růstu*. Úř. Vest. C 236, 2. srpna 1997 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 9. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=LEGISSUM:125021>

- *Konsolidovaná znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o Fungování Evropské unie*. Úř. Vest. C 202/1, 7. června 2016, čl. 126, 140, Protokol č. 12, Protokol č. 13 [online]. eur-lex.europa.eu, [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT>

Internetové odkazy – primární zdroj

- *Základní (dlouhodobý) program ČSSD* [online]. cssd.cz, 15. listopadu 2003 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/dlouhodoby_program_cssd_2003.pdf
- *Základní (dlouhodobý) program ČSSD* [online]. cssd.cz, 15. listopadu 2005 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/dlouhodoby_program_cssd_2005.pdf
- *Když do EU, tak s ODS* [online]. ods.cz, 2003 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/leaflet_EU.pdf
- *Volební desatero* [online]. ods.cz, 2002 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/program_2002.pdf
- *Společně pro lepší život, Volební program 2006* [online]. ods.cz, 2006 [cit. 27. března 2022]. Dostupné z: https://www.ods.cz/docs/programy/program_2006.pdf
- *Programové prohlášení vlády* [online]. vlada.cz, srpen 2002 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/vladimir-spidla/Programove-prohlaseni-vlady_1.pdf
- *Předseda ČSSD Stanislav Gross považuje za slabší místo ČSSD v předvolební kampani stav nezaměstnanosti v zemi* [online]. bbc.co.uk.cz, 20. září 2005 [cit. 7. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/09/050919_gross.shtml#citace
- *Zánik koruny a přijetí eura* [online]. cnb.cz, 30. října 2005 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Zanik-koruny-a-prijeti-eura-00001>
- *Ministerstvo financí vítá stanovisko Evropské komise ke Konvergenčnímu programu* [online]. mfcz.cz, 12. ledna 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-01-12-tiskova-zprava-6031-6031>
- *Programové prohlášení vlády* [online]. vlada.cz, 17. ledna 2007 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/programove-prohlaseni-vlady-20780/>
- *Otázky Václava Moravce* [online]. ceskatelevize.cz, 18. listopadu 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/207411030501118/>
- *Otázky Václava Moravce* [online]. ceskatelevize.cz, 1. ledna 2009 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1126672097-otazky-vaclava-moravce/209411030501101/>
- *Poznámky k vystoupení prezidenta republiky na Euro Business Breakfast* [online]. klaus.cz, 5. prosince 2005 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/905>
- *Zavedení eura* [online]. cnb.cz, 19. března 2003 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Zavedeni-eura-00004/>
- *Profil: Zdeněk Tůma* [online]. cnb.cz, 29. března 2007 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Profil-Zdenek-Tuma-00001>
- *ZLÁMALOVÁ Lenka, JAŠMINSKÝ Martin. Zdeněk Tůma: Euro v roce 2019? Žádné drama* [online]. archiv.hn.cz, 3. ledna 2008 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-22694990-euro-v-roce-2019-zadne-drama>
- *Guvernér ČNB Zdeněk Tůma v pořadu Otázky Václava Moravce II* [online]. cnb.cz, 13. června 2010 [cit. 30. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Guvernér-CNB-Zdenek-Tuma-v-poradu-Otazky-Vaclava-Moravce-II-00001>
- *Program: Změny a naděje, lepší budoucnost pro obyčejné lidi* [online]. cssd.cz, 18. července 2009 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf
- *Řešení, která pomáhají* [online]. ods.cz, 2010 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program2010.pdf>
- *ANO – volby do Poslanecké sněmovny 2013* [online]. aktualne.cz, 9. září 2013 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/volby/ano-volby-do-poslanecke-snemovny-2013/r-i:wiki:3902/>

- *Programové prohlášení vlády České republiky* [online]. vlada.cz, 4. srpna 2010 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf
- PAŘÍZKOVÁ, Lucie. *Volání po referendu o euru je dětinské a hloupé* [online]. mfcz.cz, 24. října 2011 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/v-mediich/2011/2011-10-24-vmediich-4475-4475>
- *Programové prohlášení vlády ČR* [online]. vlada.cz, 14. února 2014 [cit. 25. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>
- *Projev premiéra Sobotky na konferenci o přínosech a rizicích přijetí eura* [online]. vlada.cz, 29. ledna 2016 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=139719&tmplid=50>
- *Sobotka o přijetí eura* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 2. října 2017 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/2260744-sobotka-o-prijeti-eura>
- Český rozhlas. *Prezident a Lisabonská smlouva – Klaus proti všem* [online]. plus.rozhlas.cz, 14. října 2009 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/prezident-a-lisabonska-smlouva-klaus-proti-vsem-7843117>
- ČNB. *Euro očima ČNB, Miroslav Singer* [online]. docplayer.cz, 5. září 2012 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/30523370-Cnb-miroslav-singer-guverner-136-zofinske-forum-praha-5-zari-2012.html>
- *Ted' nebo nikdy. Ten jediný program, který potřebujete* [online]. anobudelip.cz, 3. září 2017 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/aktuality/novinky/ted-nebo-nikdy-35720.shtml>
- *SPOLU dáme Česko dohromady* [online]. spolu21.cz, 2021 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.spolu21.cz/assets/documents/program/program.pdf>
- *Programové prohlášení vlády* [online]. vlada.cz, 27. června 2018 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>
- *Studio 6 II* [online]. ceskatelevize.cz, 5. prosince 2017 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1096902795-studio-6/21741101011205/cast/586374/>
- WALKER, Garrett. *Shock to the Heart of Europe: A Conversation with Andrej Babiš* [online]. hir.harvard.edu, 16. srpna 2020 [cit. 30. dubna 2022]. Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/shock-to-the-heart/>
- *Programové prohlášení vlády* [online]. vlada.cz, 7. ledna 2022 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>
- *Studio ČT24. Téma: Prezident Zeman jednal s odbory* [online]. ceskatelevize.cz, 21. srpna 2014 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10101491767-studio-ct24/214411058030821/>
- *Rozhovor prezidenta republiky pro Partii televize Prima* [online]. hrad.cz, 15. března 2015 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-partii-televize-prima-11589>
- *Miloš Zeman přednášel na VŠFS o kurzovém závazku* [online]. vsfs.cz, 20. dubna 2017 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/?id=1013-zpravy&z=849>
- *Rozhovor prezidenta republiky pro Partii televize Prima* [online]. hrad.cz, 15. března 2015 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/vybrane-projevy-a-rozhovory/rozhovor-prezidenta-republiky-pro-partii-televize-prima-11589>
- *Miloš Zeman přednášel na VŠFS o kurzovém závazku* [online]. vsfs.cz, 20. dubna 2017 [cit. 26. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/?id=1013-zpravy&z=849>
- ČT1. *Vystoupení člena bankovní rady J. Rusnoka v pořadu Otázky Václava Moravce* [online]. cnb.cz, 29. května 2016 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/verejnost/servis-pro-media/autorske-clanky-rozhovory-s-predstaviteli-cnb/Vystoupeni-clena-bankovni-rady-J-00001.nbspRusnoka-vnbspporadu-Otazky-Vaclava-Moravce>
- ČNB. *Přijetí eura očima ČNB, Jiří Rusnok* [online]. cnb.cz, 10. prosince 2019 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rusnok_20191210_praha.pdf
- Český rozhlas Plus. *Euro by pro nás mělo dlouhodobé výhody, v nastávající krizi je ale lepší koruna, tvrdí guvernér ČNB Rusnok* [online]. plus.rozhlas.cz, 24. července 2020 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/euro-pro-nas-melo-dlouhodobu-vyhody-v-nastavajici-krizi-je-ale-lepsi-koruna-8258646>
- Radiožurnál. *Vazby českých bank na Rusko jsou minimální, nehrozí jim zvýšené riziko, ujišťuje guvernér České národní banky Rusnok* [online]. radiozurnal.rozhlas.cz, 9. březen 2022 [cit. 24. dubna 2022].

- 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/vazby-ceskych-bank-na-rusko-jsou-minimalni-nehrozi-jim-zvysene-riziko-ujistuje-8698923>
- ČTK. *Svaz průmyslu by chtěl přijmout euro, současná vláda s ním nepočítá* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 10. prosince 2019 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3001160-svaz-prumyslu-chtel-prijmout-euro-soucasna-vlada-s-nim-nepocita>
 - ČT1. *Alena Schillerová hostem pořadu Otázky Václava Moravce* [online]. mfcz.cz, 19. září 2021 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/v-mediich/2021/alena-schillerova-hostem-poradu-otazky-v-42987>
 - 5plus2. *Petr Fiala: Zastavíme zadlužování i populisty* [online]. ods.cz, 1. října 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/21651-zastavime-zadluzovani-i-populisty>
 - MARTÍNEK, Jan. *Zbyněk Stanjura: Ceny se vymkly kontrole. Máme řešit tohle, a ne euro* [online]. ods.cz, 1. října 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/21649-ceny-se-vymkly-kontrolle-mame-resit-tohle-a-ne-euro>
 - ČT1. *Zbyněk Stanjura: Otázky Václava Moravce* [online]. ods.cz, 20. března 2022 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/clanek/22412-otazky-vaclava-moravce>

Internetové odkazy – sekundární zdroj

- WARREN, Kerryn. *Qualitative Data Analysis Methods 101: The „Big 6“ Methods + Examples* [online]. gradcoach.com, Květen 2020 [cit. 26. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://gradcoach.com/qualitative-data-analysis-methods/>
- CROSLY, Jenna. *What (Exactly) Is Discourse Analysis? A Plain-Language Explanation & Definition (With Examples)* [online]. gradcoach.com, Červen 2021 [cit. 27. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://gradcoach.com/discourse-analysis-101/>
- *Brief Vita of Teun A van Dijk* [online]. discourses.org, 2021 [cit. 1. ledna 2022]. Dostupné z: <http://www.discourses.org/Minivita%20Teun%20A%20van%20Dijk.html>
- *Pojem kognice* [online]. slovník-cizich-slov.abz.cz, 2022 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/kognice>
- *Professor Ruth Wodak* [online]. research.lancs.ac.uk, 2016 [cit. 1. ledna 2022]. Dostupné z: [https://www.research.lancs.ac.uk/portal/en/people/ruth-wodak\(71b5650a-f48c-4c2e-8b71-6896e291dc2b\).html](https://www.research.lancs.ac.uk/portal/en/people/ruth-wodak(71b5650a-f48c-4c2e-8b71-6896e291dc2b).html)
- *Norman Fairclough* [online]. peoplepill.com, 2021 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://peoplepill.com/people/norman-fairclough>
- *Pojem sémiotika* [online]. slovník-cizich-slov.abz.cz, 2022 [cit. 3. ledna 2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/semiotika>
- *The Bretton Woods system* [online]. britannica.com, 2020 [cit. 11. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/money/The-decline-of-gold#ref247599>
- DĚDEK, Oldřich. *Brettonwoodský řád* [online]. zavedenieura.cz, 1. ledna 2014 [cit. 25. října 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-aura/brettonwoodsky-rad>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Richard Nixon: president of United States* [online]. britannica.com, 2021 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Richard-Nixon>
- KETTELL, Steven. *Oil crisis, economics* [online]. britannica.com, 2020 [cit. 10. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/oil-crisis>
- *The Nixon Administration* [online]. courses.lumenlearning.com, 2017 [cit. 8. ledna 2022]. Dostupné z: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/the-nixon-administration/>
- DĚDEK, Oldřich. *Wernerův plán* [online]. zavedenieura.cz, 1. ledna 2014 [cit. 25. října 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-aura/werneruv-plan>
- *The Werner Report – Research corpora* [online]. cvce.eu.cz, 10. října 2012 [cit. 25. října 2021]. Dostupné z: <https://www.cvce.eu/en/collections/unit-content/-/unit/56d70f17-5054-49fc-bb9b-5d90735167d0/1e5c0e01-a5cc-4e35-afc9-33e36710776e>
- *The Nixon Administration* [online]. courses.lumenlearning.com, 2017 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-ushistory/chapter/the-nixon-administration/>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. *Arab oil embargo, international relations (1973)* [online]. britannica.com, 2020 [cit. 9. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Arab-oil-embargo>

- *Relations with the Middle East and the oil crises* [online]. cvce.eu, 2022 [cit. 24. ledna 2022]. Dostupné z: <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/548d2b44-a4f0-460e-a26d-999028832012>
- *Oil Embargo, 1973-1974* [online]. history.state.gov, 2017 [cit. 13. února 2022]. Dostupné z: <https://history.state.gov/milestones/1969-1976/oil-embargo>
- *Které země používají euro* [online]. europa.eu, 29. července 2021 [cit. 1. listopadu 2021]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/which-countries-use-euro_cs
- *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 6. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteria-konvergence/
- *Kritéria konvergence* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 7. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-kriteria-konvergence/
- *Annual inflation up to 4, 1 % in the euro area* [online]. ec.europa.eu, 17. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563383/2-17112021-AP-EN.pdf/b67f7d33-43d7-d111-b3ed-5cbc499304b2>
- *Prognóza ČNB – podzim 2021* [online]. cnb.cz, 4. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prognoza/>
- *Euro area annual inflation up to 4, 9 %* [online]. ec.europa.eu, 30. listopadu 2021 [cit. 6. prosince 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11563387/2-30112021-AP-EN.pdf/8072b1c7-4379-7fbe-af36-ec2300c42265>
- DĚDEK, Oldřich. *Pakt stability a růstu* [online]. zavedenieura.cz, 1. prosince 2013 [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/pakt-stability-a-rustu>
- *Pakt stability a růstu* [online]. cnb.cz, 2021 [cit. 8. listopadu 2021]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni-vztahy/hospodarska-a-menova-politika-v-eu/-pakt-stability-a-rustu/
- *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladenosti ČR s eurozónou – 2020* [online]. mfcz.cz, 7. prosince 2020 [cit. 12. listopadu 2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteriia-a-sladenost-cr/2020/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-40143>
- *Euro – dotazy veřejnosti k zavedení eura v České republice* [online]. cnb.cz, 2022 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Euro-dotazy-verejnosti-k-zavedeni-eura-v-Ceske-republice>
- *Přijetí eura* [online]. cnb.cz, 2022 [cit. 29. března 2022]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/prijeti-eura/>
- SKALICKÝ, Jaroslav, HROMÁDKA, Martin. *Premiér podporuje pozdější přijetí eura v roce 2010* [online]. irozhlas.cz, 5. září 2005 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/premier-podporuje-pozdejsi-prijeti-eura-v-roce-2010_200509051758_mhromadka
- ČTK. *Paroubek připustil odložení přijetí eura o jeden až dva roky* [online]. finance.cz, 15. září 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/76508-paroubek-pripustil-odlozeni-prijeti-eura-o-jeden-az-dva-roky/>
- *Paroubek opouští prioritu, euro v roce 2010* [online]. idnes.cz, 21. srpna 2006 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/paroubek-opousti-svou-prioritu-euro-v-roce-2010.A060821_121718_ekonomika_ven
- MARTINOVIČOVÁ, Martina. *Sobotka: euro v Česku od roku 2009* [online]. novinky.cz, 25. dubna 2003 [cit. 2. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/sobotka-euro-v-cesku-od-roku-2009-40080525>
- *Topolánek: Datum přijetí eura stanoví až příští vláda* [online]. idnes.cz, 10. července 2008 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.patria.cz/zpravodajstvi/1235985/topolanek-datum-prijeti-eura-stanovi-az-pristi-vlada.html>
- *Koalice chce, aby ČR splnila kritéria pro přijetí eura v roce 2008* [online]. novinky.cz, 22. června 2006 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/clanek/koalice-chce-aby-cr-splnila-kriteriia-pro-prijeti-eura-v-roce-2008-40120482>
- HOLUB, Petr. *Thustý: O euru nemá cenu mluvit* [online]. zpravy.aktualne.cz, 11. září 2009 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/thusty-o-euru-nema-cenu-mluvit/r~i:article:234934/>
- SPURNÝ, Jaroslav. *Hrátky s rozpočtem* [online]. respekt.cz, 17. září 2006 [cit. 31. března 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2006/38/hratky-s-rozpocetem>

- ČTK. *Kalousek si rozmyslí rychlé zavedení eura. Nesouhlasí s reakcí eurozóny na krizi* [online]. idnes.cz, 11. října 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/kalousek-si-rozmysli-rychle-zavedeni-eura-nesouhlasi-s-reakci-eurozony-na-krizi.A081011_091456_ekonomika_vem
- *Kalousek: Vláda na návrh MF nestanovila datum přijetí eura* [online]. finance.cz, 17. prosince 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/203319-kalousek-vlada-na-navrh-mf-nestanovila-datum-prijeti-eura/>
- NOVÁK, František. *Klaus varuje před unáhleným přijetím eura.* [online]. respekt.cz, 24. ledna 2008 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/fokus/klaus-varuje-pred-unahlenym-prijetim-eura>
- *Topolánek se vyslovil proti stanovení data pro přijetí eura* [online]. cesky.radio.cz, 21. srpna 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/topolank-se-vyslovil-proti-stanoveni-data-pro-prijeti-eura-8464443>
- *Topolánkova vláda padla* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 24. března 2009 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1415622-topolankova-vlada-padla>
- HROMÁDKA, Martin, MARKOVÁ, Anna. *Kalousek chce prosadit pevný termín přijetí eura v roce 2012* [online]. irozhlas.cz, 10. května 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/kalousek-chce-prosadit-pevny-termin-prijeti-eura-v-roce-2012_200705102206_mhromadka
- ČT24. *Kalousek byl oceněn jako nejlepší ministr z bývalého Východu* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 11. října 2008 [cit. 21. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1438290-kalousek-byl-ocenen-jako-nejlepsi-ministr-z-byvaleho-vychodu>
- JAŠMINSKÝ, Martin, ČÁSENSKÝ, Robert. *Klaus: Rychlé přijetí eura je nebezpečné* [online]. idnes.cz, 6. září 2004 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/klaus-rychle-prijeti-eura-je-nebezpecne.A040905_222642_ekonomika_pol
- *Topolánek se vyslovil proti stanovení data pro přijetí eura* [online]. cesky.radio.cz, 21. srpna 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/topolank-se-vyslovil-proti-stanoveni-data-pro-prijeti-eura-8464443>
- *Topolánkova vláda padla* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 24. března 2009 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1415622-topolankova-vlada-padla>
- HROMÁDKA, Martin, MARKOVÁ, Anna. *Kalousek chce prosadit pevný termín přijetí eura v roce 2012* [online]. irozhlas.cz, 10. května 2007 [cit. 3. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/kalousek-chce-prosadit-pevny-termin-prijeti-eura-v-roce-2012_200705102206_mhromadka
- BUCHERT, Viliam. *Prezident Klaus: Chci zásadní změny EU* [online]. idnes.cz, 22. dubna 2007 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prezident-klaus-chci-zasadni-zmeny-eu.A070421_112936_domaci_jan
- ČT24. *Kalousek byl oceněn jako nejlepší ministr z bývalého Východu* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 11. října 2008 [cit. 21. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1438290-kalousek-byl-ocenen-jako-nejlepsi-ministr-z-byvaleho-vychodu>
- JAŠMINSKÝ, Martin, ČÁSENSKÝ, Robert. *Klaus: Rychlé přijetí eura je nebezpečné* [online]. idnes.cz, 6. září 2004 [cit. 5. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/klaus-rychle-prijeti-eura-je-nebezpecne.A040905_222642_ekonomika_pol
- *O ČNB* [online]. cnb.cz, 2022 [cit. 29. března 2022]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- TOUŠEK, Petr. *Co je úřednická vláda, jak vzniká a kdo jmenuje premiéra a ministry* [online]. rexter.cz, 23. listopadu 2020 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.rexter.cz/rubriky/politika/co-je-urednicka-vlada-jak-vznika-a-kdo-jmenuje-premiera-a-ministry_755.html
- CHLUPATÝ, Roman, ADÁMKOVÁ, Alena. *Řecké falšování statistik je v Evropě výjimkou* [online]. irozhlas.cz, 21. října 2009 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/recke-falsovani-statistik-je-v-evrope-vyjimkou_200910211027_aadamkova
- BYDŽOVSKÁ, Marie. *Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. euroskep.cz, 2022 [cit. 9. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/evropska-unie/eurozona/historie-eurozony/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>
- TĚŠINSKÁ, Michaela. *Euro v Česku by teď byla hloupost, myslí si premiér Nečas* [online]. lidovky.cz, 5. prosince 2010 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/euro-v-cesku-byted-byla-hloupost-mysli-si-premier-necas.A101205_130113_statni-pokladna_mk
- *Nečas rezignuje, s ním i vláda* [online]. novinky.cz, 16. června 2013 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/necas-rezignuje-s-nim-i-vlada-194198>
- *Nečas: Určovat termín přijetí eura teď pro Česko není dobré* [online]. vlada.cz, 18. srpna 2011 [cit. 10.

- dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/necas-urcovat-termin-prijeti-eura-ted-pro-cesko-neni-dobre-86734/>
- Česká republika a euro? Chtělo by to referendum, říká Nečas [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 18. října 2011 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1237420-ceska-republika-a-euro-chtelo-referendum-rika-necas>
 - SKALICKÝ, Jaroslav, PFEIFFEROVÁ, Věra, HOUSKA, Ondřej. Nečas: Česko zřejmě nezavede euro dříve než za osm až deset let [online]. irozhlas.cz, 9. května 2012 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/necas-cesko-zrejme-nezavede-euro-drive-nez-za-osm-az-deset-let-201205092043_kbrezovska
 - ČTK. Kalousek: Euro teď nepřijmeme, ale později bychom měli [online]. zpravy.aktualne.cz, 14. dubna 2012 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/kalousek-euro-ted-neprijmeme-ale-pozdeji-bychom-meli/r~i:article:741455/>
 - ČTK. Rozpočet 2014 pod třemi procenty? Pro Kalouska jasná věc! [online]. eurozpravy.cz, 3. března 2013 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/ekonomika/ceska-republika/66369-rozpocet-2014-pod-tremi-procenty-pro-kalouska-jasna-vec/>
 - Sobotka plánuje přijetí eura v roce 2020. Pro je prezident i část opozice [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 11. dubna 2014 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1038935-sobotka-planuje-prijeti-eura-v-roce-2020-pro-je-prezident-i-cast-opozice>
 - DENKOVÁ, Adéla. Sobotka k přijetí eura: Pokud bude ČSSD v příští vládě, budeme chtít určit termín [online]. euractiv.cz, 13. listopadu 2014 [cit. 10. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/datum-prijeti-eura-kdyz-bude-cssd-v-pristi-vlade-bude-chtit-termin-urcit-rika-sobotka-012286/>
 - TANEČEK, David. Sobotka: Euro jsme schopní přijmout do pěti až deseti let [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 2. července 2016 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1834841-sobotka-euro-jsme-schopni-prijmout-do-peti-az-deseti-let>
 - ČTK. Babiš: Zavedení eura v ČR není cílem současné koalice [online]. euroskep.cz, 7. února 2014 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://euroskep.cz/2014/02/07/babis-zavedeni-eura-v-cr-neni-cilem-soucasne-koalice/>
 - Babiš: K přijetí eura by se Češi měli vyjádřit v referendu [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 31. května 2015 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1532640-babis-k-prijeti-eura-se-cesi-meli-vyjadrit-v-referendu>
 - ČT24. Babiš je proti přijetí eura, Kalousek by naopak vstoupil do eurozóny co nejrychleji [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 19. dubna 2017 [cit. 14. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2093070-babis-je-proti-prijeti-eura-kalousek-naopak-vstoupil-do-eurozony-co-nejrychleji>
 - ČTK. Česko chce trvalou účast na jednání euroskupiny [online]. e15.cz, 4. prosince 2017 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/cesko-chce-trvalou-ucast-na-jednani-euroskupiny-1340601>
 - HANŽLOVÁ, Jitka, PRESOVÁ, Eva. Euro podle Václava Klause přežije, ale bude to drahé [online]. irozhlas.cz, 24. listopadu 2010 [cit. 15. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/euro-podle-vaclava-klause-prezije-ale-bude-to-drahe-201011241821_epres
 - ČT24. Klaus nechce přijmout euro, pro ČR by chtěl opt-out [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 30. srpna 2010 [cit. 15. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1245374-klaus-nechce-prijmout-euro-pro-cr-chtel-opt-out>
 - ČT24. Klaus: O konci eura jsem přesvědčen dvě desetiletí [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 18. prosince 2011 [cit. 16. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1202899-klaus-o-konci-eura-jsem-presvedcen-dve-desetileti>
 - ČT24. Klaus: Euro je katastrofa [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 5. dubna 2012 [cit. 16. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1180130-klaus-euro-je-katastrofa>
 - ČT24. Singer: Česká přihláška do eurozóny může být i odmítnuta [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 7. června 2015 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1534346-singer-ceska-prihlaska-do-eurozony-muze-byt-i-odmitnuta>
 - ČT24. Singer: Za krizí eura stojí nesourodost zemí EU [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 17. října 2011 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1237646-singer-za-krizi-eura-stoji-nesourodost-zemi-eu>

- ČTK. *Singer: Přijetí eura do pěti let není pravděpodobné* [online]. e15.cz, 7. května 2013 [cit. 17. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/singer-prijeti-eura-do-peti-let-neni-pravdepodobne-986360>
- ČTK. *Kalousek: Česko zatím nebude stanovovat termín přijetí eura* [online]. tyden.cz, 15. prosince 2011 [cit. 12. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/kalousek-cesko-zatim-nebude-stanovovat-termin-prijeti-eura_220185.html?showTab=nejctenejsi-3
- Eurostat. *Rozpočty pod drobnohledem* [online]. unrr.cz, 2012 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://unrr.cz/rozpocty-pod-drobnohledem/>
- ČTK. *Bilance za rok 2021: Státní dluh stoupl na rekordních 2, 5 bilionu korun, rozpočet skončil s obřím schodkem* [online]. domaci.hn.cz, 6. ledna 2022 [cit. 18. dubna 2022]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-67019310-bilance-za-rok-2021-statni-dluh-stoupl-na-rekordnich-2-5-bilionu-korun-rozpocet-skoncil-s-obrim-schodkem>
- *Babiš kašle na interpelace, má nejhorší účast ze všech členů vlády* [online]. reflex.cz, 30. dubna 2016 [cit. 22. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/71151/babis-kasle-na-interpelace-ma-nejhorsu-ucast-ze-clenu-vlady.html>
- KOTTOVÁ, Anna, BOČEK, Jan. *Interpelační absentéři: poslancům chodí nejméně odpovídat Plaga, premiér Babiš skončil pátý* [online]. irozhlas.cz, 24. února 2020 [cit. 22. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/interpelace-vyznam-v-poslanecke-snemovne-na-premiera-andrej-babis-robert-plaga_2002240600_ako
- *Účetnictví a evidenci daní v eurech by firmy mohly vést od ledna 2024* [online]. e15.cz, 21. března 2022 [cit. 22. března 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/ucetnictvi-a-evidenci-dani-v-eurech-by-firmy-mohly-vest-od-ledna-2024-1388621#>
- *Škoda Auto přechází z korun na eura i kvůli elektromobilům. A není sama* [online]. e15.cz, 24. března 2022 [cit. 25. března 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/skoda-auto-prechazi-z-korun-na-eura-i-kvuli-elektromobilum-a-neni-sama-1388699?openpremium=eade51519dccd104c38f3fd56e1bffb1>
- ZATLOUKAL, Jiří, DOLEJŠÍ, Václav. *Kdo bude novým guvernérem ČNB? Překvapit může bývalý kandidát na prezidenta* [online]. seznamzpravy.cz, 7. ledna 2022 [cit. 23. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-kdo-bude-guvernerem-cnb-prekvapit-muze-byvaly-kandidat-na-prezidenta-185017>
- ČTK. *Rusnok: Přijetí eura je výsostně politické rozhodnutí. ČNB je jen poradní agenturou* [online]. lidovky.cz, 13. července 2016 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/rusnok-vstup-do-eurozony-je-vysostne-politicke-rozhodnuti-cnb-je-jen-poradni-agenturou.A160713_081007_statni-pokladna_ELE
- ČTK. *Nemůžeme být na všechno negativní. Fiskální pakt podle Babiše nebude mít na Česko dopady* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 15. února 2018 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2391256-babis-k-fiskalnimu-paktu-nesmime-byt-na-vsechno-negativni-na-cesko-nebude-mit>
- ČTK. *Babiš: Eurozóna není prioritou, s korunou jsem spokojený* [online]. e15.cz, 26. května 2018 [cit. 29. dubna 2022]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/babis-eurozona-neni-prioritou-s-korunou-jsem-spokojeny-1347180>
- ČT24. *Vláda opět odmítla stanovit datum přijetí eura. Dala na doporučení ministerstva financí a ČNB* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 7. prosince 2020 [cit. 30. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/3237558-vlada-opet-nestanovila-datum-pro-prijeti-eura-dala-na-doporuzeni-ministerstva>
- ČTK. *Zeman: Hlavní výhodou eura je ochrana před spekulanty* [online]. denik.cz, 24. dubna 2013 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_svet/zeman-hlavni-vyhodou-eura-je-ochrana-pred-spekulanty-20130424.html
- ČTK. *Na zavedení eura do deseti let by si Rusnok nevsadil* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 14. června 2017 [cit. 24. dubna 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2151915-na-zavedeni-eura-do-deseti-let-si-rusnok-nevsadil>
- ČTK. *Přijetí eura v ČR se opět odkládá na dobu neurčitou* [online]. euractiv.cz, 12. prosince 2018 [cit. 2. května 2022]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/cr-v-evropske-unii/news/prijeti-eura-v-cr-se-opet-odklada-na-dobu-neurcitou/>
- ČT24. *Sedm ministrů Fialovy vlády si převzalo své resorty. Řešit musí pandemii, energetickou krizi či rozpočet* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 17. prosince 2021 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3415704-zive-prezident-jmenuje-vladu-petra-fialy>

- ČTK. *Vláda Petra Fialy po rekordně dlouhém jednání získala ve sněmovně důvěru* [online]. zpravy.aktualne.cz, 13. ledna 2022 [cit. 3. května 2022]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/snemovna-duvera-vlade/r~198a90b2748411ec98380cc47ab5f122/>
- Greece Government Debt to GDP [online]. tradingeconomics.cz, 2022 [cit. 13. května 2022]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/greece/government-debt-to-gdp>

Shrnutí

Ústředním tématem a poslední kapitolou diplomové práce bylo analyzovat různé typy diskurzů a/politických aktérů relevantních v otázce přijetí eura. Relevantními aktéry jsou myšleny ty osobnosti, které během výkonu své funkce měli pravomoc, možnost a vliv na problematiku přijetí společné evropské měny. Konkrétně se jedná o osobu předsedy vlády, ministra financí, prezidenta republiky a guvernéra ČNB. Diskurzem jsou pak myšleny například televizní debaty, projevy na půdě Parlamentu, debaty s odborníky nebo programová prohlášení vlád, včetně volebních programů politických stran a hnutí. Úvodní kapitola je věnována diskurzivní analýze. Blíže je pak popsána kritická diskurzivní analýza, která je následně aplikována na výše definované diskurzy a/politických aktérů. Druhá a třetí kapitola jsou na sebe navazující. Druhá kapitola totiž pojednává o historii a vývoji evropské měnové integrace od konce druhé světové války, až po vznik Hospodářské a měnové unie, resp. až po finální vznik společné evropské měny euro v rámci měnové unie. Obsahem třetí kapitoly jsou pak konkrétně definovaná maastrichtská konvergenční kritéria, jejichž plnění je nezbytné pro vstup do eurozóny. Kapitola je pak zakončena podkapitolou Paktem Stability a růstu, tedy paktem mezi členskými státy eurozóny o dodržování fiskálních a monetárních podmínek i uvnitř eurozóny a podkapitolou pojednávající o sblížování české ekonomiky s ekonomikami členských států eurozóny.

Summary

The central theme and the last chapter of the thesis was to analyse the different types of discourses of non/political actors relevant to the issue of euro adoption. Relevant actors are those personalities who, in the performance of their duties, had the power, opportunity and influence to adopt the European currency. Specifically, he is the person of the Prime Minister, the Minister of Finance, the President of the Republic and the Governor of the CNB. The discourse is meant, for example, television debates, speeches in Parliament, debates with experts or program statements by governments, including the election programs of political parties and movements. The introductory chapter is devoted to discursive analysis. The critical discursive analysis is described in more detail, which is then applied to the above-defined discourses and non/political actors. The second and third chapters are consecutive. The second chapter deals with the history of European monetary integration from the end of World War II to the establishment of Economic and Monetary Union, respectively until the final emergence of the single European currency, the euro, within a monetary union. The content of the third chapter contains specifically defined Maastricht convergence criteria, the

fulfilment of which is necessary for entry into the euro area. The chapter then concludes with the sub-chapter The Stability and Growth Pact, i.e. the pact between euro area member states on compliance with fiscal and monetary conditions within the euro area and a sub-chapter dealing with the convergence of the Czech economy with the economies of the euro area member states.

Seznam klíčových slov

Diskurzivní analýza

Discursive analysis

Měnová integrace

Monetary integration

Hospodářská a měnová unie

Economic and monetary union

Euro

Euro

Maastrichtská konvergenční kritéria

Maastricht convergence criteria

Politici aktéři

political actors

Guvernér ČNB

CNB governor

Prezident republiky

President of the republic

Seznam tabulek a Grafů

Tabulka 6: Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí

Tabulka 7: Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Tabulka 8: Kritérium cenové stability

Tabulka 9: Přehled analyzovaných diskurzů politických osobností

Tabulka 10: Srovnání poměru veřejného dluhu vybraných zemí z let 2008 a 2015.

Graf 1: Kritérium stability měnového kurzu